

**TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEN RUSÇAYA GEÇEN VERİNTİLERİN
ETİMOLOJİK ANALİZİ**

Ceren DAĞTEKİN

Yüksek Lisans Tezi

Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Aytül Bayar

AĞRI-2025

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
RUS DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
RUS DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

Ceren DAĞTEKİN

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEN RUSÇAYA GEÇEN VERİNTİLERİN
ETİMOLOJİK ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Aytül Bayar

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Bahar GÜNEŞ

Doç. Dr. Ranetta GAFAROVA

Dr.Öğr. Üyesi Aytül BAYAR

AĞRI – 2025

18/06/2025

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ'NE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Türkiye Türkçesinden Rusçaya Geçen Verintilerin Etimolojik Analizi” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim sadece Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Ceren DAĞTEKİN

18/06/2025

 AGRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ 2007	LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	Doküman No	FR-211
		İlk Yayın Tarihi	26.02.2024
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa No	1/1

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEN RUSÇAYA GEÇEN VERİNTİLERİN

ETİMOLOJİK ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Aytül BAYAR danışmanlığında, Ceren DAĞTEKİN tarafından hazırlanan bu çalışma, 18/06/2025 tarihinde aşağıda isimleri belirtilen jüri tarafından değerlendirilmiş olup Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Rus Dili ve Edebiyatı Bilim Dalında yüksek lisans olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Bahar GÜNEŞ

İmza :

Üye : Doç. Dr. Ranetta GAFAROVA

İmza :

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Aytül BAYAR

İmza :

Yukarıdaki sonuç;

Enstitü Yönetim Kurulu .../.../... tarih ve / numaralı kararı ile onaylanmıştır.

.....

Enstitü Müdürü

 AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ 2007	LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	Doküman No	FR-211
		İlk Yayın Tarihi	26.02.2024
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa No	1/1

Benzerlik Oranlarına Dair Beyannamedir		
Öğrenci Adı Soyadı	Ceren DAĞTEKİN	
Numarası	226051010	
Ana Bilim Dalı	RUS DİLİ VE EDEBİYATI	
Bilim Dalı	RUS DİLİ VE EDEBİYATI	
Programı	RUS DİLİ VE EDEBİYATI	
Danışman Unvanı Adı Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Aytül BAYAR	
Tez Başlığı	TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEN RUSÇAYA GEÇEN VERİNTİLERİN ETİMOLOJİK ANALİZİ	
Bölümler	Turnitin Sonucu	En Yüksek Değer
Giriş	%14	% 25
Kuramsal Temeller/Kavramsal Çerçeve	%0	% 30
Materyal ve Yöntem	%0	% 30
Araştırma Bulguları	%20	% 20
Sonuç/Tartışma/Öneri	%0	% 20
TEZ (GENEL)	%17	% 25

18/06/2025

Yukarıda bilgileri yazılı tez çalışmasının benzerlik oranları Turnitin raporundan alındığı haliyle yazılmış olup tüm bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ve beyan ederiz.

İmza

Öğrenci Adı-Soyadı
CEREN DAĞTEKİN

İmza

Danışman Adı-Soyadı
AYTÜL BAYAR

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
ÖNSÖZ.....	ix
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
KULLANILAN İŞARETLER.....	xiv
GİRİŞ.....	1
I. ARAŞTIRMANIN PROBLEM DURUMU.....	2
II. ARAŞTIRMA KONUSUNUN TANIMI.....	2
III. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
IV. ARAŞTIRMA KONUSUNUN SINIRLANDIRILMASI.....	6
V. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

DİLİN MAHİYETİ VE DİLDEKİ VERİNTİ SÖZCÜKLERİN ETİMOLOJİSİ

1.1. DİLİN ÖZÜ VE DİLBİLİMCİLERİN DİLE OLAN BAKIŞ AÇILARI.....	7
1.2. TARİHSEL SÜREÇ ESNASINDA TÜRKÇE- RUSÇA DİL İLİŞKİLERİ.....	9
1.3. ETİMOLOJİ VE ETİMOLOJİK ANALİZİN AMAÇLARI.....	17
1.4. BİR DİLDE BULUNAN VERİNTİLER.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEN RUSÇAYA GEÇEN VERİNTİLERİN ETİMOLOJİK AÇIDAN İNCELENMESİ

2.1. TÜRKÇEDEN RUSÇAYA GEÇEN FARŞÇA KÖKENLİ SÖZCÜKLER.....	21
2.2. TÜRKÇEDEN RUSÇAYA GEÇEN ERMENİCE KÖKENLİ SÖZCÜKLER.....	38
2.3. TÜRKÇEDEN RUSÇAYA GEÇEN MOĞOLCA KÖKENLİ SÖZCÜKLER.....	40
2.4. TÜRKÇEDEN RUSÇAYA GEÇEN YUNANCA KÖKENLİ VERİNTİLER.....	42
2.5. TÜRKÇEDEN RUSÇAYA GEÇEN ARAPÇA KÖKENLİ SÖZCÜKLER.....	45
2.6. TÜRKÇEDEN RUSÇAYA GEÇEN ARAPÇA+FARŞÇA KÖKENLİ SÖZCÜKLER.....	65
2.7. TÜRKÇEDEN RUSÇAYA GEÇEN TÜRKÇE KÖKENLİ SÖZCÜKLER.....	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEN RUSÇAYA GEÇEN VERİNTİLERİN SES DEĞİŞİMLERİ

3.1.1. ÜNLÜ DEĞİŞİMİ.....	115
3.1.2. ÜNSÜZ DEĞİŞİMİ.....	115
3.1.3. ÜNLÜ TÜREMESİ.....	115
3.1.4. ÜNSÜZ TÜREMESİ.....	116
3.1.5. ÜNLÜ DÜŞMESİ.....	116
3.1.6. ÜNSÜZ DÜŞMESİ.....	116

3.1.7. ÜNLÜ DEĞİŞİMİ+HECE DÜŞMESİ.....	116
3.1.8. ÜNLÜ DÜŞMESİ+ÜNLÜ TÜREMESİ.....	116
3.1.9. ÜNLÜ+ÜNSÜZ DEĞİŞİMİ.....	116
3.1.10 ÜNLÜ+ÜNSÜZ DEĞİŞİMİ VE ÜNLÜ TÜREMESİ.....	116
3.1.11. ÜNSÜZ DÜŞMESİ+ÜNLÜ DEĞİŞİMİ.....	116
3.1.12. ÜNLÜ DEĞİŞİMİ+ÜNSÜZ TÜREMESİ.....	116
3.1.13. ÜNSÜZ DEĞİŞİMİ+ÜNLÜ DÜŞMESİ.....	116
3.1.14. ÜNLÜ+ÜNSÜZ TÜREMESİ.....	117
3.1.15. SES DEĞİŞİMLERİ AÇISINDAN TAMAMEN DEĞİŞEN VERİNTİLER.....	117
3.1.16. SES DEĞİŞİMLERİ AÇISINDAN TAMAMEN AYNI OLAN VERİNTİLER.....	117
SÖZLÜK.....	119
SONUÇ.....	132
KAYNAKÇA.....	134
ÖZGEÇMİŞ.....	142

ÖZET

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEN RUSÇAYA GEÇEN VERİNTİLERİN

ETİMOLOJİK ANALİZİ

Ceren Dağtekin

Bu çalışmada Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi aracılığı ile Rusçaya geçen verinti sözcükler analiz edilmiştir. Rusça ve Türkçe, geçmişten günümüze kadar karşılıklı («взаимное влияние языков») bir şekilde etkileşim ve ilişki halinde olan iki ayrı dildir. Bu iki dil arasındaki etkileşimi edebi yönden temel alan sayıca çalışma mevcuttur. Ancak ele alınan çalışmalardan yola çıkarak Rusça ve Türkçe dillerinin dilbilgisel yönden etkileşimini inceleyen araştırmaların yetersiz olduğunu ifade etmek mümkündür. Oysa iki dil arasındaki süregelen etkileşim göz önünde tutulduğunda Rusça ve Türkçe dillerinin birbirini etkilediği ve bunun sonucunda ise birçok sözcük aktarımının mevcut olduğu görülebilir. Kaynaklar aracılığı ile yapılan araştırmalarda Rusçada kullanılan Türkiye Türkçesi kökenli sözcüklerin dilsel aktarım sonucunda ses, yapı ve anlam değişimine maruz kaldığı, yeni anlamlar kazandığı, anlamsal bakımdan daraldığı, tamamen farklı bir göstergeyi nitelediği ve kökensel anlamına yeni anlamlar kazandırdığı görülmüştür. Ulaşılan sonuç doğrultusunda bu araştırmada Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen verinti sözcüklerin başta etimolojik özellikleri olmak üzere ses, anlam, yapı ve tür bakımından analizleri yapılmış ve kullanımları ele alınmıştır. Ardından Rusçadaki Türkçe kökenli sözcüklerin kaynak dilde hangi kökene sahip olduğu, türetilen sözcüklere, gelişimlerine ve anlamlarına da yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Türkçe, Rusça, Etimoloji, Verinti.

ABSTRACT

ETYMOLOGICAL ANALYSIS OF THE BORROWINGS THAT TRANSFERRED FROM TURKISH TO RUSSIAN

Ceren Dağtekin

In this study, borrowed words that entered the Russian language through Turkish have been analyzed. Russian and Turkish are two distinct languages that have been in mutual interaction and relationship from the past to the present ("взаимное влияние языков" – mutual influence of languages). There are numerous studies focusing on the literary interaction between these two languages. However, based on the existing studies, it can be stated that research examining the grammatical interaction between Russian and Turkish is insufficient. Yet, when the ongoing interaction between the two languages is taken into account, it becomes evident that Russian and Turkish have influenced each other, resulting in the transfer of many words. Research based on various sources has shown that Turkish-origin words used in Russian have undergone phonetic, structural, and semantic changes as a result of linguistic transfer they have acquired new meanings, experienced semantic narrowing, come to denote entirely different concepts, or gained additional meanings alongside their original etymological sense. In line with these findings, this study analyzes the borrowed words that entered Russian from Turkish in terms of their etymological characteristics, as well as their phonetic, semantic, morphological, and grammatical features, and examines their usage. Furthermore, the roots of these Turkish-origin words in the source language, their derived forms, developments, and meanings are also addressed.

Keywords: Turkish, Russian, Etymology, Borrowing.

ÖNSÖZ

Sözcükler, insanların kendini ifade etmesine, duygu ve düşüncelerini aktarmasına ve farklı toplumlar ile iletişim kurmasına yardımcı olması bağlamında önemli bir yere sahiptir. Dil içi ve diller arası iletişimi sağlayan sözcüklerin zaman içerisinde karşılıklı farklı iki dil arasında kullanılmaya başlanması ise sözcüksel aktarımları gün yüzüne çıkarır. Bu bağlamda Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen Türkçe kökenli verinti sözcükleri teyit etmek ve bu sözcükleri etimolojik açıdan analiz etmek çalışmanın ana hatlarını şekillendirmektedir.

“Türkiye Türkçesinden Rusçaya Geçen Verintilerin Etimolojik Analizi” adlı bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölümde “Dilin Mahiyeti Ve Dildeki Verinti Sözcüklerin Etimolojisi” başlığı altında dil ile ilgili temel bilgiler verilerek, dilbilimcilerin bu konudaki düşüncelerini ifade eden tanımlamalar verilmiş, etimoloji ve verinti üzerinde yoğunlaşmıştır. “Tarihi Süreç Esnasında Türkçe-Rusça Dil İlişkileri” başlığı altında Rusların Türkler ile olan dilsel ilişkileri detaylandırılmış, İkinci Bölümde “Türkçeden Rusçaya Geçen Farsça Kökenli Sözcükler”, “Türkçeden Rusçaya Geçen Ermenice Kökenli Sözcükler”, “Türkçeden Rusçaya Geçen Moğolca Kökenli Sözcükler”, “Türkçeden Rusçaya Geçen Yunanca Kökenli Sözcükler”, “Türkçeden Rusçaya Geçen Arapça Kökenli Sözcükler”, “Türkçeden Rusçaya Geçen Arapça+Farsça Kökenli Sözcükler”, “Türkçeden Rusçaya Geçen Türkçe Kökenli Sözcükler” başlıkları altında kategorize edilen sözcükler etimolojik açıdan analiz edilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcüklerde yaşanan ses değişimleri ele alınmış, sözcüklerde meydana gelen ses değişiklikleri ve benzerlikleri karşılaştırılmıştır.

Çalışmada analiz edilen sözcükler Rusça ve Türkçe dillerini kapsayan en temel sözlükler taranarak elde edilmiştir: T. Gülensoy, (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü.*, Eren, H. (2020). *Eren Türk dilinin etimolojik sözlüğü (ETDES).*, Nişanyan, S. (2002-2024). *Nişanyan Sözlük.*, S. Ojegov ve N. Şvedova (1949). *Tolkoviy slovar russkogo yazıka.*, D. Uşakov (1938). *Tolkoviy slovar russkogo yazıka.*, D. Uşakov (1940). *Tolkoviy slovar russkogo yazıka.*, M. Şanskiy, V. İvanov., T. Şanskya (1971). *Kratkiy etimologičeskiy slovar russkogo yazıka.*, M. Şanskiy (1963). *Etimologičeskiy slovar russkogo yazıka.*, M. Şanskiy (1965).

Etimologiçeskiy slovar russkogo yazıka., M. Şanskiy (1982). *Etimologiçeskiy slovar russkogo yazıka.*, M. Şanskiy (1973). *Etimologiçeskiy slovar russkogo yazıka.*, K. Şapoşnikov (2010). *Etimologiçeskiy slovar sovremennogo russkogo yazıka.*, N. Şipova (1976). *Slovar Tyurkizmov v russkom yazıke.*, M. Fasmer, (1986). *Etimologiçeskiy slovar russkogo yazıka.*, Fasmer, M. (1987). *Etimologiçeskiy slovar russkogo yazıka.*, Крылов, А. (2005). *Etimologiçeskiy slovar russkogo yazıka.*, V. Dal, (1882). *Tolkoviy slovar.*, O. Ahmanova (1996). *Slovar lingvistiçeskih terminov.*

Çalışmam boyunca varlığını her zaman hissettiğim ve en büyük destekçim olan canım annem Aliye DAĞTEKİN'e, babam Cemal DAĞTEKİN'e ve beni yazmaya teşvik eden kardeşlerim Eren DAĞTEKİN'e, Seren DAĞTEKİN'e, Eray DAĞTEKİN'e ve M. Eymen DAĞTEKİN'e göstermiş oldukları saygıdan ötürü sonsuz teşekkür ederim. Danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Aytül BAYAR'a ve diğer hocalarıma teşekkür ederim.

Ceren DAĞTEKİN

AĞRI/2025

KISALTMALAR DİZİNİ

Alt. : Altay Türkçesi

Alt. : Altayca

An. ağıl. : Anadolu ağızları (Türkiye Türkçesi ağızları)

Ar. : Arapça

Az. : Azeri Türkçesi

Blg. : Bulgarca

Blk. : Balkarca

Bşk.: Başkurt Türkçesi

Çağ. : Çağatay Türkçesi

Çuv.: Çuvaş Türkçesi

EFar. : Eski Farsça

EHint. : Eski Hintçe

ET. : Eski Türkçe

Far. : Farsça

Hak. : Hakas Türkçesi

Hlç. : Halaç Türkçesi

Hlç. : Halaç Türkçesi

Ker. : Kerkük Türkçesi

Kırg. : Kırgız Türkçesi

Kırg. : Kırgızca

Kklp. : Karakalpakça

Kmk. : Kumukça

Koy. : Koybalca

Koyb. : Koybal Türkçesi

Krç. : Karaçay Türkçesi

Kuğ. : Kuğuca

Kum. : Kuman Türkçesi

Kürt. : Kürtçe

Kzk. : Kazak Türkçesi

Moğ. : Moğolca

Nog. : Nogayca

OT. : Osmanlı Türkçesi

Oyr. : Oyrat Türkçesi

Özb. : Özbekçe

Sag. : Sagayca

Şor. : Şorca

Tar. : Tarançı

TatK. : Kazan Tatar Türkçesi

TDES: Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü

Tel. : Teleütçe

Tkm. : Türkmence

Trkm. : Türkmen Türkçesi

Tü. : Türkçe

Ukr. : Ukraynaca

Uyg. :Uygur Türkçesi

Yak. : Yakutça

YUyg. : Yeni Uygurca

KULLANILAN İŞARETLER

< Madde başındaki sözcüğün hangi dilden olduğunu gösterir. İşaretin sağındaki dil kısaltması ve yazımı sözcüğün verici dildeki biçimini gösterir.

~ Sözcüğün ses bakımından farklı biçimlerini gösterir.

<: Alıntılanan dildeki sözcüğün türediği biçimi göstermekte kullanılır. İşaretin sağındaki biçim, sözcüğün ait olduğu dildeki kökünü, yalın biçimini, masterını belirtmektedir.

GİRİŞ

Toplumun tarihini, inançlarını, gelenek-göreneklerini, maneviyatını, yaşam biçimini, mimarisini, edebiyatını, kültürünü, sanatını ve değerlerini geçmişten günümüze kadar bir köprü görevi görerek en güzel şekilde muhafaza edip aktaran dil, zaman içerisinde adeta bir insan gibi doğan, büyüyen, gelişen ve değişen canlı bir mekanizma görevi görmektedir. D. Aksan'ın bu konudaki ifadesi dilin, bir milletin ve kültürün en iyi yansıtıcısı olduğu şeklindedir (Aksan, 1979: 13). Uygarlığın yansıması konumunda olan dile bakılarak bir toplumun pek çok özelliğinin ve gelişmişlik düzeyinin görülebileceğini ifade etmek mümkündür.

İletişim kurulan diller arasında gerçekleşen ilişki ve temas sonucunda nasıl ki kaynak dil hedef dil üzerinde etkin bir rol oynayabiliyorsa aynı şekilde kendisi de bundan nasibini alarak diğer dilden sözcük, cümle, ek ve yapı bakımından alıntılar yapabilir. Bunun sonucunda ise iki dil arasında karşılıklı bir şekilde sosyal, siyasal, sanatsal, kültürel, askeri, edebi, dini, ticari, yemek, günlük yaşantı gibi birçok farklı alandan sözcük aktarımları meydana gelebilir (Крысин, 2004: 26; Исмаел, 2018: 374). Bu bağlamda çalışmanın da temelini oluşturan Türkçe ve Rusça dilleri tarih boyunca etkileşim içerisinde olan ve karşılıklı bir şekilde sözcüksel aktarımların yoğun olduğu dillerdendir. Türklerin diğer toplumlar ile olduğu gibi Rus toplumu ile de bağlantı kurmasındaki temel etmenler arasında Türklerin sahip olduğu zengin medeniyeti, kültürü, coğrafyası ve etnik bakımdan dünyaya açık bir yapıya sahip olması gösterilebilir. Dilde yaşanan gelişim ve değişim araştırılmak istenildiğinde de bu noktalar temel alınarak her iki toplumun birbiri ile olan münasebetlerinin tarihine bakılmaktadır. Türkçe ve Rusça arasındaki bağlantının ise tarihin net olarak bilinmeyen dönemlerine kadar uzandığını ifade etmek mümkündür. Yapılan çalışmalar ve kaynaklara bakıldığında ise ikili arasındaki etkileşimin Avarlar, Peçenekler, Kıpçaklar dönemlerinden başlayarak dilsel ilişkilerinin üst seviyeye ulaştığı Altın Ordu ve sonrasındaki dönemleri kapsadığı anlaşılmaktadır. Toplumlar birbirleri ile olan ticari ve siyasi ilişkilerini canlı tutabilmek amacı ile dostane bir şekilde hareket etmişlerdir. Bu noktada Türklerin ve Rusların ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve birbirleri ile anlaşmak için zorunlu bir ilişki kurdukları sonucuna varmanın mümkün olduğu söylenebilir. Kurulan ilişki sonucunda ise dilsel etkileşimlerin beraberinde sözcüksel aktarımların da yoğun olması muhtemel bir

durumdur (Esen, 2008: 365; Taşkesenligil ve Baki, 2024: 449-450). Türkçeden Rusçaya geçen sözcükleri yakın zamanda ele alan başlıca çalışmalar şunlardır:

Erdal Karaman, 2009 yılında “Rusçadaki Türkçe Ödünçlemeler” başlıklı makalesinde Rus leksikolog Maks Fasmer tarafından kaleme alınan Rusçanın Etimoloji sözlüğünde geçen Türkçe sözcükleri açıklar.

Mariana Budu’nun 2018 yılında kaleme aldığı “*Türkçeden Rusçaya Geçen Kelimelerin Fono-Morfo-Semantik Başkalaşması*” başlıklı çalışması verilebilir. Budu, çalışmasında 1950-1958 yılları arasına Fasmer’in hazırladığı sözlükten esinlenerek Rusçaya geçen sözcüklerin fonetik, morfolojik ve anlamsal açıdan geçirdiği değişimlerin üzerinde yoğunlaşır.

Nursultan Urazaliev’in 2021 yılındaki “Rus Dilindeki Türkçe Kelimeler Ve Türkçe Öğretimine Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde Rusçadaki kullanılan Türkçe sözcükleri kullanım alanları, oranları ve bu sözcükleri tematik olarak sınıflandırarak ele alır.

Renata Aktaş’ın 2024 yılında “*Türk-Rus Dil İlişkilerinin Mirası: Rusçada Türkizmler*” başlıklı makalesinde Rusçadaki Türkçe kökenli sözcükleri tematik bakımdan gruplandırarak anlamsal bağlamda inceler.

I. ARAŞTIRMANIN PROBLEM DURUMU

Geçmişten güzüümüze karşılaştırmalı olarak yapılan dilsel çalışmalar dilbilim alanında önemli bir yere sahiptir. Karşılaştırmalı dil çalışmalarının önünü açan en temel etkenler arasında başkasına duyulan merak duygusu, onu tanıma isteği ve bir başka dili öğrenme isteği sayılabilir. Bu şekilde yapılan karşılaştırmalı çalışmalarda artış yaşanmaktadır. Toplumun yansımaları olan dilin ve dolayısıyla sözcüklerin iki dil arasındaki araştırmaların başında gelmesi, Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcükler ile ilgili kapsamlı bir araştırmanın da bulunmaması, bu çalışmanın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

II. ARAŞTIRMA KONUSUNUN TANIMI

Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen verinti sözcüklerin karşılıklarının ve ifade biçimlerinin tespit edilerek etimolojik (kökensel) açıdan analiz edilmesi

çalışmanın temel konusunu şekillendirmektedir. Çalışma Giriş, Kısaltmalar, Kullanılan İşaretler ve Önsöz bölümünden sonra Dilin Mahiyeti Ve Dildeki Verinti Sözcüklerin Etimolojisi, Tarihi Süreç Esnasında Türkçe-Rusça Dil İlişkileri, Etimoloji ve Etimolojik Analizin Amaçları, Bir Dilde Bulunan Verintiler, Türkiye Türkçesinden Rusçaya Geçen Verinti Sözcüklerin Etimolojik Açından İncelenmesi ve Türkiye Türkçesinden Rusçaya Geçen Verintilerin Ses Değişimleri olmak üzere üç ana bölüm ile Sözlük, Sonuç ve Kaynakçadan oluşmaktadır.

Birinci bölümün “Dilin Mahiyeti Ve Dildeki Verinti Sözcüklerin Etimolojisi” başlığı altında dil teriminin açıklaması verilmiş, bu alanda önemli kabul edilen bazı dilbilimcilerin konuyla ilgili yaptığı tanımlamalara yer verilmiştir. Ayrıca dilin ortaya çıkması bağlamındaki iki teoriden bahsedilmiştir. “Tarihi Süreç Esnasında Türkçe-Rusça Dil İlişkileri” alt başlığında ise iki toplum arasındaki ilişkinin üzerinde durulmuş, Rus Türkolog ve dilbilimci N. Baskakov’un tarihsel süreçteki Türk-Rus dilsel ilişkilerini beş döneme ayırdığı dönemler detaylı bir şekilde açıklanmıştır. “Etimoloji ve Etimolojik Analizin Amaçları” alt başlığında etimoloji terimine açıklık getirilmiş ve ünlü dilbilimcilerin bu konudaki ifadelerine yer verilmiştir. Bu bölümde etimolojinin sözcüğün kaynağını, gelişimini, çok yönlülüğünü ve diller arasındaki ilişkisini göstermesi açısından dilbilimdeki yeri üzerine yoğunlaştırılmıştır. “Bir Dilde Bulunan Verintiler” alt başlığında ise verintinin açıklaması, kapsamı verilmiş, bu tür sözcüklerin işleyişi ve dildeki konumuna dikkat çekilmiştir.

İkinci bölüm ise çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Bu bölümünde analiz edilen sözcükler anlaşılır ve daha açık olması açısından tabloleştirilmiştir. Oluşturulan tablolar dört sütun halinde detaylandırılmış, her sütun kendi içerisinde “Verinti Sözcüğün Kendisi”, “Verinti Sözcüğün Kökeni”, “Sözcüğün Türkçe Anlamı” ve “Sözcüğün Rusça Anlamı” olarak başlıklandırılmıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcüklerde yaşanan ses değişimleri, benzerlikleri ve farklılıkları ele alınarak sözcükler her iki dilde karşılaştırılarak verilmiştir.

Tablolarda çalışmanın şekillenmesini sağlayan sözcükler alfabetik sıraya göre verilmiştir. Bu bölümde T. Gülensoy’un *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, H. Eren’in *Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (ETDES)*, S.

Nişanyan'ın *Nişanyan Sözlüğü*, TDK'nin *Türk Dil Kurumu Sözlüğü*, S. Ojegov'un ve N. Şvedova'nın *Толковый словарь русского языка (Tolkoviy slovar russkogo yazıka-Rus Dilinin Etimolojik Sözlüğü)*, D. Uşakov'un 1935-1938-1939 ve 1940 yılları arasında yayımlanan *Толковый словарь русского языка (Tolkoviy slovar russkogo yazıka-Rus Dilinin Etimolojik Sözlüğü)*, M. Şanskiy, V. İvanov., T. Şanskya'nın *Краткий этимологический словарь русского языка (Kratkiy etimologičeskiy slovar russkogo yazıka-Rus Dilinin Etimolojik Sözlüğü)*, M. Şanskiy'in 1963-1965-1973 ve 1982 yılları arasında yayımlanan *Этимологический словарь русского языка (Etimologičeskiy slovar russkogo yazıka-Rus Dilinin Etimolojik Sözlüğü)*, K. Şapoşnikov'un *Этимологический словарь современного русского языка (Etimologičeskiy slovar sovremennogo russkogo yazıka-Çağdaş Rus Dilinin Etimolojik Sözlüğü)*, N. Şipova'nın *Словарь Тюркизмов в русском языке (Slovar Tyurkizmov v russkom yazıke-Rus Dilindeki Türkçe Sözcükler Sözlüğü)*, M. Fasmer'in 1986-1987 yılları arasında kaleme alınan *Этимологический словарь русского языка (Etimologičeskiy slovar russkogo yazıka-Rus Dilinin Etimolojik Sözlüğü)*, A. Krilov'un *Этимологический словарь русского языка (Etimologičeskiy slovar russkogo yazıka-Rus Dilinin Etimolojik Sözlüğü)*, V. Dal'in, *Толковый словарь (Tolkoviy slovar-Rus Dilinin Etimolojik Sözlüğü)*, O. Ahmanova'nın *Словарь лингвистических терминов (Slovar lingvističeskih terminov-Dilbilim terimleri sözlüğü)*. N. Yanovskiy'in, *Новый словотолкователь, расположенный по алфавиту: содержащий разные в российском языке встречающиеся иностранные речения и технические термины (Noviy slovotolkovatel, raspolojenniy po alfavitu: soderjaşiy razniye v rossiyskom yazıke vstreçayuşiesya inostranniye reçeniya i tehničeskiye termini-Alfabetik Sıra ile Düzenlenen Rus Dilindeki Yabancı İfadeler ve Teknik Terimler Sözlüğü)*, G. Tsiganenko, *Этимологический словарь русского языка (Etimologičeskiy slovar russkogo yazıka-Rus Dilinin Etimolojik Sözlüğü)* gibi kapsamı açısından etimolojik bağlamda en köklü ve başyapıt niteliğinde olan sözlüklerden faydalanılmıştır. Bu başyapıtlardan taranarak elde edilen sözcükler karşılaştırılmış, etimolojik başkalaşimleri incelenmiş, belirli sınıflandırmalar yapılmış ve alfabetik olarak sıralanmıştır. Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen verinti sözcükler karşılıkları, benzerlikleri ve farklılıkları açısından ise tablolalaştırılarak verilmiştir.

III. ARAŞTIRMANIN AMACI

Dilbilim alanında yapılan çalışmalar arasında verinti sözcükler büyük bir öneme sahiptir. Yapılan bu çalışmalar aracılığı ile bir toplumun hangi dil ya da diller ile ilişki kurduğuna, etkileşim kurduğu dilden veya dillerden ne kadar ve hangi yönden etkilendiğine, sözcük aktarımlarının hangi kategorilerden olduğuna, sözcüklerin etimolojik bakımdan geçirdiği başkalaşıma, kullanım alanlarına ve dildeki sözcüklerin farklı toplumlar tarafından da tanınmasına olanak sağlamıştır. Bu sayede bir dili ayna gibi yansıtan sözcükler üzerinden hem dillerin tarihsel süreçteki gelişmişlik düzeylerine, hem de sözcük yelpazelerinin kapsamına ulaşılabilir.

Yapılan Rusça-Türkçe çalışmalar incelendiğinde iki dil arasındaki dilbilgisel araştırmalara verilen yoğunluğun az olduğu tarafımızca tespit edilmiştir. Araştırma amacını şekillendiren Türkçeden Rusçaya geçen örneklem grubumuz, ele alınan çalışmaların yetersiz hatta yok denilebilecek kadar az olduğunu göstermektedir. Bu nedenle Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen verinti sözcükleri etimolojik olarak incelemek, her iki dildeki karşılıklarını karşılaştırarak vermek, sözcüğün Rusçadaki geçirdiği başkalaşımı ortaya koymak güdülen en önemli amaçlar arasındadır. Ayrıca çalışmanın Rusçayı yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere ve Rusçayı yabancı dil olarak öğretecek öğreticilere bir kaynak niteliği sunması konunun dilbilimdeki önemini bir kez daha kanıtlar.

Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcüklerin karşılıklarının etimolojik açıdan analiz edileceği bu çalışmada amaçlanan hedefler:

1. Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcükleri tespit etmek.
2. Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcükleri kategorilere ayırmak.
3. Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcüklerin etimolojik başkalaşımını belirlemek.
4. Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcüklerin Rusçadaki karşılıklarını ortaya koymak.
5. Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcüklerin kelimesi kelimesine Rusçaya çevrilemediğini ve genel bir anlam ile ifade edilebileceklerini göstermek.

6. Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcükleri Türkçedeki ileti dizgeleri ile anlambilim açısından karşılaştırmak.

7. Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcükleri Türkçedeki ileti dizgeleri ile ses değişimleri bakımından karşılaştırmak.

8. Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcüklerin sözlüğünü oluşturmak.

IV. ARAŞTIRMA KONUSUNUN SINIRLANDIRILMASI

Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcüklerin etimolojik açıdan analiz edildiği bu çalışma, yapılan araştırma sonucunda elde edilen 142 Türkçe sözcüğün belirlenmesi ile sınırlandırılmıştır.

V. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmada kullanılan materyaller Rusça ve Türkçe kaynaklardan oluşmaktadır. Bu kaynaklar detaylı bir şekilde araştırılmış, temin edilmiş, taranmış ve irdelenmiştir. Kaynaklar aracılığı ile yapılan inceleme sonucunda elde edilen örneklem grubu ise çalışmamıza yön vermiştir. Bu bağlamda çalışmamızda *Karşılaştırmalı Dil Bilgisi* (сравнительное языкознание) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem sayesinde analiz (анализ) ve sınıflandırma (классификация) gibi yollara başvurularak Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen sözcüklerin etimolojik analizinden elde edilen veriler sayısal olarak ortaya konmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

DİLİN MAHİYETİ VE DİLDEKİ VERİNTİ SÖZCÜKLERİN ETİMOLOJİSİ

1.1. Dilin Özü Ve Dilbilimcilerin Dile Olan Bakış Açıları

Dil; bir milletin dünya görüşünü, maddi-manevi kültürel değerlerini, inançlarını, gelenek ve göreneklerini, tarihsel süreç içerisindeki yaşayış biçimini, diğer toplumlar ile olan etkileşimini bir ayna gibi yansıtan, bireyin kendi duygularını, düşüncelerini, arzularını ifade etmesine ve iletişim ağı oluşturmaya olanak tanıyan gelişime açık çok yönlü bir dizgedir. Toplum varlığının göstergesi olan dil;

- Bireyin iç ve dış dünyasını yansıtan;
- Ortak öge ve kurallardan oluşan;
- Ses ve şekil içeriğine sahip olan;
- Zihindeki anlatıların canlılaştırmasını sağlayan;
- Düşüncelerin yaratılmasını ve seslerle aktarılabilir konuma gelmesinin önünü açan;
- Toplumların birbirini anlamasını sağlamak amacı ile bireye konuşma yetisini kazandıran ve yalnız ona bahşedilmiş olan en büyük hazinelerden biridir (Aksan, 2003: 51-55).

Gelişime açık ve canlı bir dizge olan dil, geçmişten günümüze dilbilimciler, düşünürler ve bilim insanları tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Türk dilbilimci G. Karaağaç dili, bir milletin milli kimliğini, hayat sistemini, duygu ve düşüncelerini yansıtan, değişim ve gelişime açık olan canlı bir varlık olarak betimler (Karaağaç: 2003: 441). Ünlü Türkolog M. Ergin dili; kökeni tam olarak bilinmeyen dönemlerde ortaya çıkan, iletişimi sağlayan, kendine has özellikleri ve kuralları barındıran seslere sahip canlı bir varlık şeklinde ifade eder (Ergin, 2009: 3). Ünlü Rus dilbilimci, yazar ve filozof L. Skvortsov dili bireye hizmet eden, onun duygu ve düşüncelerini belli kurallar etrafında şekillendiren ve sözlü bir şekilde aktarmasını sağlayan varlık şeklinde tanımlar (Скворцов, 2009: 1089). Rus dilbilimine büyük katkısı dokunan filologlardan biri olan O. Ahmanova dili bireyin düşünme yetisini geliştiren, kültürel ve tarihsel değerleri nesilden nesile aktaran en önemli iletişim aracı şeklinde betimler (Ахманова, 1996: 531). Edebiyat eleştirmeni ve dilbilimci yönüyle tanınan A. Yakovlev ise dili bireyin yaşamını sürdürdüğü dünya ve etkileşim içinde

olduğu toplum ile kurduğu iletişim yetisi şeklinde ifade eder (Яковлев, 2020: 125). Yazar İ. Trubayeva dili; kendi öz benliğini koruyarak değişime açık, sürekli değişen ve gelişen canlı bir organizma biçiminde açıklar (Трубачева, 2007: 46). Antik Yunan filozoflarından ünlü bilge Platon ‘Kratylos’ adlı eserinde dili bireyin kendine has düşüncelerini özne, yüklem ve seslerin yardımı ile ifade etmesi şeklinde açıklar (Platon, 1955, s. 10’dan akt. Aksan, 2003: 55). Alman filozof M. Heidegger dili bireyin aklından geçirdiklerini dışa vuran ve onun varlığının bir göstergesi olan mekanizma olarak nitelendirir (Heidegger, 1995, s.16’dan akt. Yazoğlu, 2002: 25). W. Bumann dili geniş ve dar olmak üzere iki dalda ele alır: bunlardan birincisi olan geniş anlamda dili duygusal ve isteğe bağlı içeriklerin işaretler ile yansıtılmasını sağlayan yapı; ikincisi olan dar anlamda ise dilin bir işaret dili ve bir pandomim dili olduğunu savunur (Bumann’dan çev. Özlem, 1990: 477). Dilbilimci A. Martinet dili bireye ait olan anlatıların sesler aracılığı ile aktarmasına yardımcı olan bir iletişim aracı olarak nitelendirir (Martinet, 1960’tan çev. Vardar, 1998: 29). Bilim insanları tarafından yapılan farklı tasvirler dilin asıl ve en önemli işlevinin ve hepsinin de vardığı noktanın iletişimi sağlamak olduğu sonucuna varılabilir. İletişimin sahip olduğu bu değerli işlevi yerine getiren dilin kökeni hakkında net bir bilginin olmaması (Dalkılıç, 2021: 275) ise dilbilimciler tarafından yapılan açıklamaların yetersiz olduğunu gösterir. Türkolog Ergin’in dil hakkındaki ‘kökeni tam olarak bilinmeyen dönemlerde ortaya çıktığı’ ifadesinden yola çıkarak dilin kökeninin tartışmaya açık bir konu olduğunu görmek mümkündür (Ergin, 2009: 3). Bu durumda sahip olduğu işlevce önemli bir konumda bulunan dilin bir kökeni var mıdır / yok mudur sorusunu sormak kaçınılmaz olur. Etimolojisi net olarak bilinmeyen ve dilbilimcilerin de geçmişten günümüze kadar üzerinde durduğu ve halen araştırma konusu olmaya devam eden dilin arkeoloji, jeoloji, antropoloji, biyoloji, psikoloji gibi diğer birçok bilim dalı ile ilişkisine bakılarak kökensel konumdaki yerinin nereye dayandığı sorusunun sonucuna varılabilir. Bu soruya karşılık olarak yeryüzündeki her şeyi bir işleyiş ve nizam içinde yaratan yüce varlık Allah tarafından doğuştan verilen bir yeti cevabı ele alınabilir. Dilin kökeni konusundaki belirsizliği bir nebze açıklayan bu teoriye ilahi veya teolojik hipotez (теологической/божественной) adı verilir. Yunan biliminde ise dilin ortaya çıkmasında iki teori mevcuttur. Teorilerden birincisi dilin biyolojik açıdan meydana gelmesi; ikincisi ise toplum içerisindeki yeridir (Исламова и Болгарова, 2016: 7-10).

Buradan hareketle dilin biyolojik ve sosyal teoriler ile bağlantılı bir şekilde ortaya çıktığı söylenebilir. Biyolojik teorideki dil; ağız boşluğunda bulunan, etli ve uzun olan tat alma organını belirtirken; sosyal teorideki dil ise bireyin kendini ve düşüncelerini ifade etmesini sağlayan yapı olarak nitelendirilir. Bu doğrultuda biyolojik açıdan olan dilin insanın doğuşu itibarıyla ona verilen konuşma yeteneği olduğu, sosyal bakımdan ise bireyin duygu ve düşüncelerinin yansması olarak ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Düşüncelerin yansıtılmasına rehberlik eden dil, bireye hizmet etmekle beraber kendisine has kanunlar etrafında düzenli olarak gelişen canlı bir vasıta. Canlı bir vasıta olma özelliğini ise yine bireyden beslenerek gerçekleştirir. Çünkü dil bireyden, birey de dilden bağımsız bir şekilde ilerleme kat edemez (Aksan, 2003:11; Yolcu, 2002: 67). Birbirini bütünleyen bu iki unsur sayesinde dilin içinde bulunduğu toplum da zenginleşerek ortak bir alan oluşturur. Bu doğrultuda dilin iletişim işlevi dışında bir köprü görevi gördüğü de anlaşılmaktadır. Dili bireye, bireyi de dile nüfuz ettiren bu köprü toplumun bir göstegesini olarak kendini dışa vurur. Bu göstergeye bakılarak toplumun hangi koşullar içinde olduğu, o dili konuşan milletin kültürel bakımdan yaşadığı hareketliliği, diğer toplumlar ile olan ilişkisi, sanatta, bilimde, edebiyatta, psikolojide, mimaride kısaca bilim dünyasında geçirdiği başkalaşımı görmek mümkündür. Bu noktada dile bakılarak o dilin taşıyıcısı olan bireyin ve milletin gelişmişlik seviyesine de ulaşılabilir. Ünlü Alman romantizm filoloğu K. Vossler'in bir kültürü ayna gibi yansıtan varlığın dilin olduğunu belirttiği ifadesi bu görüşü doğrular niteliktedir (Vossler, 1921, s. 374'ten akt. Aksan, 2003: 65). Bu noktada dilin hem bireyin hem de toplumun yaşadığı değişiklikleri ve edindiği yenilikleri canlı bir şekilde gösterebileceği sonucuna varılabilir.

1.2. Tarihi Süreç Esnasında Türkçe-Rusça Dil İlişkileri

Eski çağlardan günümüze kadar toplumlar arasında sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel, dinsel, sanatsal, mimari, tarım, müzik, savaş ve edebi bakımdan dolaylı ve dolaysız bir şekilde temas kurulmuştur (Исмаел, 2018: 375). Kurulan bu temas kültür taşıyıcılığı görevini üstlenerek farklı dillerin birbirlerine pozitif veya negatif yönden etki etmesine fırsat tanır. Bu bağlamda Türkçe ve Rusça dilleri de birbirine nüfuz eden ve iletişimsel açıdan ilişkileri sıkı sıkıya bağlı olan iki dil olup dilsel bağlamdaki olumlu etki-tepkisi irdelenecektir. Bu iki dil arasındaki ilişkinin kesin bir tarihi olmamakla beraber 1. binyılın sonları ve 2. binyılın başlarına kadar dayandığı

öngörülmektedir. Rusların Türkler ile olan ve eski dönemlere kadar dayanan dilsel ilişkisi Türk boylarından Hazarlar, Hunlar, Oğuz-Bulgarlar, Sabirler, Peçenekler, Uzlar ve Kıpçaklar ile sıkı bir komşuluk kurması ile başlar. Rus Türkolog ve dilbilimci N. Baskakov Rusçaya giren Türkçe sözcükleri beş döneme ayırarak detaylandırır:

1. Kiev Rusyası Öncesi (VIII. yüzyıla kadar),
2. Kiev Rusyası Dönemi (IX – XII. yy.),
3. Altın Ordu Dönemi (XIII – XV. yy.),
4. Osmanlı Dönemi (XVI – XIX. yy.),
5. Ekim Devrimi/Rusya Devrimi/ Büyük Ekim Sosyalist Devrimi/Ekim Ayaklanması Sonrası (XX. yy.) (Baskakov, 1985: 5-6).

1. Kiev Rusya'sı Öncesi (VIII. yüzyıla kadar).

VIII. yüzyıla kadar Doğu Avrupa'ya yapılan kavimler göçünün bir sonucu olarak Slav dillerinin Avarlar, Hazarlar, Hunlar, Bulgarlar, Sabirler, Peçenekler, Kıpçaklar ve diğer birçok Türk boyu ile kurduğu ilişki ilk dönemin başlangıcı olarak görülebilir (Baskakov, 1985: 5). Rusların Türk halkı ile olan teması ilk etkili karşılaşma sürecini temsil ettiği için büyük bir öneme sahiptir. Rusların Türk halkı ile ilişki kurmasının ve iki kültürün karşı karşıya gelmesinin en önemli noktalarından biri de aynı topraklara egemen olma arzusudur. Bu arzuları onlara bazen dostane bazen de çıkarları söz konusu olduğunda negatif yönden tesir etmiştir. İkili arasındaki bu toprak hâkimiyeti arzusu toplumların karşılıklı bir şekilde etkileşim halinde kalmasını sağlar.

2. Kiev Rusya'sı Dönemi (IX – XII. yy.).

Kiev Rusya'sının Türk boyları ile iletişim kurmaya ve dilsel etkileşimlerinin olduğu dönemi kapsar. Bu dönemde güney bozkırlarına egemen olan Peçeneklerin Rus toplumu ile ilişkileri kompleks durumdadır. Ancak Ruslar, Bizanslılar ile olan ticari ilişkilerini sürdürme politikası doğrultusunda Peçeneklerin yardımına ihtiyacının olduğu ve bu karmaşıklığı göz ardı etmesi gerektiğinin farkına varır. Bizanslılar ile ticaretini sürdürürken nasıl ki Ruslar Peçeneklerin yardımını aldıysa, Peçenekler de kendi toplumunun yararını düşünerek Rus topraklarına akın eder. Bu durumda iki millet arasında farklı nedenler ve çıkarlar doğrultusunda etkileşim yaşanır (Hosking,

2011: 68-69). Rusların Peçenekler ile başta yaşadığı olumsuz temas yerini birbirine olumlu yönde fayda sağlama görevine döner. Rusların Peçeneklerle yaşadığı durum Kıpçaklar ile de benzerlik gösterir. Başta Kıpçakların saldırılarından dolayı negatif yönde seyreden ilişkileri daha sonra siyasi ve ticari yöndeki temaslar sayesinde olumlu bir şekilde seyreder. Kıpçakların Ruslar ile ilişkilerinin gelişmesinin önünü açan etken ise yaşanan ilk Türk-Rus evlilikleridir. Ruslardan Türk hanlarının kızları ile ilk evlenenler arasında Büyük Kiev prensi Y. Mudrıy'ın oğlu I. Vsevolod ve torunu II. S. İzyaslaviç'i görmek mümkündür. Rusların Türk hanedan kızları ile evliliklerinin gayeleri arasında bir yandan Türk boyları ile siyasi, askeri vb. birçok alanda destek almak varken diğer taraftan ise o dönemlerde hâkimiyeti güçlü olan soylu Türk boyları ile akrabalık ilişkilerini kurmak gösterilebilir (Kemaloğlu, 2015: 24-25). Rusların Türk boyları ile siyasi ve ticari açıdan kurduğu sıkı ilişkiler neticesinde de Türk boylarının dilsel özelliklerini Ruslarda görmek kaçınılmaz bir hal alır. Özellikle de yaşanan evlilikler neticesinde kültürel ve dilsel etkileşimler daha da kuvvetli bir hale gelir. Bu süreç esnasında Rus halkı sayıca az olsa bile ilişki kurduğu Türk boylarından Türkçe kökenli sözcükleri diline katmıştır. Bunun en iyi örneğini 1180'li yıllarda ünlü manastır yazıcıları tarafından kaleme alınan "İgor Bölüğü Destanı"nda (*Слово о полку Игореве*) görmek mümkündür (Aktaş, 2024: 145). Buradan hareketle Rusların Türkler ile ilişkilerinin çok eski dönemlere dayandığı ve yaşanan her türlü etkileşimin bir amaca tabii tutularak gerçekleştirildiği, karşılıklı olarak sahip oldukları dile, yaşayış biçimlerine etki ettiği sonucuna varılabilir. Ünlü Türk tarihçilerinden İ. Ortaylı'nın bu konudaki ifadesi Rus anlatıları Türkler olmadan, Türk anlatıları da Ruslar olmadan betimlenemez şeklindedir (Ortaylı, 1999'dan akt. Aktaş, 2022: 320). Ortaylı'nın da belirttiği gibi Türk-Rus ilişkilerinin ayrılmaz bir bağı bulunmaktadır.

3. Altın Ordu Dönemi (XIII – XV. yy.).

Türk-Rus dil ilişkileri bakımından etkili dönemlerden bir diğeri Altın Ordu dönemini kapsar. Bu dönemde Türk boyları üzerinden Arapça ve Farsçadan, Slav lehçelerinin alt dillerinden ise Sanskritçeden, Çince, Tibetçeden, Toharcadan ve Soğdca'dan alınan sözcükler dilde yer edinmiştir (Baskakov, 1985: 6). Kiev döneminde olduğu gibi yine siyasi ve ticari yönden etkileşimlerin ve etkilenmelerin devam ettiği bir süreçtir. Bu süreç esnasında Rusların dillerinde özümsemişi Türkçe kökenli sözcükleri kaleme alınan edebi eserler aracılığı ile de görmek mümkündür. Kaleme

alınan bu eserlerde ise Rusların Moğol istilası ve Altın Ordu ile olan diplomatik ve dilsel ilişkilerinin hâkim olduğu konular tasvir edilir. Bu eserler arasında “*Batı Hanın Ryazan’ı İstila Etmesi Hikâyesi*” (*Повесть о разорении Рязани Батыем*), “*Hayırsever Büyük Knez Aleksandr’ın Hayatı ve Cesareti Hikâyesi*” (*Повесть о житии и о храбрости Благоверного и Великого Князя Александра*), “*Aksak Timur Hikâyesi*” (*Повесть о Темур-Аксаке*), “*Don Ötesi Destanı*” (*Задонщина*), “*Toktamış’ın Seferi Hikâyesi*” (*Повесть о нашествии Токтамыша*), “*Rus Çarı Büyük Knez Dmitriy İvanoviç’in Hayatı ve Ölümü*” (*Слово о житии и о преставлении великого князя Дмитрия Ивановича, Царя русского*), “*Sergiy Radonejskiy’nin Hayatı*” (*Житие преподобного Сергия Радонежского*), “*Şevkal’in Hikâyesi*” (*Повесть о Шевкале*) sayılabilir (Kemaloğlu 2015: 35-40). Bu dönemin bir göstergesi olarak Altın Ordu Devleti’nin yaşayış biçimi, yiyecekleri, giyecekleri, mimarisi gibi birçok farklı alandaki kültürel değerlerin yansımalarının olduğu Türkçe, Arapça, Farsça ve Moğolca sözcükler alınmıştır. Örnek olarak Rusçaya geçen Türkçe kökenli *алмаз (elmas)*, *алый (al rengi/kızıl/kırmızı)*, *изумруд (zümrüt)*, *кафтан (kaftan)*, *курнуч (kerpiç)* sözcükleri verilebilir (Aktaş, 2024: 146). Böylece Türkçenin Rusçaya dilsel bakımdan olan etkisi ve Türkçe aracılığı ile Rusların diğer toplumlarla da etkileşim kurmasının önünün açıldığını ifade etmek mümkündür.

4. Osmanlı Dönemi (XVI – XIX. yy.).

İki kültür arasındaki dilsel etkileşimin yoğunlaşıp giderek artmasına kaynaklık eden diğer dönemin başlangıcı Altın Ordunun yıkılması ve yalnız Rusların değil tüm dünyanın ilgi odağı olan Osmanlı Devleti’nin sahaya çıkması ile gerçekleşir. Bu süreç hem Rusların hem de Osmanlı devletinin toprak hakimeyetinin genişlediği en uzun ve en karmaşık dönem olarak tanımlanabilir (Aktaş, 2022: 318). Osmanlı Devleti’nin sahaya çıkması ile Osmanlı-Rus ilişkileri, Rusyada I. Petro’nun da iktidara gelmesi ve bir Avrupalılaşma sürecinin başlaması ile daha da artar. Bu Avrupalılaşma sürecinde Ruslar, başta Osmanlı Devleti olmak üzere farklı birçok toplum ile diplomatik ilişkiler kurar. Ticari ve savaş yönündeki yaşanan bu diplomatik ilişkiler toprak hâkimiyetini artırmak isteyen ve bu arzusunu daha fazla dizginleyemeyen Rusların Osmanlı Devleti’ne ilan ettiği savaş ile bozulur (Yılmaz ve Yakşı, 2016: 10). Rusların savaşı başlatmasındaki asıl sebep ise Karadenize ulaşmaktır. Elde etmek istediği toprak için

diğer devletleri de kışkırtarak Osmanlı Devleti'ni dört bir taraftan sıkıştırarak kendi amacına ulaşmak için onlara destek çıkar. Karadeniz bölgesine egemen olmak isteyen Ruslar, kendisine destek çıkacak ve Osmanlı Devleti'ne ise karşı olabileceğini düşündüğü Kazak ve Nogayları da kendi safhasına çekmeyi başarır. Kazaklar Rusların kendilerine arka çıkması ile her yeri tahrip eder ve halkı esir alır. Ruslar Kazakların neden oldukları tahrip edici durumdan kendi açısından hoşnut kaldığı için Kazakları 'Doğu Slavlarının' kurtarıcıları olarak nitelendirir. Ruslar yavaş yavaş doğuya doğru ilerlemeye başlayınca Osmanlı Devleti ile Ruslar arasında Çehrin kalesi civarında savaş meydana gelir. Ancak iki devlet de kaleyi ele geçiremez. Kaleyi ele geçirme çabası savaşın devam etmesine neden olur. Devam eden bu krizin bir sonucu bağlanamaması ve Osmanlı Devleti tarafından yeniden savaş ilan edilmesi üzerine Kırım hanından gelen barış hamlesi savaşın sonlandırılmasını ve barış antlaşmasının imzalanmasını sağlar. Antlaşmanın imzalanması ile beraber iki devlet arasında karşılıklı seyahatlerin de önü açılır. Bu noktada İstanbul'a birçok Rus tüccar, çevirmen, yazar, şair, seyyah, bilim insanı ve hatta alt sınıftan olan çalışanlar gönderilir. Gönderilen Ruslar Orta Asyalılar tarafından 'Tanrı bizi severken Seyhun'u gönderdi, fakat biz onu sevmeyi bıraktığımızda ise bize Rusları gönderdi.' atasözü ile ifade edilir. Gönderilen ilk Rus elçi olarak ise Peter Andreyeviç Tolstoy'dur (Köse, 2012: 199-207; Kemaloğlu, 2015: 149). Bu seyahatler ile 17. yüzyılın ikinci yarısından sonra yeni bir döneme adım atılır. Osmanlı topraklarını ziyaret etmek amacı ile gelen ilk Rus elçilerinden Tolstoy ve diğer Ruslar Türklerin yaşayış biçimi, mimarisi, edebiyatı, sanatı, yemek kültürü, giyim tarzı, gelenek ve görenekleri hakkında bilgi edinir ve bu bilgileri mektuplar, raporlar, günlüklere kaleme alırlar. Kaleme alınan notlar iki kültür arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi açısından kaynak niteliği de taşıdığı için son derece önemlidir. Osmanlı topraklarının farklı bölgelerini ziyaret eden Ruslar elde edilen bilgiler neticesinde Türkçe kökenli sözcükleri hem dillerinde hem de eserlerinde kullanmaya başlar. Buna örnek olarak Tolstoy'un Osmanlı Devleti'nde bir yıl kaldıktan sonra kaleme aldığı "Osmanlı Devleti'nin Durumu" (Описание Османской Империи) adlı ilk eseri verilebilir. Ressamların da Türkiye'yi ve İstanbul'u ziyaret etmesi geriye birçok sanat eserini hatıra olarak bırakır. Osmanlı'yı en fazla resmeden ressamlar arasında uluslararası ün kazanan ilk Rus ressam Karl Brüllov alır. Brüllov, seyahati sırasında sadece üst sınıf tabakasının değil aynı

zamanda halkın da arasına karışarak onların hayatlarını, yaşam biçimlerini ve karakterlerini eserlerine yansıtır. Bu eserlerden “*Kervansaray’da Öğle Vakti*” (*Полдень в Караван-сарая*), “*İstanbul’daki Liman*” (*Гавань в Константинополе*), “*İzmir’deki Baloya Geliş*” (*Приход на бал в Смирне*), “*Sultan Eşlerinin Gezintisi*” (*Прогулка султанских жен*) başlıcalarıdır. Brüllov’dan birkaç yıl sonra İstanbul’u ziyaret eden ve İstanbul’a olan hayranlığı ile bilinen ünlü ressam İvan Ayvazovskiy’dir. Ayvazovskiy’nin “*Ay Işığında İstanbul*” (*Лунная ночь на Босфоре*) eseri bu dönemi yansıtan bir diğer önemli şaheserdir (Kemaloğlu, 2015: 150). Uzun yıllar İstanbul’da kalan ve yaşamlarını sürdürmek için orada birlikte çalıştığı Türk halkı hakkında bilgiler toplayan elçiler edindikleri bilgileri Rusya’da anlatarak Türk algısını da betimler. Türkleri tasvir eden Tolstoy, onların inatçı, nankör ve savaşa meyilli bir toplum olarak yansıtır (Aktaş, 2022: 320). Tolstoy’un aksine Ayvazovskiy ise İstanbul’dan daha ihtişamlı bir şehrin olmadığını ve oradayken Napoli’nin, Venedik’in hiç düşünülmediğini dile getirir (Kemaloğlu, 2015: 151). Buradan hareketle Rusçaya giren Türkçe kökenli sözcüklerin özellikle bu dönemde sayıca artış göstermesi Rusların Türkler ile ilişkilerinin artmasının, birbirlerinin dilini öğrenmesinin ve dilsel açıdan birbirlerini etkilemelerinin bir sonucu olduğu söylenebilir. Bu noktada ünlü Rus dilbilimci G. Karimullina tarafından kaleme alınan “*Тюркские лексические элементы в русской лингвографии XVIII-XX веков*” (18.-20. yy. *Rus Dilbilimindeki Türkçe Sözcükler*) adlı eserde geçen *изъян* (*ziyan*), *карандаш* (*kurşun kalem*), *ишак* (*eşek*), *изюм* (*kuru üzüm*), *плов* (*pilav*), *баклажан* (*patlıcan*), *инжир* (*incir*) gibi Türkçe kökenli sözcüklerin bulunması bunu kanıtlar niteliktedir (Karimullina, 2007: 9-17). Türkçeden Rusçaya geçen sözcüklerin varlığı Ruslar ve Türkler arasındaki diplomatik ilişkilerin de olumlu bir şekilde ilerlediğini gösterir. Bu ilerleme iki dil arasındaki dilsel etkileşimlerin kuvvetlenmesini, ünlü Rus yazar ve şairlerden A. Puşkin, A. Griboyedov, M. Lermontov, N. Gogol, I. Turgeniev, F. Tütçev, F. Dostoyevskiy, L. Tolstoy gibi şahsiyetlerin Türkiye’yi, Türk toplumunu ve İstanbul’u içeren eserler kaleme almasını sağlar. Sanatsal açıdan da ilgi odağı olan Türkler K. Brüllov, V. Davıdov, İ. Ayvazovskiy gibi Rus ressamlarına ilham vererek onların eserlerinde canlılık kazanır (Aktaş, 2022: 322).

5. Ekim Devrimi/Rusya Devrimi/ Büyük Ekim Sosyalist Devrimi/Ekim Ayaklanması Sonrası (XX. yy.).

Türkler ve Ruslar arasındaki ilişkilerin doktor, mühendis, öğretmen, subay, hayvan bakıcısı, elektrikçi, garson, yazar, şair, şoför, memur, hemşire, hizmetçi, tamirci ve fotoğrafçı gibi her kesimden insanın seyahate çıkması ile fark edilebilir derecede güçlendiğini gösteren dönemlerin sonuncusu ise 1917 Ekim Devrimi ile Rus imparatorluğunun ve Birinci Dünya savaşı ile de Osmanlı Devleti'nin yıkılmasından sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile başladığını ifade etmek mümkündür (Baskakov, 1985: 6; Yılmaz ve Yakşı, 2016:10; Aktaş, 2022: 322). Önceki dönemlerde sadece toprak hâkimiyeti için karşı karşıya gelen Türk-Rus ilişkilerinin yerini birbirini dostane bir şekilde gerçek anlamda tanımaya çalışan iki devlet alır. Bu dostane yaklaşım her iki toplum açısından büyük yenilikler meydana getirir. Bu bağlamda İstanbul'a gelen ziyaretçilerin her kesimden olması olumlu yönde bir etki yaratarak Türkçe sözcüklerde Rusça, Rusça sözcüklerde de Türkçe sözcüklerin gündelik dilde daha sık kullanılmaya başlanıldığını, her iki ülkede tabelalarda yabancı sözcüklerin olduğunu, Türkiye'de ve Rusya'da Türk-Rus komitelerinin kurulduğunu, dil eğitimi veren kursların açıldığını ve gençlerin seyahate gönderilmesi için destek olunduğunu görmek mümkündür (Başaran, 2015: 109-111; Aktaş, 2022: 324). Türklerin Rusçayı, Rusların da Türkçeyi öğrenme ve kendi toplumunda öğretme girişimleri sayesinde karşılıklı ticari, sosyal, siyasal, dini, edebi, dilsel, çeviri alanlarında ve neredeyse sanatın her dalında birçok etkileşim meydana gelir. Yaşanılan bu yeniliklerin en büyük ve en önemli varyasyonunu Türkçe ve Rusça dillerinde sözcük yelpazelerinin genişlemesinde, gramer yapılarında, yeni sözcüklerin doğmasında, fonetik ve sessel yapıların edinilmesinde, yeni sanat akımlarının doğmasında görmek mümkündür. Çünkü bir milletin kültür taşıyıcısı olarak nitelendirilen dilin yaşanılan yeniliklerden ayrı tutulması mümkün değildir. Aynı şekilde Türk ve Rus tiyatro sanatkârları arasında da etkileşimler başlar. Bu etkileşim ile Türk sinemasının genetik kodlarını oluşturan her iki kültür arasında bir köprü görevi gören Türk kadını ilk kez beyaz perdeye yansıtan Cumhuriyet ideallerini yaşadığı sürece sanata işleyen Türk tiyatrosuna kattığı ilkler ve yenilikler neticesinde Türk-Rus sinemasında ayrıcalıklı bir konumda bulunan Türk tiyatro yönetmeni, sanatçısı ve kültür adamı Muhsin Ertuğrul'un yeri yadsınamaz (Seçkin, 2016: 64; Sunal, 2022: 326). Ertuğrul, 1925 yılında Moskova'ya giderek ünlü

yazarlar, sinema yönetmenleri, dilbilimciler ve bilim insanları ile tanışma fırsatı bulur. Bu kişiler arasında Rus devrimci, sanat eleştirmeni, yazar ve çevirmen A. Lunaçarskiy, Rus aktör, pedagog ve tiyatro yönetmeni Konstantin Sergeyeviç Stanislavskiy, öğretmen, oyuncu, tiyatro yönetmeni, nesneye sıradışı özellikler yükleyerek onu farklı bir şekilde konumlandıran grotesk* akımına bağlı olan V. Meyerhold ve oyun yazarı, fütürist M. Tretyakov sayılabilir. Böylece Rus kültürünü ve halkını yakından tanıyan Ertuğrul, Moskova’da bulunduğu süre içerisinde kaleme aldığı “*Tiyatroya Yeni Bir Çığır Açan Adam*” (Eylül), “*İhtilal Gecelerinde de Kapanmayan Opera*” (13 Ağustos 1925), “*Halka İnmek Değil Halkı Yükseltmek*” (3 Kasım 1925), “*Rusya’da Sanat Politikası Prensipleri*” (Ekim 1925) adlı makalelerinde Meyerhold’un Rus sahnesine kazandırdığı yenilikleri detaylı bir şekilde ele alır (İnanır, 2020: 6). Türkiye’ye döndüğünde M. Gorkiy’in “*Dipte*” (На дне), A. Çehov’un “*Vişne Bahçesi*” (Вишневый сад) ve “*Ayı*” (Медведь), L. Tolstoy’un “*Anna Karenina*” (Анна Каренина) ve “*Karanlığın Gücü*” (Власть тьмы), Gogol’ün “*Evlilik*” (Женитьба), M. Dostoyevskiy’nin “*Budala*” (Идиот), “*Karamazov Kardeşler*” (Братья Карамазовы), “*Suç ve Ceza*” (Преступление и наказание) adlı eserlerini sahneler. Bu eserler dışında ilk defa sahnelenen ve basında da büyük yankı getiren bir diğer sahne ise Rusya’nın en büyük tiyatrolarından olan *Bolşoy Tiyatro* (Большой театр)’sudur (Kolesnikov, 2010: 79-89). Rusça eserler dışında O. Atay, Z. Livaneli, O. Pamuk A. Ümit, P. Kür, E. Şafak, M. Kaçan gibi Türk yazarlarının eserlerinden bazıları Rusçaya tercüme edilir. R. Güntekin’in romanından uyarlanarak sahnelenen “*Çalığışu* (Королёк-птичка певчая)” eseri Rusların Türkleri daha yakından tanıması bağlamında önemli bir yere sahip olan bir şaheserdir. Rus Türkolog S. Uturgauri de *Çalığışu* (Королёк-птичка певчая) eserinin hem Türklere olan güven duygusunu geliştirdiğini hem de Türk edebiyatının okunurluğunu arttırdığını belirterek *Çalığışu* (Королёк-птичка певчая) eserinin olumlu yöndeki etkisini bir kez daha belirtir (Aktaş, 2022: 327). Buradan hareketle belli çıkarlar doğrultusunda ortak noktalarda inişli-çıkışlı bir şekilde karşı karşıya gelen ve sonrasında ilişkilerini olumlu yönde şekillendiren Türklerin ve Rusların başta dil olmak üzere farklı birçok alanda birbirine etki etmesi ikili arasındaki diplomatik ve dilsel ilişkinin uzun bir geçmişe sahip

* Bu konuda ayrıca bkz.: Nil Ünlüaycıl, (2003). Grotesk Anlatım ve Türk Oyun Yazarlığında Kullanımı- Grotesque Discourse and its Usage in Turkish Playwriting, Tiyatro Araştırmaları Dergisi. Cilt 16. https://doi.org/10.1501/TAD_0000000018

olduğunu gösterir. Bu iki kültür arasında tarih boyunca meydana gelen olayların dil üzerinde yarattığı etkinin çalışmalara yansıtılması, komşuluk ilişkilerini üst seviyeye çıkarmış ve günümüze kadar taşımayı başarmıştır. Bu yankının sahne dışında dile, edebiyata, kültüre taşınması ve toplumda ötekine olan merak duygusunu geliştirmesi ise her iki dilde yapılacak olan dilbilimsel çalışmalarda artış gözleneceğinin habercisi niteliğindedir.

1.3. Etimoloji Ve Etimolojik Analizin Amaçları

Etimoloji kelimesi Yunanca *ἐτυμολογία* (*etimolóyos*) *ἔτυμον* (*etimo*) “gerçek, sözcüğün temel anlamı” ve *λόγος* (*lóyos*), “sözcük, bilim” anlamını ifade eden sözcüklerin birleşmesi ile meydana gelen bir dilbilim dalıdır (Вербий и Гапонова, 2017: 147; Инфантова и др., 2015: 193; Шанский и др., 1971: 521; Фасмер, 1987: 523). Dilbilimin bir dalı olan etimoloji, dilbilim uzmanları tarafından üzerinde durulan önemli bir konudur. Ünlü Rus dilbilimci, filolog D. Uşakov’a, Ojegov’a ve Şvedova’ya, A. Şapoşnikov’a göre sözcüğün kökenini gösteren bir dilbilim dalıdır (Ушаков, 1940: 1437; Ожегов и Шведова, 1949: 565). Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise sözcüğün asıl kaynağını, ne zaman ortaya çıktığını, sözcüğün tarihsel süreç içerisinde geçirdiği ses değişimlerini ve anlamsal gelişimlerini gösteren dilbilim dalı; köken bilimi, etimoloji şeklinde ifade bulur (TDK, 2011: 1496).

Köken bilimi veya köken bilgisi olarak da karşılık bulan etimoloji dildeki söz varlığının kaynağını vererek kullanılan sözcüğün asıl menşeyini/kökenini somut bir şekilde görmeye yardımcı olur (Sertkaya, 2012: 43; Izutsu, 1963, çev. Ateş, 1975: 25; İmer ve ark., 2011: 182). Etimolojiden yararlanılarak somut bir şekilde sözcüğün temelindeki sessel, anlamsal, fonetik, sentaks özelliklerine, aynı sözcükten oluşturulan yeni yapılara ve dilin sözcük üzerinden etkileşim kurduğu asıl kökene ulaşılabilir. Asıl kökene ulaşıncı da sözcüğün kullanıldığı dilin hangi kültürle bağ kurduğu ve bu bağ ile nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu görmek mümkün hale gelir. Sözcük ve anlam bilgisi ile bağlantılı olan etimoloji anlam unsurlarının tespit edilmesi veya tam aksine eksikliklerinin görülmesi, dilin geçirmiş olduğu değişim ve gelişim evrelerinin gün yüzüne çıkarılması, sözcüğün temel anlamı dışında kazandığı yeni ileti dizgelerini görmek ve anlamsal açıdan ayırım yapma bağlamında da önemli bir role sahiptir (Инфантова и др., 2015: 193-194; Güner, 2006: 77-79; 174). Bu bağlamda ünlü Japon

araştırmacı Toshihiko Izutsu'nun sözcüğün etimolojik yapısının incelenmesinin dilde sahip olduğu önemini vurguladığı düşüncesi *bir kavram ne kadar farklı yönden ele alınırsa alınsın ortak bir paydada buluşmak güçtür, bu güçlüğü ise çok yönlü bir yapıya sahip olmasından kaynaklı olduğu* şeklindedir. Ele alınan kavram, toplumda dil içerisinde sözcükleştiği zaman sağlamlılık kazanır ve sürekli hale gelir. Bu şekilde sosyal varlığın ortak bir değeri haline bürünen sözcüğün gelişimi ele alınarak kullanım yelpazesini görmenin mümkün olduğu (Izutsu'dan, 1963, çev. Ateş, 1975: 35) açıklaması üzerinden de anlaşılabacağı üzere sözcük, dil var oldukça ve etkileşim içerisinde oldukça konumunu güçlendirebilir. Böylece etimolojinin sözcüğün kaynağını, gelişimini, çok yönlülüğünü ve diller arasındaki ilişkisini göstermesi açısından dilbilimdeki yerinin büyük olduğu sonucuna varılabilir.

1.4. Bir Dilde Bulunan Verintiler

İnsanoğlunun doğduğu ilk günden beri hem içinde bulunduğu kültürle hem de diplomatik açıdan bağ kurduğu diğer toplumlar ile iletişim kurmasını sağlayan en önemli araç dildir. Sosyal yaşamdaki iletişimin gerekliliğinden en çok etkilenen ise yine dildir (Крысин, 2004: 26). Bu sosyal yapıda farklı coğrafyalarda yaşayan bireyler iletişim vasıtası ile birbirlerine yeni bilgiler aktarır (Korkmaz, 2003: 118; Erdem, 2013: 92). Çünkü dil nasıl ki içerisinde bulunduğu toplumda meydana gelen yeniliklerden kendini soyutlayamayan ve bundan etkilenen, iletişim kurduğu diğer toplumlar ile arasında yaşanan yeniliklerden de kendini soyutlayamayan, coğrafi ve tarihsel bağlam ile birlikte gelişen ve kültürel aktarımı sağlayan canlı bir mekanizmadır. Bu mekanizmanın diğer toplumlar ile iletişim kurmaya başlaması beraberinde dilsel etkilenmelerin olduğu alışverişleri getirir. Farklı iki kültür arasında doğrudan veya dolaylı olarak meydana gelen alışverişlerin sonucunda ise dilbilimin en önemli konularından biri olan dilsel aktarımlar kaçınılmaz olur (Крысин, 2004: 26-27; Мжельская, 2007: 115; Волкова: 2011: 108; Bayar ve Dağtekin, 2024: 367). Verinti/alıntı şeklinde de karşılığını bulan dilsel aktarım konusunda birçok açıklama mevcuttur. Bu bağlamda Şanskiy ve arkadaşları verintiyi, *bir dilden diğerine geçen ve bu geçiş esnasında etimolojik gelişimi görülebilen sözcük* şeklinde ifade eder (Шанский и др., 1971: 20-21). Ojegov'a ve Şvedova'ya göre verinti, *bir başka dilden alınan olgu, sözcük veya ifade* biçimindedir (Ожегов, Шведова, 1949). Uşakov'a göre verinti, *bir dile başka bir dilden giren sözcük, alıntılama* (Ушаков, 1935: 939). Z.

Korkmaz'ın ifadesine göre, iletişim görevini karşılayan dilin, toplumlarla arasındaki ilişkisi kültürler ile olan ilişkisini bütünleştirir. Tarihsel süreç incelendiğinde yaşanan dilsel ilişkilerin karşılıklı iki kültür arasında sözcük aktarımlarına neden olur şeklindeki ifadesi bunu açıkça destekler niteliktedir (Korkmaz, 2003: 118). İşte bu alışverişler sonucunda *verinti*, *ödüncleme*, *alıntılama*, *kod kopyalama* (İmer ve ark., 2011: 199; Doğuer, 2018: 147) gibi farklı biçimlerde adlandırılan ve toplumlar arasında kurulan iletişimin sonucunda dile bir başka dilden geçen ek, ses ve gösterge olarak tanımlanabilen sözcükler ortaya çıkar. Türk Dil Kurumu sözlüğünde *verinti*; *bir dilden başka bir diğer dile aktarılan sözcük* anlamına gelir (TDK, 2011: 2481). *Alıntı* ise başka bir yazardan alınan sözcük; bir dilin bir başka dilden aldığı ve kendi dili içerisinde içselleştirdiği sözcük olarak açıklanır (TDK, 2011: 94). *Verinti* ve *alıntı* kavramlarına bir açıklık getirilecek olursa; *verinti* bir dilin başka bir dile verdiği sözcüğü; *alıntı* ise bir dilin diğer dilden aldığı sözcüğü belirtir. Yani sözcüğü veren dil burada *verinti* konumundayken, sözcüğü alan dil ise sözcüğü veren dilden kendi diline aldığı için *alıntı* konumundadır. Sonuç olarak bütün bu kavramlar dilde bulunmayan ve başka bir dilden alınan sözcüğü ifade eden terimlerdir. *Verinti/alıntı/ödüncleme/kopyalama* olarak karşılık bulan bu kavram yalnız sözcüksel düzey ile sınırlı değildir. Bir dilden sözcük alınabildiği gibi sesbirim, biçimbirim, öntakı, sontakı, edat, bağlaç, gramer yapısı, hal eki veya söz dizimi gibi dilin her düzeyinde alıntılar gerçekleşebilir (Крысин, 2004: 24; Тервала и Толванен, 2006: 10; İmer ve ark., 2011: 199). Fakat alıntılanan veya verilen bu birim veya birimcikler kaynak dildeki şeklini, anlamını ve kullanım alanını tamamen koruyamayabilir ve geçtiği dilde o dilin dilbilgisel özelliklerine göre yeniden şekillenebilir (Крысин, 2004: 24; Ay, 2018: 17). *Verinti* sözcüklerin meydana gelmesinde ise sosyal hayatta, dinde, kültürel alanda olduğu gibi dilbilgisel, bilimsel, teknolojik alanlarda da yaşanan gelişmelerin ve coğrafi değişikliklerin büyük bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir (Крысин, 2004: 26; Durmuş, 2004: 2). Buradan hareketle şu sonuca varmak mümkündür: bir dil hakkında bilgi alınmak istenildiğinde cevabı ve kaynağı çok da uzakta aramanın doğru olmayacağı, asıl cevabı bizzat dilin kendisinin içinde görmenin yerinde bir karar olacağını belirtmek yerinde bir cevap olacaktır. Çünkü bir dilin sözcük hazinesine bakarak o dilin hangi toplumlarla etkileşim içerisinde olduğu, ne tür kaynaklardan beslendiği, sözcük yelpazesinin

derinliğini ve kültürel bağlamdaki aktarımların derecesine ulaşmak ve dil üzerinden bir kültürün gelişmişlik seviyesini görmek de mümkün hale gelir. Bu bakımdan bir dilin başka bir dilden yeni sözcükler, ekler, kalıplar, sesler, fonetik, sentaks gibi birçok alanda yeni dilsel göstergeler edinmesi o dilin sözcük hazinesi bağlamında oldukça önemli bir katkı sağlar. Ancak alıntılamanın da belli sınırlar çerçevesinde ve aşırıya kaçmadan yapılması gerekir. Çünkü tamamen başka dillerden beslenen bir dilin geleceğinin hiç de parlak olmayacağını belirtmek yerinde olacaktır. Başka dillerden beslenmeye devam eden bir dil zaman içerisinde kendi öz benliğini yitirerek kısır bir döngü halinde yok olmakla karşı karşıya kalabilir. Böyle bir durumun yaşanmaması için dil kadar o dilin taşıyıcısı olan topluma da büyük bir görev ve sorumluluk düşer. Bu noktada toplumun kendi ana dilini güçlendirmesi ve daha az alıntılama yapması en önemli noktalardan biridir (Korkmaz, 2003: 247).

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEN RUSÇAYA GEÇEN VERİNTİLERİN

ETİMOLOJİK AÇIDAN İNCELENMESİ

2.1. Türkçeden Rusçaya Geçen Farsça Kökenli Sözcükler

Verinti Sözcük	Verinti Sözcüğün Kökeni	Sözcüğün Türkçe Anlamı	Sözcüğün Rusça Anlamı
Armut → армуд	“Yaygın bir inanca göre Farsçadan alınmıştır. <Far. امرود (<i>armūd, amrūd, anbarūt</i>) ‘armut’. Eski ve yeni Türk diyalektlerinde armuda <i>kertme</i> adı da verilir (Eren, 2020: 24). ‘Armut ağacı ve meyvesi’. = OT. <i>armut</i> <al+mur(u)t An. ağıl.: <i>armut, armud</i> ~ Az. <i>armut</i>. -Trkm. <i>armıt</i>. -Hlç. <i>amrut</i>. -Kklp., Kzk. <i>almurt</i>. -Kırg. <i>almurut</i>. -Özb. <i>almurut</i>. -YUyg. <i>amut</i>. A(>a)L+MUR(U)T AR+MU(>ı)T/AMRUT. Gülensoy: <Tü. (Türkçedeki “<i>murt</i>” bitki adı göz önüne alındığında kelimenin “al+mur(u)t > almurt >armut” olması ihtimali tarihi fonetik açısından mümkündür. Hele, Kklp., Özb., ve Kırg. Türkçelerindeki biçimler bu görüşü desteklemektedir.” (Gülensoy, 2007: 79).	“1. Gülgillerden, çiçekleri beyaz, Türkiye'nin her yerinde yetişen bir ağaç (<i>Pyrus communis</i>). 2. Bu ağacın tatlı ve sulu, yumuşak, ufak çekirdekli meyvesi. 3. Armut koltuk. 4. Çok bön, çok aptal” (TDK, 2011: 155).	Rusçaya Türkçeden geçmiştir. Sözcük Rusçada 1. ayva, 2. armut olarak kullanılır (Фасмер, 1986: 87, Шипова, 1976: 37).

Bahçe → бақча/бахча/бақша	“<Far. باهجه (bāgca) ‘küçük bahçe, bahçe (<bağ + -ça küçültme eki)’. Farsça -g- sesi Türkçede -h-‘ye çevrilmiştir. Türkçe bahçıvan (<Far bāg-çivān) biçiminde olduğu gibi. Çiçek, ağaç veya sebze yetiştirilen yer. ~ Az. <i>bağça</i> ‘küçük bağ’. -Tkm <i>bakca</i> ‘sebze bahçesi’. -Özb <i>boğça</i> ‘küçük bağ’. -TatK <i>bakça</i> ‘sebze bahçesi’. -Nog <i>bakşa</i> ‘sebze bahçesi’. -Krg <i>bakça</i> ‘bahçe’. -Kzk <i>bakşa</i> ‘yemiş bahçesi; sebze bahçesi’. -Kklp <i>bakşa</i> ‘sebze bahçesi’. -Blk <i>baçxa</i> ‘bahçe’. -Türki <i>bağca</i> ‘bahçe, küçük bağ’. Türki alanında <i>bakça</i> olarak da geçer” (Eren, 2020: 42).	“1. Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer. 2. Osmaniye iline bağlı ilçelerden biri” (TDK, 2011: 233).	Türkçeden Rusçaya geçen bahçe alıntısı Rusçada tarladaki ve bozkırdaki sebze bahçesi anlamına gelir (Фасмер, 1986: 111). Krilov Türkçede Farsça kökenli olan ve sebze yetiştirilen tarla/yer anlamına gelen bu sözcüğün Türkçeden direkt olarak Rusçaya geçtiğini ifade eder (Крылов, 2005: 30).
Çadır → чадра	“~ Az. <i>çadır</i>. -Tkm. <i>çadır</i>. -Blk. <i>şatır</i>. -Nog. <i>şatır</i> ‘çadır’. -Kklp. <i>şatır</i>. -Krg. <i>çatır</i> 1. ‘çadır’. 2. ‘dam, saçak’. -Kzk. <i>şatır</i> 1. ‘çadır’; 2. ‘dam’. -TatK. <i>çatır</i>. Tatarlar <i>çadır</i> biçimini de kullanırlar. -Bşk. <i>satır</i>. -Özb. <i>çodir</i>. -Kur. <i>çatır</i> ‘karyola perdesi’. -Alt. Tel. Çuv. <i>çatar</i>. Tatarcadan alınmıştır.	“1. Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerge, oba, otağ. 2. Gölgelek yerde kullanılan tente veya şemsiye” (TDK, 2011: 478).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada çadır anlamını ifade eder (Фасмер, 1987: 311).

	Eski çağlardan başlayarak kullanıldığını biliyoruz (<i>çātūr</i>). Orta Türkçede <i>çātūr</i> olarak geçer. Kökeni karışıktır. Eski ve yaygın bir görüşe göre Farsçadan (veya Orta Farsçadan) alınmıştır (Far. <i>çādar</i> ; OFar. <i>çātūr</i>)” (Eren, 2020: 93).		
Çakşır → чакчур	“Farsça <i>çakşūr</i> veya <i>caḫcīr</i> “bir tür şalvar, geniş pantolon” sözcüğü ile eş kökenlidir” (Nişanyan Sözlük).	“1. Paça bölümü diz üstünde veya diz altında kalan bir tür erkek şalvarı. 2. Kuşların ayağında bulunan ve süs gibi görünen tüy” (TDK, 2011: 484).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada kadınların giydiği bir ayakkabı anlamını karşılayan bir göstergedir (Фасмер, 1987: 312).
Çare → чара	“<Far. چاره (<i>çār</i>) veya چار (<i>çāre</i>) “derman, çözüm yolu” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Orta Farsça aynı anlama gelen <i>čār</i> veya <i>čārag</i> sözcüğünden evrilmiştir. Bu sözcük Avestaca aynı anlama gelen <i>čārā-</i> sözcüğü ile eş kökenlidir” (Nişanyan sözlük).	“1. Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol; umar. 2. Tedavi yolu; deva” (TDK, 2011: 496).	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcük olup Rusçada kadın köle ve cariye anlamına gelir (Фасмер, 1987: 309).
Çeltik → чалтык	“<Far. شلتوك (<i>şaltūk</i>) ‘kabuğu çıkarılmamış pirinç’. Farsçada <i>çaltūk</i> biçimi de geçer. Farsça ş- Türkçede ç-‘ye çevrilmiştir. Farsça <i>şorba</i> Türkçe> <i>çorba</i> örneğinde olduğu gibi. Ancak <i>çeltik</i> ’in doğrudan doğruya	“1. Kabuğu ayıklanmamış pirinç. 2. Konya iline bağlı ilçelerden biri” (TDK, 2011: 518).	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcüktür. Rusçada pirinç anlamına gelir (Фасмер, 1987: 313; Шипова, 1976: 374).

	Farsça <i>çaltūk</i> biçiminden geldiği de düşünülebilir. Diyalекtlerin bir bölümünde <i>çeltik</i> yerine <i>şalı</i> adı kullanılır. Tkm. <i>şalı</i> ‘kabuğu çıkarılmamış pirinç’. -Krg. <i>şalı</i>. -Kklp. <i>salı</i>. Bu ad da Farsçadan alınmıştır (Far. <i>şalı</i>). Karakalpaklar <i>güriş</i> adını da kullanırlar” (Eren, 2020: 103).		
Çınar → чинар, чинара	“<Far. چنار (<i>čanār</i>) ‘çınar’. ~ Az. <i>çınar</i>. -Tkm. <i>çinār</i>. - Nog. <i>sınar</i>. -Kzk. <i>şınar</i>. - Kklp. <i>şınar</i>. -Krg. <i>çınar</i> ‘çınar, dağ kavağı’. -Tar. <i>çınar</i> (Eren, 2020: 110). Kaşgarlı Mahmud’ a göre Yağmalar <i>çınar</i> sözü yerine <i>çarun</i> adını verirler. Türkçe çınar sözü ile çarun biçimi arasındaki benzerlik düşündürücüdür. Clauson <i>çarun</i> biçimini <i>hap. leg.</i> olarak vermekle yetinmiştir. Kaşgarlı Mahmud’ a göre Türkler çınar ağacına <i>çünük</i> adını da verirler. Bu ad ç- ‘nin ş- ‘ ye çevrilmesi sonunda <i>şünük</i> biçimini almıştır. Clauson’ un belirttiği gibi çağdaş diyalекtlerde <i>çünük</i> adının yerine Farsça <i>çinār</i> sözü geçmiştir. Orta Türkçe <i>çünük</i> adının	“1. İki çeneklilerden, 30 metreye kadar uzayabilen, gövdesi kalın, uzun ömürlü, geniş yapraklı bir ağaç (Platanus). 2. Diyarbakır iline bağlı ilçelerden biri” (TDK, 2011: 536).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada da çınar anlamına gelir (Фасмер, 1987: 363).

	komşu dillerden kalma bir alıntı olduğu anlaşıyor. Ağızlarda çınar ağacına <i>kavlağan</i> adı verilir. Akdeniz ağızlarında ise <i>piladan</i> (> <i>biladan</i>) adı da kullanılır. Türkçeden Rusçaya <i>cinār</i> olarak geçmiştir” (Clauson, 1972: 430b’ den akt. Eren, 2020: 110).		
Çırak → чирак	“<Far. (<i>çirāg</i>) ‘müşteri, alıcı, bağımlı kişi, muhtaç kişi’. Sanat öğrenmek üzere bir ustanın yanında çalışan kimse” (Eren, 2020: 111).	“1.Zanaat öğrenmek için bir ustanın yanında çalışan kimse; şakirt. 2. Dükkânda ayak işlerine bakan kimse. 3. Saray, daire vb. büyük yerlerde yıllarca hizmet ettikten sonra geçimi sağlanarak başka yerde yaşamasına izin verilen kimse” (TDK, 2011: 537).	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcük olup, şamdan, lamba, mum ve meşale anlamlarına gelir (Фасмер, 1987: 364).
Çini → чини	“<Far. چینی (<i>çīnī</i>) ‘Çinli, Çince, porselen’ < <i>Çīn</i> ‘Çin’ + <i>ī</i> nispet eki. ~ Az. <i>çini</i> . -Kzk. şını. -Krg. <i>çını</i> . -Tel. <i>çına</i> ‘çay fincanı’” (Eren, 2020: 115).	“1.Duvarları kaplayıp süslemek için kullanılan, bir yüzü sırlı ve genellikle çiçek resimleriyle bezeli, pişmiş, balçık levha. 2. Sırlı ve süslü, pişmiş balçıktan yapılan” (TDK, 2011: 549).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada porselen anlamını ifade eder (Фасмер, 1987: 363).
Çorap → джурапки, журапки, шурапки	“<Far. جوراب (<i>gorāb</i>) < Ar. (<i>curāb</i>) ‘kış mevsiminde giyilen kısa çoraplar’. ~ Az. <i>corab</i> ‘çorap’.	“Pamuk, yün vb.nden örülen, ayağa giyilen giyecek” (TDK, 2011: 562).	Türkçeden alınan bu sözcük ‘desenli renkli çoraplar’ anlamını ifade eder (Фасмер, 1986: 511).

	Bulgarca (<i>corap</i>), Sırpça (<i>carapa</i> , <i>corapa</i>) gibi Balkan dillerinde de kullanılır” (Eren, 2020: 121).		
Çuval → чувал	“<Far. (<i>cuwāl</i>, <i>cuwāl</i>, <i>guwāl</i>) ‘çuval, torba, para çantası, küçük çanta, cüzdan’. ~ Az. <i>çuval</i>. -Tkm. <i>çuval</i>. -TatK. <i>şual</i>. Türkçeden Suriye Arapçasına <i>çvāl</i> olarak geçmiştir. Mısır Arapçasında <i>şuwāl</i> biçimi kullanılır. Kürtçede <i>cuhal</i> olarak geçer” (Eren, 2020: 125).	“1.Pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba. 2. Bu torbanın alabileceği miktarda olan” (TDK, 2011: 571).	Türkçeden Rusçaya geçmiştir. Rusçada 1.Ocak, 2. Bacalı şömine; 3. Büyük torba anlamlarına gelir (Фасмер, 1987: 376; Шанский и др., 1971: 496).
Derman → дурман	“<Farsça ve Orta Farsça درمان (<i>darmān</i>) ‘ilaç, tedavi, sağaltım’ sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Avestaca <i>drva-</i> ‘sağlık’ sözcüğü ile eş kökenlidir. Bu sözcük Hintavrupa Anadili yazılı örneği bulunmayan *<i>d^hér-m̥</i> ‘iyileşme’ biçiminden evrilmiştir. Bu biçim Hintavrupa Anadili yazılı örneği bulunmayan *<i>d^her-</i>2 ‘sağ olmak, sağlamak, sağalmak’ biçiminden evrilmiştir” (Nişanyan sözlük).	“1.Takat. 2. Bir hastalığı iyileştiren ilaç. 3. Bir sorundan kurtulmayı sağlayan çözüm” (TDK, 2011: 637).	Türkçede ilaç anlamına gelen <i>derman</i> sözcüğünden Rusçaya geçen bir alıntıdır. Rusçada “<i>Datura Stramonium</i> ((boru çiçeği) (DS))” bitkisi ve ilaç anlamlarına gelir (Фасмер, 1986: 555). “<i>Datura Stramonium</i>: 1.Çan çiçeği (Çan çiçeğigillerden, ekseri mavi ve beyaz renkte çan biçimine benzer çiçekler açan, süs bitkisi olarak da

			yetiştirilen bir tür bitki; meryemanaeldiveni, boru çiçeği (Campanula medium) (TDK, 2011: 493). 2. Tatula (Pathicangillerden, çiçekleri beyaz veya mor renkte, meyveleri dikenli, hekimlikte kasların kasılmasını gidermek üzere kullanılan bir yıllık ve otsu bir bitki; şeytan elması, boru çiçeği (Datura stramonium) (TDK, 2011: 2286).
Fağfur → фaғфop	“<Far. فغفور (<i>fağfūr</i>) ‘Çin imparatorlarının genel adı; Çin porseleni’” (Eren, 2020: 177).	“1.Çin imparatorlarına verilen unvan. 2. Çin’de yapılmış kâse, tabak, vazo vb. porselen eşya” (TDK, 2011: 846).	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcüktür. 1.Çin imparatoruna verilen unvan. 2. Çin’de bir bölgenin adı. 3. Bu bölgede yapılan porselen (Фасмер, 1987: 186).
Firuze → бирюза	“<Far. فيروزه (<i>pīrūze</i>) Farsça kökenli olan sözcük Arapçada da فيروز (<i>fīrūza</i>) veya فيروزج (<i>fayrūzac</i>) “gök rengi bir süs taşı, türkuaz” anlamlarındaki sözcükten gelir. Bu sözcük Orta Farsça <i>padrōçag</i> “ışık saçan, parlayan,	“1. Küpe ve yüzük taşı gibi süslemede kullanılan, mavi renkli, saydam olmayan hidratlı doğal alüminyum ve fosfattan oluşan değerli bir mineral. 2. Turkuaz” (TDK, 2011: 879).	Türkçeden Rusçaya geçmiştir. (Шанский, 1965: 123). Süs olarak kullanılan mavi veya mavimsi, yeşil renkli opak bir mineral ve çeşitli süslemeler için kullanılan yarı

	muhteşem” sözcüğünden evrilmiştir” (Nişanyan, 2019).		değerli taş. <i>берюза, берюска и бирюза, бирюзка</i> olarak da ifade edildiğini belirten Şapoşnikov, sözcüğün bu şekilde adlandırılmasının taşın büyüğü özelliklerinden ileri geldiğini açıklar (Шапошников, 2010: 63). Uşakov ise opak, mavi veya yeşilimsi renkteki değerli bir taş olarak ifade ettiği sözcüğün çoğul kullanımının olmadığını öne sürer (Ушаков, 1935: 142).
Han → хан	“Han1 <Farsça ve Orta Farsça خان (xān) “konak, konut” sözcüğünden alıntıdır. Han2 Eski Türkçe <i>xaqan</i> veya <i>xağan</i> veya <i>xān</i> “hükümdar” sözcüğünden evrilmiştir (Nişanyan sözlük). *Tü. ~ Moğ. <i>kagan</i> (><i>ka'an>kaan>kān>han</i>) Tü.> Far., Ar. <i>h, ān</i>; Ar. Çokluk: <i>hānāt</i>. ~ <i>h, an</i> (Bşk., Kürt., TatK.) <i>hān</i> (Trkm.) <i>kan</i> (Kırg.) Nişanyan <i>han2</i>= ET. <i>xan</i> hükümdar= HAKAN.	“1.Doğu ülkelerinde yerli beyler ve Kırım girayları için kullanılan unvan. 2. Osmanlı padişahlarının adlarının sonuna getirilen unvan. 3. Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı. 4. Büyükşehirlerde serbest mesleklerde çalışanların oda veya daire tutup çalıştıkları birkaç katlı yapı. 5. Eskişehir iline bağlı	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcüktür. Rusçada Asya unvanı, han (insanların konaklayabileceği yapı) ve imparator anlamlarını ifade eder (Фасмер, 1987: 221).

	*ET. <i>xagan</i> ve <i>xan</i> biçimleri arasındaki ilişki açık değildir. Her ikisi de Türkçe öncesi bir dilden alıntı olabilir. Nişanyan'ın bu görüşü yanlıştır. Çünkü: (Türkçe ve Moğolcada ortak kullanılan bu sözcüğün kökeni de Ana Altaycaya gitmektedir. Yukarıda yaptığımız etimolojik deneme Nişanyan'ı doğrulamamaktadır.)”	ilçelerden biri” (TDK, 2011: 1040).	
Hurma → курма/хурма	“<Far. خرما (<i>xurmā</i>) ‘hurma, hurma ağacı’. 1. Eski çağlardan beri Kuzey Afrika’ da kültürü yapılan, gövdesi uzun, yaprakları büyük ve dikenli bir ağaç; 2. Bu ağacın tatlı meyvesi” (Eren, 2020: 223).	“1.Hurma ağacı. 2. Bu ağacın tatlı meyvesi” (TDK, 2011: 1116).	Türkçeden Rusçaya geçen hurma sözcüğü 1.hurma, 2. hurma ağacı anlamlarına gelir (Фасмер, 1986: 426). <i>Хурма</i> olarak da geçen sözcük 1.meyve ağacı, 2. hurma iletilerini karşılar (Фасмер, 1987: 285).
İncir → инжир/инджир	“<Far. انجير (<i>ancīr/ancīra</i>) ‘a fig (incir)’ olarak geçer. Farsçada 1.yaprakları geniş dilimli bir ağaç; 2. bu ağacın etli, tatlı yemişi. Ülkemizin birçok yerinde <i>incir</i> yerine yemiş adı kullanılır. İncire <i>ballı darı</i> adı da verilir.	“1.Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, yaprakları geniş dilimli bir ağaç (<i>Ficus carica</i>). 2.Bu ağacın yaş veya kuru olarak yenilen etli, tatlı meyvesi; ballıdarı, tin, yemiş” (TDK, 2011: 1190).	Türkçeden Rusçaya geçen инжир/инджир sözcüğü, incir ve şarap meyveleri anlamlarına karşılık gelir (Фасмер, 1986: 133).

	~ Az. <i>encir</i> . -Tkm <i>incir</i> . - TatK <i>incir</i> . -Krg <i>ancir</i> . - Kklp <i>ancir</i> . -Özb <i>ancir</i> ” (Eren, 2020: 235).		
Kese → кеса	“<Far. كيسه (<i>kīse</i>) “torba, özellikle para torbası, cenin kesesi” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Aramice/Süryanice aynı anlama gelen (<i>kīsā</i>) ܟܝܣܐ sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Akatça (<i>kīsu</i>) “para kesesi” sözcüğü ile eş kökenlidir (Nişanyan sözlük). <kes-e ‘kestirme yol’. An.ağl.: <i>kese, kesa, kesen, kesit, keskel, kesmen, kestirim, kestürüm</i>. KES-a/-e/-en/-it/-kel/-men/-titim/-türüm. Ayrıca kese sözcüğünün Farsça <i>kīse</i> sözcüğü ile bir ilgisinin olmadığını açıklar” (Gülensoy, 2007: 501).	“1. Cepte taşınan, içine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba. 2. Bu küçük torba miktarında olan. 3. Bazı şeylerin üzerine geçirilen, kumaştan çanta biçiminde kap. 4. Yıkanırken kir çıkartmak için ele geçirilen, vücudu ovmaya yarayan, bürümcükten yapılmış, cep biçiminde bez. 5. Bir kimsenin mal varlığı. 6. Organizmanın bazı boşlukları. 7. Su bitkilerinde içi hava ile dolu olan ve bitkinin suda yüzer durumda kalmasını sağlayan şişkinlik. 8. Beş yüz kurusluk para birimi. 9. Kısa, kestirme (yol)” (TDK, 2011: 1395).	Kısa sözcüğü Rusçaya Türkçeden geçen bir sözcük olup Rusçada çanta, kese, çuval, (heybe vazifesi gören) arka çantası anlamlarını karşılar (Фасмер, 1986: 239).
Kişmiş → кишмиш	“<Far. کشمش (<i>kişmiş</i>) Çekirdeksiz küçük taneli üzüm anlamına gelir. ~Az. <i>kişmiş</i> ‘üzüm kurusu’. Azeri alanında <i>kişmiş</i> ‘çabuk yetişen,	“Küçük taneli bir tür çekirdeksiz üzüm” (TDK, 2011: 1450).	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük, Rusçada üzüm, çekirdeksiz kuru üzüm anlamına gelir

	küçük taneli, tatlı bir üzüm türü' de geçer. Rusçaya <i>kismus</i> olarak geçmiştir” (Eren, 2020: 308).		(Фасмер, 1986: 243).
Kişniş → кишнец	“<Far. كَشْنَش (<i>gişnîz, kişnîc, kişnîz</i>) Farsça <i>gişnîz (kişnîz)</i> Türkçede benzeşme (assimilation) sonunda <i>kişniş</i> biçimini almıştır” (Eren, 2020: 308).	“1.Maydanozgillerden, yaprakları maydanozu andıran, 20-60 santimetre yüksekliğinde, tüysüz, bir yıllık ve otsu bir bitki (Coriandrum sativum). 2. Bu bitkinin baharat olarak kullanılan kurutulmuş meyvesi veya tohumu” (TDK, 2011: 1450).	Türkçeden Rusçaya geçen <i>kişniş</i> sözcüğü Rusçada “Coriandrum (<i>kişniş</i>)” bitkisi anlamını karşılar (Фасмер, 1986: 243).
Koz → коз	“Koz1: ‘ceviz’. ~ Az. <i>goz</i> .-Tkm. <i>xoz</i> . -TatK. <i>koz</i> . -Nog. <i>koz</i> . -Kklp. <i>goz</i> . Eski Kıpçakçada <i>koz</i> olarak kullanılır. Farsçadan alındığı anlaşılıyor. (Far. <i>gawz</i> ‘yemiş, ceviz’). Farsça <i>gawz</i> Arapça yoluyla Türkçeye <i>ceviz</i> olarak da geçmiştir. Buna göre <i>ceviz</i> ve <i>koz</i> biçimleri Türkçede açık bir <i>doublet</i> örneği oluşturmaktadır. Koz2: ‘iskambil oyunlarında diğer kâğıtları alabilen, onlara üstün tutulan belirli kâğıt’. ‘Ceviz’ olarak kullanılan <i>koz</i> ’ dan geldiği	“1.Ceviz. 2. İskambil oyunlarında diğer kâğıtları alabilen, onlara üstün tutulan belirli renk ve işaretteki kâğıt. 3. Başarı fırsatı olan elverişli durum, saldırış ve savunma fırsatı. 4. Karşısındakini alt edecek etkili şey” (TDK, 2011: 1493).	Türkçede <i>ceviz</i> anlamına gelen <i>koz</i> sözcüğünden alıntılanan bir sözcüktür. Rusçada ise ‘Hindistan cevizi’ anlamına gelir (Фасмер, 1986: 277).

	anlaşıyor. Türkçeden Rumcaya da geçmiştir” (Eren, 2020: 318).		
Leğen → лeгин	“<Far. لاگن (<i>lagan</i>) ellerin yıkandığı bronz veya bakır tava. ‘İçinde bir şey yıkamak için kullanılan yavan kap’. ~ Az. <i>leyen</i> . -Tkm. <i>legen</i> . - Nog. <i>eleken</i> . -Kklp. <i>leğen</i> . - Krg. <i>ilegen</i> , <i>leğen</i> ” (Eren, 2020: 351).	“1. Genellikle, içinde bir şey yıkamak için kullanılan metal veya plastikten yayvan kap; test. 2. Gövdenin arka veya alt ucunda bulunan, bir yandan omurganın bel bölümüyle, öte yandan bacaklarla eklemelenen kemik çatı; havsala” (TDK, 2011: 1580).	Türkçeden alınan <i>лeгин</i> sözcüğü Rusçada bir kap türü anlamında kullanılır (Фасмер, 1986: 473).
Namaz → намаз	“<Far. نماز (<i>namāz</i>) “1. saygı veya ibadet amacıyla yere kapanma, temenna, 2. İslami ibadet biçimi” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Orta Farsça aynı anlama gelen <i>namaç</i> veya <i>namāz</i> sözcüğünden evrilmiştir. Bu sözcük Avestaca <i>nəmah-</i> “temenna, ibadet” sözcüğü ile eş kökenlidir. Nihai anlamı Sanskritçe <i>nāmas-/namaskar</i> ile aynıdır” (Nişanyan sözlük).	“İslam'ın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet; salat” (TDK, 2011: 1748).	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcük olup Rusçada Müslümanların günde beş defa uygulamak zorunda olduğu ibadet anlamına gelir (Шапошников, 2010: 566; Фасмер, 1987: 41).
Lüle → люлька	“<Far. <i>lūla</i> . Bulgarca <i>lulá</i> ‘çubuk lülesi’ ve Sırpça <i>lūla</i> ‘çubuk lülesi’ biçimleri Türkçeden alınmıştır. Rumcaya da Türkçeden geçmiştir. ~ Az. <i>lülə</i> ‘ateşli silahlarda namlu; boru biçiminde	“1. Tütün çubuğu, pipo, nargile vb.nin ucuna takılan, tütün konulan yuva. 2. Bükülmüş, dürülmüş şey. 3. Su akan musluksuz boru” (TDK, 2011: 1595).	Rusçada tütün çubuğu anlamını karşılayan sözcük Türkçeden alınmıştır (Фасмер, 1986: 546). Şanskiy ise sözcüğün öz Rusça olduğunu ve люлю +

	yuvarlanmış şey’. -Tkm. <i>lüle</i> ‘boru; çubuk’. -Nog. <i>ülle</i> ‘tütün içmek için kullanılan çubuk’. -Blk. <i>ülle</i> ” (Eren, 2020: 356).		-ka ekinin birleşmesi ile meydana geldiği görüşünü savunur (Шанский и др., 1971: 250).
Nişan → мишень	“<Far. نشان (<i>nişān</i>) ‘belirti, işaret, sinyal, simge, mühür, oran, ölçek, hedef, vuruş’. ~ Az. <i>nişan</i>. 1. ‘iz, alamet, eser’. 2. ‘hedef’. 3. ‘herhangi bir görev veya herhangi bir olayın anısına verilen anmalık’. -Tkm. <i>nişān</i> ‘işaret belirti, iz’. -Özb. <i>nişan</i>. -YUyg. <i>nişan</i>. Kıpçakçada, Çağataycada ve Osmanlıcada da <i>nişān</i> olarak kullanılmıştır. Türkçeden Rusçaya da geçmiştir” (Eren, 2020: 379).	“1. İz, işaret, belirti, alamet. 2. Bir erkekle bir kadının evlenmek üzere birbirine söz vermesi. 3. Nişanlanma sırasında yapılan tören. 4. Kurşun, taş vb. ile vurulmak istenen hedef. 5. Hedefi vurmak için silah, ok vb.ne gerekli doğrultuyu verme. 6. Devlet nişanı” (TDK, 2011: 1773).	Nişan sözcüğü Türkçeden Rusçaya direkt olarak geçer. 1. Mühür, iz, damga, basım, basın. 2. Yuvarlak şerit, levha veya plaka. 3. İşaret, alamet, nişan (Фасмер, 1986: 630). Şanskiy, İvanov ve Şanskaya sözcüğün anlamına ek olarak yazılış açısından Нишень/мишень/нишан ve мишан olarak görmenin mümkün olduğunu belirtirler (Шанский и др. 1971: 267).
Pekmez → бекмес	“~ Az. <i>bəkməz</i>. Eski Kıpçakçada da bekmes, bekmez olarak geçer. Bu verilere göre Türk diyalektlerinde dar bir alanda kalmıştır. Türk dilinin kök ve ekleriyle açıklanması güçtür. O bakımdan Farsça bir alıntı olduğu anlaşılıyor (Far. <i>bigmaz-şarap</i>; <i>içki bardağı</i>; <i>ziyafet</i>). Türkçede <i>bekmes</i>’in	“Genellikle üzüm, dut vb. meyvelerin kaynatılarak koyulaştırılmış biçimi” (TDK, 2011: 1907).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada karpuz, armut ve elmanın kaynatılması ile yapılan şerbet anlamını karşılar (Фасмер, 1986: 146).

	başındaki <i>b-</i> ünsüzü <i>p-</i>'ye çevrilmiştir. Buna karşılık Oğuzca <i>bekmes</i>, <i>pekmes</i> biçiminin sonundaki <i>-s</i> sesi Türkçede <i>-z</i>'ye dönüşmüştür. Farsça <i>bagmāz</i> biçiminin Orta Türkçeye <i>bekmes</i> olarak geçmesi ise büsbütün normal değildir. Türkçeden komşu dillere de geçmiştir: Blg. <i>pekmez</i>, <i>petmez</i>; Srp. <i>pèkmez</i>; Mak. <i>pekmez</i>; Rus <i>pekmez</i>; Mac. <i>peszmeg</i>. Kürtçe <i>pekmez</i> de Türkçeden alınmıştır” (Eren, 2020: 414).		
Pilav → пилав	“<Far. <i>پلّو</i> (<i>palāv</i>, <i>pilāv</i>) ‘çok baharatlı et veya balıktan oluşan, önce kızartılan daha sonra haşlanan ve bazen üzeri yumurta ve soğanla süslendirilen bir yemek’. ~ Az. <i>plov</i>. Azeri alanında <i>aş</i>, <i>pilav</i> olarak da geçer. - Tkm. <i>palav</i>. -Krg. <i>palo</i>. - Kzk. <i>palau</i>. -Kklp. <i>palaw</i>. Türkçeden Bulgarca, Sırpça gibi Balkan dillerine de geçmiştir. Türkçe <i>pirinç</i> de Farsçadan alınmıştır” (Eren, 2020: 421).	“Pirinçten, bulgurdan veya kuskustan yapılan bir yemek” (TDK, 2011: 1924).	Rusçaya Türkçeden giren bir sözcüktür. Bu sözcük <i>плов</i> olarak da geçer. Rusçada et parçalarından (kuzu ve tavuk eti) ve baharatlar ile pişen pirinçli bir Doğu yemeği anlamına gelir (Ушаков, 1939: 259). Fasmer ise pirinçten yapılan yemek olarak açıkladığı bu sözcüğün <i>пилов</i> olarak da geçtiğini belirtir (Фасмер, 1987: 261).

Terazi → теpeза	“<Far. ترازو (<i>tarāzū</i>) ‘terazi, tartı, ağırlık’. ~ Az. <i>terezi</i> . -Tkm. <i>terezi</i> . - Krg. <i>taraz</i> . -Kzk. <i>tarazi</i> . - Tel. <i>terezî</i> ” (Eren, 2020: 508).	“1. Bir kolun iki ucuna asılı iki kefedenden oluşan tartı; mizan, vezne. 2. Elektronik tartma aracı. 3. İp cambazlarının dengeyi sağlamak için kullandıkları uzun sırık. 4. Su terazisi. 5. Vücudun, asılarak veya dayanarak yere paralel bulunduğu denge duruşu. 6. Terazi burcu” (TDK, 2011: 2327).	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcüktür. Bu sözcük Türkçe <i>terazi</i> sözcüğünden alınmıştır ve Rusçada da <i>terazi</i> anlamına gelir (Фасмер, 1987: 46).
Ziyan → изъян, изъян	“<Farsça ve Orta Farsça زيان (<i>ziyān</i>) ‘zarar’ sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Avestaca <i>zyā</i> , <i>zinā</i> - ‘zarar vermek’ fiili ile eş kökenlidir. (NOT: Bu fiil Sanskritçe ज्यानि (<i>cyāni</i>) ‘hasar, kayıp, zarar’ sözcüğü ile eş kökenlidir.)” (Nişanyan sözlük).	“Zarar” (TDK, 2011: 2662).	Ziyan sözcüğü Türkçe yoluyla Rusçaya geçer. Rusçada da zarar anlamına gelir. Ayrıca <i>изъять</i> (kaldırmak, toplatmak, el koymak) fiilinin meydana gelmesini de sağlar (Фасмер, 1986: 124).
Ziyan → изъян, изъян	“<Far. (<i>sur-nā</i> , <i>sur-nāy</i>) ‘Trompet, bayram günlerinde çalınan borazan’ (<i>sur</i> ‘düğün, ziyafet, ziyafet, eğlence, <i>nā</i> ‘kamuş, saz’). Farsçada <i>zurnā</i> ‘trompet ve obua’ olarak da geçer. Türkçeden Balkan dillerine de geçmiştir (Eren, 2020: 592).	“Ağaçtan yapılan, iki karış boyunda, ağız bölümü yayvan, keskin bir ses çıkaran ve çoğu zaman davulla veya dümbelekle birlikte çalınan nefesli çalgı” (TDK, 2011: 2665).	Zurna sözcüğü Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada ses olarak obuayı andıran üflemeli çalgı anlamına gelir. Ayrıca <i>сурна</i> olarak da nitelendirilir (Фасмер, 1987: 108).

	Nemeth’ e göre Türkçeye <i>surna</i> olarak geçmiş, daha sonra <i>zurna’</i> ya çevrilmiştir” (Nemeth, 1953, s. 192’ den akt. Eren, 2020, s. 593).		
--	--	--	--

Birbirinden farklı toplulukların temas kurması elbette ki dil ilişkilerini de beraberinde getirir. Bu noktada Türk toplulukları ile çok etnikli İran topluluklarının geçmişten günümüze kadar birbirlerinin komşuluğunda ve yakınlığında yaşaması, ikili arasında derin ve köklü bir etkileşim ortamının oluşmasını sağlar. İkilin yakın coğrafyalarda bulunmasının ve kurdukları sosyal ilişkilerin en açık göstergesi ise sözcüksel aktarımların olmasıdır. Coğrafi etmenler, Türkçeye girecek olan Farsça kökenli sözcüklerin sayıca fazla olacağının habercisidir (Baldane, 2021: 223). Bu bağlamda incelenen etimolojik kaynaklardan elde edilen ve köken olarak Farsça olup, Farsçadan da Türkiye Türkçesine geçen sözcüklerden *armut*, *çorap*, *çuval*, *derman*, *firuze*, *incir*, *lüle* ve *zurna* sözcükleri ses değişikliğine uğrayan ancak kökensel bağlamda karşıladığı anlam veya anlamlarını Türkçede muhafaza eden sözcükleri; *bahçe*, *çakşır*, *çare*, *çeltik*, *çınar*, *çırak*, *çini*, *kese*, *kişniş*, *leğen* ve *terazi* sözcükleri ses değişikliği ile beraber Türkçede kökensel anlamları dışında yeni anlamlar kazanan sözcükleri; *fağfur*, *han*, *hurma*, *kişmiş*, *namaz*, *nişan*, *pilav* ve *ziyan* sözcükleri ise hem ses değişikliğine hem de anlamsal bakımdan değişikliğe uğramadan geçen sözcükleri ifade eder. Kökeni hakkında açık bir bilgi bulunmayan sözcükler arasında: *çadır* sözcüğü bulunduğu dillerde karşıladığı ‘taşınabilir barınak’ anlamını Türkçede korumuştur. *Pekmez* sözcüğü kökeni belli olmayan ve Farsça kökenli olabileceği nitelendirilen bir alıntıdır. Farsçadan Türkçeye, Türkçe aracılığı ile de Rusçaya geçtiği tespit edilen bu sözcükler kökensel bağlamda analiz edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Türkçeden Rusçaya geçen bu verintilerin sosyal hayat, meyve, yemek, bitki, giyim, tıbbi, dini ve alet edavat gibi farklı birçok alandan olması her iki kültür arasındaki bağın güçlü olduğunu gözler önüne serer. Rusçaya geçen verintilere bakıldığında Türkçede olduğu gibi birebir geçen veya Rusçaya geçiş esnasında değişikliğe uğrayan sözcüklerin olduğu görülmektedir. Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçen verintilerin birebir aynı şekilde geçmesini sağlayan durum dil konuşucuları

tarafından sözcüklerin ilk haliyle birlikte kullanıma alınmasına bağlanabilir. Örneğin; *çini* ~ *чини*, *çuval* ~ *чувал*, *han* ~ *хан*, *kişmiş* ~ *кишмиш*, *koz* ~ *коз*, *namaz* ~ *намаз*, *pilav* ~ *пилав*, *zurna* ~ *зурна* sözcükleri aynı şekilde geçmiştir. Türkçeden Rusçaya geçerken değişikliğe uğrayan sözcükler de mevcuttur. Bu sözcüklerin değişikliğe uğramasındaki etken ise Rusçanın dilbilgisel özelliklerine bağlanabilir. Örneğin; *armut* ~ *армуд*, *bahçe* ~ *бакча/бахча/бакиа*, *çadır* ~ *чадра*, *çakşır* ~ *чакшұры*, *çare* ~ *чага*, *çeltik* ~ *чалтык*, *çınar* ~ *чинар*, *чинара*, *çırak* ~ *чирак*, *çorap* ~ *джурапки*, *журапки*, *иурапки*, *derman* ~ *дурман*, *fağfur* ~ *фарфор*, *firuze* ~ *бирюза*, *hurma* ~ *курма/хурма*, *incir* ~ *инжир/инджир*, *kese* ~ *куса*, *kişniş* ~ *кишнец*, *leğen* ~ *легин*, *lüle* ~ *люлька*, *nişan* ~ *мишень*, *pekmez* ~ *бекмес*, *terazi* ~ *тереза*, *ziyan* ~ *изьян*, *изьян* gibi sözcükler ise Rusçada ses değişimine uğrayarak kullanılmıştır. Türkçeden birebir veya Rusçada değişikliğe uğrayarak kullanıma geçen verinti sözcüklerin varlığından söz ettikten sonra etimolojik sözlük analizlerinden yola çıkarak anlamsal bağlamda da benzerlik ve farklılıkların olduğu sonucuna varmak mümkün hale gelmektedir. Bu açıdan sözcüklere yaklaşılmca Türkçeden Rusçaya geçen *bahçe*, *çadır*, *çorap*, *firuze*, *hurma*, *kişmiş*, *kişniş*, *namaz*, *pilav*, *ziyan* ve *zurna* gibi sözcükler kökensel açıdan ifade ettiği anlam veya anlamlarını Rusçada da muhafaza ettiği için bu tür sözcükleri Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verintiler başlığı altında kategorize etmek doğru olacaktır. *Çuval*, *fağfur*, *incir* ve *nişan* gibi sözcükler Rusçaya geçerken kaynak dildeki karşılıklarını korumuş ve bu anlamları dışında Rusçada yeni anlamlara bürünmüştür. Yeni anlamlar kazanan bu tür sözcükler Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve yeni anlamlar kazanarak geçen verinti sözcükler başlığı altında sınıflandırılabilir. *Çakşır*, *çare*, *çırak*, *koz*, *pekmez* sözcükleri Türkçedeki anlamlarını tamamen yitirmiş ve Rusçada yeni anlamlar kazanmıştır. Bu tür sözcükler Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcükler şeklinde kategorize edilebilir. *Çini* ve *derman* sözcükleri Türkçedeki karşılıklarını kısmen koruyarak Rusçaya geçtiği için Türkçeden Rusçaya anlamını kısmen koruyarak geçen verinti sözcükler başlığı altında sınıflandırılabilir. *Armut*, *çeltik*, *çınar*, *han*, *kese*, *leğen*, *lüle* ve *terazi* gibi sözcükler Türkçedeki anlamlarından bazılarını kaybederek geçtiği için Türkçeden Rusçaya anlam daralmasına uğrayarak geçen verinti sözcükler şeklinde kategorize edilebilir. Rusçaya geçen verintilerden *bahçe* ~ *бакча/бахча/бакиа*, *çınar* ~ *чинар*, *чинара*, *çorap* ~

джуранки, журанки, шуранки, hurma ~ курма/хурма, incir ~ инжир/инджир, ziyan ~ изъян, изьян sözcükleri dil içerisinde farklı biçimlerde görmek mümkündür. *İncir ~ инжир/инджир* verintisinde ise Türkçedeki yazılışı ile bir benzerliğinin olduğu görülmektedir.

2.2. Türkçeden Rusçaya Geçen Ermenice Kökenli Verintiler

Verinti Sözcük	Verinti Sözcüğün Kökeni	Sözcüğün Türkçe Anlamı	Sözcüğün Rusça Anlamı
Baran → буран	“<Erm. (<i>paran</i>) ‘ip, halat, kordon; asma sırası; saban izi, karık’ (Eren, 2020: 50). <* <i>bar</i> ‘büyük’ + an ‘tarla sınırı’. Sebze ve bağ çubuğu dikmek için açılan çukur. An. ağıl. : <i>baran</i>, <i>baram</i>, <i>boran</i> ‘üzüm, meyve ağaçları ve bitkilerin dizisi’; <i>baran</i> ‘yüksek, ulu’ (<bar+an) ~ YUyg. <i>baran</i> ‘sapan izi’. Gülensoy Eren’in köken açıklamasını doğru bulmaz. YANLIŞTIR. Çünkü bu sözcük Yeni Uygur Türkçesinde de yaşamaktadır. Ermenice alıntı olamaz” (Gülensoy, 2007: 112).	“Yağmur” (TDK, 2011: 253).	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcüktür. Rusçada <i>боран</i> olarak da geçer. ‘Kasırga şiddetinde rüzgâr’. (Фасмер, 1986: 243).

Türklerin ilişki kurduğu bir diğer dil grubu Ermenice olup diğer devletlere bağlı olarak yaşayan; Doğu Anadolu ve Kafkas bölgesinde Bizans, İran ve Arap

mücadelesinden en çok zarar gören kavimlerden birisidir. Bu zarara maruz kalan Ermeniler, karşı güçlere yenik düşerek Gürcistan'a, Polonya'ya, Galiçya'ya, Güney Batıdaki Akdeniz kıyılarına göç etmişlerdir. Yaşanan büyük tahribin sonunda Ermenistan parçalanmış ve Gürcistan tarafından ele geçirilmiştir. 12.-13.yy. da ise Ermenistan ve Gürcistan tam anlamı ile Moğolların hâkimiyetine geçmiştir. Buradan hareketle Moğol hâkimiyetine geçen Ermeniler aracılığı ile Moğolcadan da Türkçeye sözcüksel ve kültürel geçişlerin olabileceği sonucuna varılabilir (Yarar, 2002: 36). Ermenilerin bu süreçte farklı birçok dil ve kültür ile iletişim kurması sonucunda Türklerin hem Ermeniler hem de Ermenilerin ilişki kurduğu diğer toplumlar ile arasında etkilenmelerin meydana geldiğini ve bunun sonucunda diğer diller ile arasında aktarımların olduğunu ifade etmek mümkündür. Türklerin Ermeniler ile olan etkileşimi, onu Ermenilerin iletişim kurduğu diğer toplumlar ile de ilişki kurmasını sağlar. Çünkü Ermenilerin ilişki kurduğu diğer dillerden etkilenmesi demek Türklerin de Ermeniler ile ilişki kurarken diğer dilleri göz ardı etmeyeceğinin, o dil ile iletişime geçeceğinin ve dilsel olarak etkileneceğinin bir göstergesidir. Bu noktada şu sonuca ulaşılabilir: iki dil ilişki kurarken aslında farklı birçok dille de iletişime geçmiş olur ve her dil iletişim esnasında karşılıklı olarak birbirini etkiler. Örneğin Ermenilerin ilişki kurduğu diller arasında Yunan, Hitit, Urartu, Akad, Hurri, Latin, Aramey, Part, Fars, Gürcü vd. gösterilebilir. Bu yüzdendir ki Ermenicede etimolojisi bilinmeyen sözcükler bu dillere dayandırılarak açıklığa kavuşturulur (Çakmaklı, 2011: 195). Araştırmaya tabii tutulan, önce Türkçeye daha sonra da Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçen *baran* sözcüğü bunu çok iyi açıklar niteliktedir. Etimolojik kaynaklar aracılığı ile kökensel bağlamda analiz edilen *baran* sözcüğü hakkında farklı görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Hasan Eren *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*nde sözcüğün Ermenice kökenli olduğunu ifade ederken (Eren, 2020: 50), Tuncer Gülensoy ise *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*nde sözcüğün Ermenice kökenli olamayacağını ve Yeni Uygur Türkçesinde yaşayan bir sözcük olduğunu dile getirir (Gülensoy, 2007: 112). Her iki kaynak anlamsal bakımdan karşılaştırıldığında sözcüğün kaynak dildeki anlamı ile Türkçedeki anlamı arasında hiçbir bağın olmadığı ve Ermeniceden Türkçeye geçerken ses değişikliğine uğradığı açıktır. Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçen *baran* verintisi, Rusçada hem ses değişikliği (*baran ~ быран*) hem de anlamsal değişikliğe uğramıştır. Sözcüğün anlamca geçirdiği varyasyona bakıldığında, *baran*

sözcüğünü Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğratarak geçen verinti sözcük başlığı altında gruplandırmak mümkündür.

2.3. Türkçeden Rusçaya Geçen Moğolca Kökenli Verintiler

Verinti Sözcük	Verinti Sözcüğün Kökeni	Sözcüğün Türkçe Anlamı	Sözcüğün Rusça Anlamı
Ağa → ara	“<Moğolca <i>aga</i> ‘büyük erkek kardeş’. ~ Az. <i>ağa</i> 1. esk. ‘toprak sahibi varlıklı kişi’; 2. ‘sahip, üstün, egemen’; - Tkm. <i>aga</i> 1. ‘ağabey, yaşlı akraba’; 2. ‘(yaşlılara seslenmek için) ağa!’. Çağdaş Türk diyalektlerinde yaygın olarak kullanılır. Oğuz diyalektlerinde de geçer. Kırım’da <i>aka</i> ‘büyük kardeş’ anlamında kullanılır. Osmanlı Türkçesinde ‘büyük kardeş’ ve ‘soylu kişi’ olarak geçer. Oğuzca dışında kalan diyalektlerde <i>aga</i> ‘büyük kardeş’ anlamında kullanılır. Türkçeden Farsçaya, Farsça yoluyla da Kürtçeye geçmiştir” (Eren, 2020: 5).	“1.Geniş toprakları olan, sözü geçen, varlıklı kimse. 2. Genellikle köy ve kasabalarda geniş toprakları olan, sözü geçen, varlıklı kimse. 3. Ağabey. 4. Okuryazar olmayan yaşlı kimselerin adlarıyla birlikte kullanılan san. 5. Cömert, eli açık olan. 6. Koca. 7. Osmanlı Devleti’nde bazı kuruluşların başında bulunanlara verilen resmî san: Yeniçeri ağası. Çarşı ağası” (TDK, 2011: 36).	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcüktür. Rusçada Türkiye’deki toprak sahibine ve sözü geçen kişiye verilen unvan anlamına gelir (Шанский, 1963: 38).
Kaburga → кабрага	“<Moğ. <i>qabirga</i> ‘önden vücudun üst tarafları’. Moğolcada <i>qabirga</i> yanında <i>qabisun</i> biçimi de kullanılır. ~ Az. <i>gabırğa</i> . -Tkm. <i>gapırğa</i> . -Bşk. <i>kabırğa</i> . -	“1. Eğe kemiklerinin oluşturduğu kafes. 2. Göğüs kafesini oluşturan, arkadan omurgaya, önden de göğüs kemiğine eklenen uzun, yassı ve	Kaburga sözcüğü Rusçada 1.Geyik ailesinden bir hayvan olan Sibiryâ misk geyiği. 2. İşkence edilen zayıf hayvan. 3. Keçi. 4. Kuşların

	Kklp. <i>kabirtka</i>, <i>kawirtka</i>. Karakalpakça <i>kabirtka</i> biçiminin -t-‘ si sonradan türemiştir. –Kzk. <i>kabırğa</i>. -Krg. <i>kabırğa</i>. -Özb. <i>kovurga</i>. -Alt., Tel., Şor., Sag. <i>kabırğa</i>. Türkçede kaburgaya <i>eğge</i> (< <i>eye</i> < <i>eyegü</i>) adı da verilir (Eren, 2020: 247). Özbekçeden Tacikçeye <i>qaburya</i> olarak geçmiştir” (Doerfer, 1967: 403’ ten akt. Eren, 2020: 248).	eğri kemiklerden her biri; kaburga (eğge). 3. Gemilerde dış kaplamanın dayandığı iskelet” (TDK, 2011: 1253).	göğüs kemiği anlamlarını karşılar. Türkçeden Rusçaya geçen sözcük Rusçaya <i>eğge</i>, <i>kaburga</i>, <i>kaburga kemiği</i> gibi anlamları kazandırır (Фасмер, 1986: 149).
--	---	---	--

Türklerin iletişiminin ve bağının kuvvetli olduğu dillerden biri olan Moğollar ile ilişkisi köklüdür. Kültürel ve siyasal temaslar bağlamında ilişki kuran ikili, Türklerin ilk yazılı kaynakları olan Orhun yazıtlarının Moğolistan’da bulunması açısından Türklerin Moğollara karşı dostane bir şekilde davranması ile devam etmiştir. Moğolların siyasi gücünün de farkında olan Türkler, onlarla savaşmak yerine ilişkilerini iyi tutmuş ve birlikte sıkı bir bağ kurmuşlardır. Bu sıkı ilişkinin en iyi göstergesini ise dildeki sözcük alışverişinde görmek mümkündür (Uyar, 2020: 13). Yapılan araştırma sonucunda Moğolca kökenli olan ve Moğolcadan Türkçeye geçen *ağa* ve *kaburga* sözcükleri Türkçeye geçerken ses değişikliğine uğramış ve kökensel anlamlarına ek olarak Türkçede yeni anlamlar kazanmıştır. Türkçe aracılığı ile Rusçaya biçimsel olarak değişikliğe uğramadan geçen *ağa* ~ *aza* sözcüğü kaynak dildeki anlamlarından sadece birini Rusçada muhafaza ettiği için *ağa* sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak geçen verinti sözcük şeklinde sınıflandırılabilir. *Kaburga* ~ *кабурга* sözcüğü ise Rusçaya geçerken hem ses hem de anlamca değişiklik arz eden bir verintidir. Ancak *kaburga* verintisi Rusçada da bulunan ve dil içerisinde de kullanılan bir sözcüktür. Türkçeden Rusçaya geçen *kaburga* verintisi Rusçada karşıladığı 1. Geyik ailesinden bir hayvan olan Sibiryâ misk geyiği. 2. İşkence edilen zayıf hayvan. 3. Keçi. 4. Kuşların göğüs kemiği (Фасмер, 1986: 149) anlamlarına ek olarak Türkçeden aldığı *eğge*, *kaburga*, *kaburga kemiği* gibi

anlamları kazandırarak anlam yelpazesini genişletmiştir. Bu bakımdan kaburga sözcüğü Rusçada var olan ve Rusçaya yeni bir anlam kazandırarak geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

2.4. Türkçeden Rusçaya Geçen Yunanca Kökenli Verintiler

Verinti Sözcük	Verinti Sözcüğün Kökeni	Sözcüğün Türkçe Anlamı	Sözcüğün Rusça Anlamı
Barbunya → барабуля	“<Rumca (<i>bapboúvi</i>) yoluyla İtalyanca <i>barbone</i> ’ den alındığı anlaşıyor (<: barba ‘sakal’). İkinci anlamı dilimizde oluşmuştur. Ağızlarda <i>barbun</i> biçimi de kullanılır. Benzerliği dolayısıyla sıkça <i>tekir balığı</i> ile karıştırılır. Halk arasında <i>keserbaş</i> diye adlandırılan bir türü de vardır” (Eren, 2020: 51).	“1.Barbunyagillerden, kırmızı pullu, beyaz etli, kemikli bir balık; barbus (Mullus barbatus). 2. Taneleri yuvarlak, oval veya yassı, kırmızı benekli, bir tür fasulye” (TDK, 2011: 253).	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcüktür. Rusçada balık olarak geçen sözcüğü <i>Барбуня</i> , <i>барабуня</i> , <i>барбуля</i> şeklinde de görmek mümkündür. Bu balık Rusçada <i>султанка</i> olarak da bilinir (Шанский, 1965: 38).
Liman → лиман	“<Rumca. Eski kaynaklarda <i>iliman</i> olarak da geçer. Balkan Slav dillerinde <i>limen</i> ve <i>liman</i> olarak kullanılır. Rusçada <i>liman</i> olarak geçer” (Eren, 2020: 352).	“Gemilerin barınmalarına, yük alıp boşaltmalarına, yolcu indirip bindirmelerine yarayan doğal veya yapay sığınak” (TDK, 2011: 1586).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada nehrin geniş ağzı ve deniz körfezi anlamlarına karşılık gelir (Фасмер, 1986: 497).
Muşmula → мушмула	“<Yunanca <i>μούσμουλα</i> (<i>músmula</i>) sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Yunanca <i>μούσμουλο</i> (<i>músmulo</i>) “elmaya benzer bir meyve,	“1. Gülgillerden, dikenli küçük bir ağaç (<i>Mespilus germanica</i>). 2. Bu ağacın olgunlaşıp yumuşadıktan sonra yenilebilen, yuvarlak, mayhoş, buruk ve beş çekirdekli meyvesi;	Muşmula sözcüğü Rusçaya Türkçeden geçer. Rusçada sert ancak tatlı olan armut biçimindeki bir meyve anlamına gelir (Ушаков, 1938: 286).

	<i>mespilus germanica</i> ” sözcüğünün çoğuludur. Bu sözcük Eski Yunanca aynı anlama gelen μέσπιλον (<i>méspilon</i>) sözcüğünden evrilmiştir” (Nişanyan sözlük).	döngel, beşbıyık” (TDK, 2011: 1714).	
Poyraz/Poryaz → пурясь	“<Rumca βοριάς “kuzey rüzgârı”. Türkçe <i>poyraz</i> biçimi göçüşme (<i>metathese</i>) sonunda ortaya çıkmıştır. Türkçe <i>çeyrek</i> (<Farsça <i>çāryak</i> gibi). Bulgarcada <i>porjaz</i> olarak kalmıştır” (Eren, 2020: 429).	“1. Kuzeydoğudan esen soğuk rüzgâr; kuzey rüzgârı, şimal rüzgârı. 2. Kuzeydoğu 45 derecelik yön” (TDK, 2011: 1943).	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcük olup Rusçada da Türkçedeki gibi kuzeydoğu rüzgârı anlamına gelir (Фасмер, 1987: 410).

Türklerin Yunanlar ile olan ilişkisi geçmişten başlayarak günümüze kadar devam etmiştir. İkili arasındaki etkileşimin ilk filizleri 11. yy.da Türk devletlerinden olan Anadolu Selçuklu döneminde atılmıştır. 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fethi ile birlikte Türk halkı daha ilk günden itibaren birçok toplum ile ilişki kurma fırsatı bulmuştur. İyi bir eğitim süreci geçiren, sanata ve bilime verdiği önemle dikkat çeken Fatih, hâkimiyet kurduğu bölgeye Türk halkının yerleştirilmesini sağlamış, Türklerin diğer toplumlarla bir arada yaşamasına ve onlarla ilişki kurmasına ön ayak olmuştur. Fatih, hükümdarlık süresi boyunca İstanbul’un jeopolitik açıdan olan önemini ve diğer birçok toplumun buraya geleceğini bildiği için bunu fırsata çevirmiştir. Bunun en somut örneğini kendisinin üzerinden görmek mümkündür. Derin eğitim geçmişi ile sınırlı kalmayıp, buraya bulunan toplumlardan dini, felsefi eğitimlerinin dışında Arapçayı, Latinceyi, Yunancayı-Sırpçayı ve Farsçayı da öğrenmiştir. Zamanla öğrendiği dillerden eserler okumuş, Türk toplumunu aydınlatmak ve daha da bilgilendirmek amacı ile bu eserleri çevirtmiştir. Yapmış

olduğu bu yönelim kendisinden sonraki nesiller ve Türk toplumu açısından büyük bir armağan niteliği taşımaktadır. Bu şekilde sahip olduğu dehasal yönünü sadece siyasi açıdan değil ilim irfan, bilim, sanat ve edebiyatta da güçlendirerek, Türklerin iletişim ağını daha da genişletmiştir. Daha önceleri bu topraklarda yaşayan ve resmi yazışmaların da Yunanca (Rumca) ile birlikte Hırvatça, İtalyanca olmasının bir sonucu olarak bu toplumlar ile ilişkiler kuran Türk toplumunun çeviri faaliyetlerine daha ağırlık vermesini ve kendi bünyesine yeni sözcükler kazandırmasını sağlamıştır. Böyle bir kazanımın oluşmasını sağlayan en büyük etmen ise başta Fatih'in İstanbul'u keşfi ve İstanbul'un sahip olduğu jeopolitik konumdan ötürü diğer etnik gruplara açık olmasıdır. Fetih ile beraber İstanbul; eğitimin, bilimin ve sanatın merkezi konumuna getirilmiştir. Fatih'in dil öğrenmesi ve halkı da buna teşvik etmesi, yabancı dildeki eserlerin okunmasını ve Türk dillerine de eklenmesini sağlamıştır (Kayadibi, 2003: 1-17; Akbaşak, 2020: 40-42). Bu noktada Yunanca kökenli olan ve Türkçeye geçtiği tespit edilen sözcükler etimolojik açıdan analiz edilmiştir. Bu bağlamda Türkçeye geçen *barbunya* sözcüğü kaynak dildeki anlamını korumuş ve Türkçede kırmızı renkli, bir tür fasulye anlamını kazanmıştır. Rumcadan Türkçeye geçen *liman* sözcüğü ses değişikliğine uğramış, kökensel anlamını muhafaza etmiş ve Türkçede kaynak dilde karşıladığı anlama ek olarak yeni bir anlam kazanmıştır. Yunancadan Türkçeye geçen *muşmula* sözcüğü ses değişikliğine uğramıştır ancak kaynak dildeki karşılığını hedef dile geçerken muhafaza etmeyi başarmıştır. *Poyraz* sözcüğünün ise ses değişikliğe uğradığı ve Türkçede yeni bir anlam kazandığı görülmektedir. Rumcadan Türkçeye, Türkçe aracılığı ile de Rusçaya geçen sözcüklerden *barbunya* ~ *барабуля* sözcüğü Rusçada biçimsel olarak değişmiş ancak Türkçedeki anlamlarından birini koruyarak geçmiştir. Bu bağlamda kaynak dildeki anlamlarından sadece birini koruyan *barbunya* sözcüğünü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak geçen verinti başlığı altında sınıflandırmak mümkündür. *Liman* ~ *лиман* sözcüğü Rusçaya biçimsel olarak birebir aynı şekilde ancak anlamsal açıdan tamamen değişerek geçen bir verintidir. Rusçada kaynak dildeki ileti dizgelerinden farklı bir anlamı ifade eden bu sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde kategorize edilebilir. *Muşmula* ~ *мушмула* sözcüğü Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçerken ses değişikliğine uğramamış ve anlamsal bağlamda birebir aynı şekilde geçmiştir. Türkçeden Rusçaya aynı şekilde geçtiği belirtilen *muşmula* sözcüğü

Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verinti sözcük olarak kategorize edilebilir. *Poyraz/poryaz ~ nurya* sözcüğü ise ses değişikliğine uğramış ancak Türkçedeki anlamlarından birini korumuştur. Türkçeden Rusçaya geçerken anlamlarından birini koruyarak geçen *poyraz* sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak geçen verinti şeklinde sınıflandırılabilir.

2.6. Türkçeden Rusçaya Geçen Arapça Kökenli Verintiler

Verinti Sözcük	Verinti Sözcüğün Kökeni	Sözcüğün Türkçe Anlamı	Sözcüğün Rusça Anlamı
Aba → аба	“<Ar. <i>aba</i> (أبا) ~ Az. <i>aba</i> esk. ‘yünden yapılan kolsuz, yakası açık, uzun giysi’” (Eren, 2020: 1).	“1. Abla. 2. Anne. 3. Yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş. 4. Bu kumaştan yapılmış yakasız ve uzun üstlük. 5. Bu kumaştan yapılan. 6. Bu kumaştan yapılan ve dervişlerce giyilen hırka. 7. Kepenek.” (Tdk, 2011: 1).	Rusçada kalın ipten dokunmuş çuha; kaba kumaş anlamında kullanılan sözcük Türkçeden geçer (Фасмер, 1986: 55).
Abdal → абдал	“<Ar. <i>bdl</i> kökünden gelen ابدال (<i>abdāl</i>) “1. bedeller, 2. dilenci derviş, kalender” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça بدل (<i>badal</i>) “eşdeğer, bedel” sözcüğünün af’āl vezninde çoğuludur” (Nişanyan sözlük).	“1. Dilenci kılıklı, üstü başı perişan kimse. 2. Gezgini derviş. 3. Davul, zurna çalmayı meslek edinmiş (kimse). 4. Safeviler devrinde İran’da yaşayan Türk oymaklarından biri. 5. Anadolu’da yaşayan oymaklardan bazıları. 6. Tasavvufi manevi üst bir rütbe” (TDK, 2011: 3).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada Pers keşişi veya rahibi anlamında kullanılır (Фасмер, 1986: 56).
Асем → азем/озем	“<Arapça ‘cm أعم kökünden gelen	“1. Klasik Türk müziğinde mi notasına	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada

	(<i>a'cam</i>) “Arapça bilmeyen, barbar, özellikle İranlı” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça عَجَم (<i>'acuma</i>) “dilsiz idi, konuşma özürlü idi, Arapçası kıt idi” fiilinden türetilmiştir” (Nişanyan sözlük).	yakın bir perde. 2. İranlı. 3. İran ülkesi” (TDK, 2011: 7).	uzun kollu olan bir tür erkek dış giyimi anlamını ifade eder (Шанский, 1963: 54).
Alim → алым	“<Ar. <i>ʿlm</i> kökünden gelen عَالِم (<i>'ālim</i>) “ilim sahibi, bilen, bilgin” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça عَلَّمَ (<i>'alama</i>) “bildi” fiilinin fāʿil vezninde etken fiil sıfatıdır. Faʿīl veznindeki <i>'alīm</i> sıfatı sadece Allah'ın adlarından biri olarak kullanılır” (Nişanyan sözlük).	“1. Bilen. 2. Bilgin” (TDK, 2011: 96).	Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük Rusçada saf adam; bilgin anlamlarına gelir (Фасмер, 1986: 73).
Allah → Аллах	“<Ar. <i>Alh</i> kökünden gelen الله (<i>allāh</i>) “bir tanrı adı” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Aramice/Süryanice <i>Alh</i> kökünden gelen aynı anlama gelen אֱלֹהִים (<i>elah, ēlāhā</i>) sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük İbranice אֱלֹהִים (<i>eloah</i>) “Tevrat tanrısının	“1. Kâinata var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı. 2. Türk askerinin hücum narası” (TDK, 2011: 98).	Türkçeden Rusçaya geçer (Шанский, 1963: 77). Bu sözcük Rusçada ilk kez <i>Аллагъ, Алла</i> şeklinde Yanovskaya’ nın sözlüğünde geçer (Яновский, 1803: 95). İslam dininde tanrı anlamını ifade eder (Ожегов, Шведова, 1949).

	adlarından biri” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Aramice/Süryanice ve İbranice Al kökünden gelen <i>el ʾl</i> “tanrı, özellikle Kenan halkının tanrısı” sözcüğünden türetilmiştir. Bu sözcük Akatça <i>ilu</i> “bir tanrı adı” sözcüğü ile eş kökenlidir” (Nişanyan sözlük).		
Aman → аман	“<Ar. <i>Amn</i> kökünden gelen <i>أمان</i> (<i>amān</i>) “güvenlik, güvence” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça <i>أمن</i> (<i>amana</i>) “güvendi, inandı, emin idi” fiilinin faʿāl veznidir” (Nişanyan sözlük).	“1.Yardım istenildiğini anlatan bir söz. 2. Bir suçun bağışlanmasının istendiğini anlatan bir söz. 3. (ama:n) Usanç ve öfke anlatan bir söz. 4. Rica anlatan bir söz. 5. Dikkat çekmek için kullanılan bir söz. 6. Çok beğenmeyi anlatan, bazen “da” bağlacıyla da kullanılan bir söz. 7. Şaşma anlatan bir söz. 8. İslam ordusuna teslim olmak isteyen bir yabancıya verilen can ve mal güvencesi” (TDK, 2011: 111).	Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük yardım istenildiğini ifade eder (Фасмер, 1986: 75).
Arap → арап	“<Ar. <i>ʿrb</i> kökünden gelen <i>عَرَب</i> (<i>ʿarab</i>) “Araplar, Arap kavmi” sözcüğünden	“1.Koyu esmer. 2. Fotoğrafın negatifi. 3. Orta Doğu ile Kuzey Afrika’nın büyük bir	Fasmer’ e göre <i>zenci</i> ve <i>siyahi</i> anlamlarına gelen bu sözcük

	alıntıdır” (Nişanyan sözlük).	bölümünde yaşayan halktan veya bu halkın soyundan olan kimse. 4. Bu kimselere özgü olan. 5. Zenci” (TDK, 2011: 144).	Türkçeden alınmıştır (Фасмер, 1986: 83; Шапошников, 2010: 31).
Вамуа → бамия/ бамъи стручки	“<Ar. باميا (<i>bāmiyā</i>) “Afrika kökenli bir sebze, alcaea aegyptiaca veya abelmoschus esculentus” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcüğün kökeni belirsizdir” (Nişanyan sözlük).	“1. Ebegümeçigillerden, sıcak ve ılıman yerlerde yetişen bir bitki (<i>Hibiscus esculentus</i>). 2. Bu bitkinin hem taze hem kurutularak yenilen ürünü” (TDK, 2011: 249).	Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük Rusçada yenilebilen pembe kavak anlamına gelir (Фасмер, 1986: 120).
Davul → тулумбас	“Arapça <i>ṭabl</i> kökünden gelen <i>ṭabl</i> “1. davul, özellikle savaş davulu, 2. tabla, dairesel ve yassı tepsi” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Farsça aynı anlama gelen <i>tabal</i> sözcüğü ile eş kökenlidir” (Nişanyan Sözlük).	“1. Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değneklerle çalınan çalgı; tabl. 2. Bateria” (TDK, 2011: 600).	Davul, davul çalmak anlamlarına gelir (Фасмер, 1987: 118).
Dükkân → духан	“<Ar. <i>dkn</i> kökünden gelen <i>دكان</i> (<i>dukkān</i>) veya <i>دكان</i> (<i>dukan</i>) “platform, seki, tezgâh, özellikle çarşı içinde satış yeri” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Aramice/Süryanice	“1.Esnafin perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer. 2. Görevli olarak çalışılan yer, iş yeri. 3. Kumarhane” (TDK, 2011: 734).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada <i>küçük dükkân</i> anlamına gelir (Фасмер, 1986: 556).

	דוכנא (<i>dūkanā</i>) “platform, seki” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Akatça aynı anlama gelen (<i>dakkannu</i>) sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Sumerce (<i>dagana</i>) “bir tür tezgâh veya platform” sözcüğünden alıntıdır” (Nişanyan sözlük).		
Esir → есырь/ясырь	“<Ar. <i>Asr</i> kökünden gelen أسير (<i>asīr</i>) “tutsak” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Aramice/Süryanice aynı anlama gelen ܐܣܝܪ (<i>āsīr</i>) sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Akatça aynı anlama gelen (<i>asīru</i>) sözcüğü ile eş kökenlidir. Bu sözcük Akatça (<i>esēru</i>) “ödeme talep etmek, haraç almak” fiilinden türetilmiştir” (Nişanyan sözlük).	“1.Tutsak. 2. Köle. 3. Bir düşünceye veya bir kimseye körü körüne bağlı olan kimse. 4. Atomlar arasındaki boşluğu ve bütün evreni doldurduğu varsayılan, ağırlığı olmayan, ısı ve ışığı iletken töz. 5. Hava” (TDK, 2011: 816).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada da köle, esir anlamlarını taşır (Фасмер, 1986: 29).
Esir → есырь/ясырь	“<Ar.’dan alındığını biliyoruz. Mısır Arapçasından <i>hangar</i> ‘hançer’	“Ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah olarak kullanılan bir	Türkçeden Rusçaya geçen ve Rusçada da <i>hançer</i> anlamını

	olarak geçer. Yabancı dillerde de kullanılır. Eski Türkçede hançere <i>bögde</i> adı verilir” (Eren, 2020: 210).	bıçak türü” (TDK,2011: 1040).	karşılar (Фасмер, 1987: 221).
Harç → харчи	“<Ar. <i>ħrc</i> kökünden gelen خَرَج (<i>ħarc</i>) “çıkma 1. gider, harcama, ödeme, 2. kelle vergisi, haraç” sözcüğünden alıntıdır. (NOT: Bu sözcük Arapça خَرَج (<i>ħaraca</i>) “çıktı” fiilinin fa’l vezninde masdardır.) Bu fiil Orta Farsça (<i>harg</i>) “vergi” sözcüğünden alıntıdır” (Nişanyan sözlük).	“1. Harcanan para, masraf. 2. Yükseköğrenim öğrencilerinin ödemek zorunda olduğu katkı payı. 3. Giysiler dikilirken kullanılan tamamlayıcı veya süsleyici şeyler. 4. Bahçıvanlıkta değişik nitelikteki toprak vb. maddelerin karıştırılmasıyla hazırlanmış toprak. 5. Bir yemeğin yapılmasında kullanılan ve tat veren maddelerin bütünü. 6. Resmî işlerde devlet veznesine ödenen para: Tapu harcı, Mahkeme harcı. 7. Yapıda tuğla veya taşların örgüsünü sağlamlaştırmak, duvarları sıvamak için kullanılan, toprak, saman, kum, kireç, çimento vb. şeyleri su ile kararak yapılan karışım” (TDK, 2011: 1047).	Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük <i>харчевня</i> , <i>харч</i> , <i>харчь</i> şeklinde de geçer. Harç Rusçada gelir, kâr; işletme giderleri anlamlarına gelir (Фасмер, 1987: 225).

Harç → харчи	“<Ar. خردل (hardal) ‘hardal’. Dilimizde <i>hardal</i> Türkçe <i>kıcı</i> ’nın (hardal) yerine geçmiştir (Eren, 2020: 212). Orta Türkçede <i>kıcı</i> olarak kullanılır (Eren, 2020: 293). Türkçeden Moğolcaya veya Moğolcadan Türkçeye geçmiştir. Türkçede <i>kıcı</i> ’nın yerine Arapça <i>hardal</i> geçmiştir” (Eren, 2020: 293).	“1. 100-150 cm yükseklikte, sarı çiçekli, deriyi yakıcı nitelikte olan ve tohumu hekimlikte kullanılan, tadı acı bir yıllık bir bitki (<i>Brassica nigra</i>). 2. Bu tohumun toz durumuna getirilmiş veya sirke ile karıştırılarak yapılmış macunu: Sofra hardalı” (TDK, 2011: 1047).	Türkçedeki <i>hardal</i> sözcüğünden Rusçaya geçen bir sözcüktür. Rusçada da hardal (зорчунца) anlamında kullanılır (Фасмер, 1986: 393).
Helva → халва	“<Ar. <i>hlw</i> kökünden gelen حواء (<i>halwā</i>) “tatlı yiyecek, kurabiye, şekerleme” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça <i>hlb</i> kökünden gelen حلب (<i>halab</i>) “süt” sözcüğünün fa’lā veznidir” (Nişanyan sözlük).	“Şeker, yağ, un veya irmikle yapılan tatlı” (TDK, 2011: 1081).	Türkçeden Rusçaya ger ve Rusçada da helva anlamına gelir (Фасмер, 1987: 217; Шанский, 1971: 475).
İmam → имам	“<Ar. <i>Amm</i> kökünden gelen إمام (<i>imām</i>) “önde duran, önder, namazda öncülük eden” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça أمّ (<i>amma</i>)	“1.Cemaatle kılınan namazlarda en önde duran ve namaz kılınırken kendisine uyulan kimse. 2. Müslümanlıkta mezhep kuran kimse. 3. Hz. Muhammed'den sonra	Türkçeden Rusçaya geçer. İmam sözcüğü Rusçada camide kendisine uyulan kimse veya camideki imam olarak nitelendirilir

	“gitti, vardı, önden gitti” fiilinin <i>fi‘āl</i> veznidir. Arapça <i>ʾamm</i> "ana" ile etimolojik ilişkisi muğlaktır. Türkçe kullanımda 1. "İslami ümmetin reisi, halife, peygamber," 2. özellikle Ehlibeyt yandaşları için, "Hz. Ali ve onun soyundan gelen Şia öncüleri," 3. "namazda cemaatin önünde duran görevli" anlamlarına gelir” (Nişanyan sözlük).	onun vekilliği görevini üzerine alan halifelere verilen unvan. 4. Bazı küçük İslam devletlerinde devlet başkanı. 5. Dördüncü halife Hz. Ali’nin soyundan gelen ve onun vekili kabul edilen kişilerin unvanı. 6. En önde bulunan kimse” (TDK, 2011: 1181).	(Фасмер, 1986: 128).
Kabala → кабала	“<Ar. الكابالا (<i>qabāle</i>) olarak kullanılır. ‘götürü, toptan’. Ağızlarda <i>gabala</i>, <i>kabal</i> (> <i>gabal</i>), <i>kabalayı</i> (> <i>gabala</i>) biçimleri de geçer” (Gülensoy, 2007: 447; Eren,2020: 247).	“Kabala sözcüğü kökensel olarak Türkçeye iki farklı dilden giren bir sözcük olup bu dillerden biri İngilizce iken bir diğeri de Arapçadır. İngilizceden olan kabala sözcüğü: 1. Doğaüstü varlıklarla ilişki kurma sanatı. 2. Yahudilere, yazılı olarak konulmuş olan Tanrı kanunlarının yanında, ağızdan ağıza geçen din buyruklarının, İbrani felsefesinin ve efsane	Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçer. Rusçada da götürü yani normal iş süresinden daha erken sürede yapılan iş anlamına gelir (Шанский и др. 1971: 181).

		yazılarının tamamı. 3. Bu öğretinin yandaşlarının tamamı. Arapça kökenli olan kabala ise Türkçede “götürü” ve “toptan” anlamlarında kullanılır” (TDK, 2011: 1249).	
Kadı → кадий	“<Ar. <i>kādy</i> kökünden gelen قاضٍ (<i>kāḍī</i>) “yargıç” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça قَضَى (<i>ḡadā</i>) “yargıladı” fiilinin fā‘il vezninde etken fiil sıfatıdır. Türkçede kadı ve kazı telaffuzları 19. yy’a dek bir arada görülür” (Nişanyan sözlük).	“Tanzimat’a kadar her türlü davaya, Tanzimat ile Medeni Kanun arasındaki dönemde ise yalnız evlenme, boşanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanları” (TDK, 2011: 1258).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada ulusal bölge mahkemelerindeki yargıç anlamını taşır (Фасмер, 1986: 156).
Kalıp → калыпъ, калыбъ/колыпъ/колыбъ	“<Ar. <i>ḡlib</i> kökünden gelen قالب (<i>ḡālib</i>) veya (ḡālab) “kalıp, özellikle metal döküm kalıbı ve ayakkabı kalıbı” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Aramice/Süryanice aynı anlama gelen קלביד (<i>ḡalbīd</i>) veya קלבות (<i>ḡalbūt</i>) sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Eski Yunanca	“1. Bir şeye biçim vermeye veya eski biçimini korumaya yarayan araç. 2. Patron (Kumaşın biçilmesine yarayan, bir giysi örneğindeki parçaların biçimine göre kesilmiş kâğıt; kalıp). 3. Genellikle küp biçiminde yapılan. 4. Gösterişli görünüş. 5. Zaman içinde değişiklik göstermeyen, her	Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük Rusçada döküm kovası; örnek, model, tip anlamlarına gelir (Фасмер, 1986: 171).

	καλοπόδιον (<i>kalopódion</i>) “tahtadan yapılan ayakkabı kalıbı” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Eski Yunanca κᾶλον (<i>kálon</i>) “tahta, odun” ve Eski Yunanca pous, pod- πους, ποδ- “ayak” sözcüklerinin +ion ekiyle bileşiğidir” (Nişanyan sözlük).	zaman için aynı olan, belirli davranış biçimleri bütünü. 6. Yenilikten uzak, gelişmeye kapalı olan” (TDK, 2011: 1279).	
Kalya → калья	“<Ar. <i>qaliya</i>. Yerel ağızlarda da yaygın olarak geçer. Bulgarca <i>kalle</i> ve Sırpça <i>kalja</i> biçimleri Türkçeden alınmıştır” (Eren, 2020: 253).	“Sadeyağ ile pişirilen bir tür kabak veya patlıcan yemeği” (TDK, 2011: 1287).	Türkçeden Rusçaya geçer. Kalya sözcüğü Rusçada salatalık, pancar, et ve balıktan yapılan çorba olarak ifade edilir (Фасмер, 1986: 171).
Keyif → кейф	“<Ar. <i>kyf</i> kökünden gelen كيف (<i>kayf</i>) “hal, ruh hali” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça كَيْف (<i>kayfa</i>) “nasıl?” edatının fa’l veznidir. Arapça sözcük <i>keyfa</i> (“nasıl”) soru sözcüğünden türetilmiş ve Türkçede 1. “iyi ruh hali, zevk, neşe”, 2. “hafif sarhoşluk, çakırkeyif olma”, ve	“1.Vücut esenliği, sağlık. 2. Canlılık, tasasızlık, iç rahatlığı. 3. Rahat, huzur, afiyet. 4. İstek, heves, zevk. 5. Alkollü içki ve başka uyuşturucu maddeler kullanıldığında insanda görülen durum. 6. Yolsuz ve kural dışı istek. 7. Esrar (TDK, 2011: 1404). Karaağaç’ın sözlüğünde ise TDK’deki anlamları dışında; 1. Hoş vakit geçirme. 2. İspirtolu	Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük, Rusçada aylaklık, dinlenme anlamlarına gelir (Фасмер, 1986: 221).

	3. "gerekçesiz davranış, canının istediği" anlamlarını edinmiştir” (Nişanyan sözlük).	içki ve başka maddeler kullanıldığında insanda görülen durum gibi anlamları da mevcuttur” (Karaağaç, 2008: 492).	
Kına → хна	“<Ar. <i>ḥnw</i> kökünden gelen حناء (<i>ḥinnā</i>) “kına, lawsonia inermis bitkisinden elde edilen boyar madde” sözcüğünden alıntıdır” (Nişanyan sözlük).	“Kına ağacının kurutulmuş yapraklarından elde edilen, saç ve elleri boyamakta kullanılan toz” (TDK, 2011: 1410).	Türkçeden Rusçaya giren bu sözcük Rusçada da kına anlamını ifade eder (Фасмер, 1987: 251).
Kumaş → кумач	“<Ar. <i>qumāṣ</i> . ~ Az. <i>gumaş</i> . Nog. <i>kumaş</i> . -TatK. <i>kumaç</i> . Arapça -ş Tatarcada -ç’ ye çevrilmiştir. -Kklp. <i>kumaç</i> . -Alt, Şor. <i>kumaş</i> . -Sag., Koy. <i>kumaş</i> . -Çuv. <i>xamaç</i> . Farsçada da <i>qumaş</i> mal, ticari eşya; <i>kumaş</i> ; keten bezi olarak kullanılır. Türkçeden Bulgarca, Sırpça, Arnavutça, Rumca, Rumence gibi Balkan dillerine de geçmiştir. Rusça <i>kumaç</i> Türk diyalektlerinden alınmıştır” (Eren, 2020: 330).	“1. Pamuk, yün, ipek vb.nden makinede dokunmuş her türlü dokuma. 2. Varlığı ve kişiliği oluşturan nitelik veya malzeme” (TDK, 2011: 1524).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada kırmızı pamuklu kumaş anlamını karşılar (Фасмер, 1986: 415).

Kurban → курбан	“<Ar. <i>krb</i> kökünden gelen قربان (<i>kurbān</i>) “tanrıya sunulan adak” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Aramice/Süryanice <i>krb</i> kökünden gelen ܩܪܒܢ (<i>kūrbānā</i>) “adak, sunu, hediye” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük İbranice aynı anlama gelen קָרַבן (<i>karbān</i>) sözcüğü ile eş kökenlidir. Bu sözcük İbranice קרב (<i>karab</i>) “1. yakın olmak, yaklaşmak, 2. adak ve armağan sunmak” fiilinden türetilmiştir” (Nişanyan sözlük).	“1. Dinin buyruğunu veya bir adağı yerine getirmek için kesilen ve belli özellikleri taşıyan hayvan. 2. İçtenliği belirten bir seslenme sözü. 3. Bir ülkü uğrunda feda edilen veya kendini feda eden kimse. 4. Bir kazada veya felakette ölen kimse. 5. Maddi ve manevi bakımdan felakete sürüklenmiş, insani değerlerini yitirmek zorunda kalmış veya bırakılmış kimse” (TDK, 2011: 1529).	Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük Türkçedeki dini bayram anlamını Rusçaya taşır (Фасмер, 1986: 423).
Makara → макара	“<Ar. <i>bakra</i>, (Suriye) <i>bakara</i>. – Türkçeye <i>bakara</i> olarak geçtiği ve <i>b’ nin m’</i> ye çevrilmesi sonunda <i>makara</i> biçimini aldığı açıktır. Bulgarca <i>makara</i> ve Sırpça <i>makara</i> biçimleri Türkçeden alınmıştır” (Eren,2020: 358).	“1. Üzerine iplik, tel, şerit vb. sarılan, kenarları çıkıntılı, ekseni boyunca delik silindir; bobin. 2. Sürme kapak rayları üzerinde hareket edecek biçimde metal veya plastikten yapılmış değişik tiplerdeki sürme kapak aleti. 3. Bir yükün yukarıya kaldırılmasını sağlayan araç. 4. Ağır yüklerin kaldırılma ve indirilmesinde	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada çile iplik anlamına gelir (Фасмер, 1986: 561).

		kullanılan, birbirine paralel iki veya daha çok tabla arasında dönen, kenarı çepeçevre oluklu tekerlek veya tekerleklerden oluşmuş mekanik alet” (TDK, 2011: 1610).	
Maskara → маскал	“<Ar. <i>sḫr</i> kökünden gelen مسخرة (<i>masḫara</i>(t) “1. şaklabanlık, gülünçlük, 2. soytarı” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça سَخَرَ (<i>saḫira</i>) “güldü, şaklabanlık yaptı, alay etti” fiilinin maf’ala(t) vezninde ism-i zaman ve mekânıdır” (Nişanyan sözlük).	“1. Eğlendirici, sevimli, güldürücü, soytarı (kimse). 2. Şerefsiz, onursuz, haysiyetsiz, rezil (kimse); şebek. 3. Rimel. 4. Karnaval maskesi. 5. Karnaval maskesi takmış kimse” (TDK, 2011: 1631).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada alaycı, şakacı, güldürücü ve alay anlamlarını nitelendirir (Фасмер, 1986: 577).
Melik → мелик	“<Ar. <i>mlk</i> kökünden gelen ملك/ملك (<i>malik</i>) “kral, hükümdar” sözcüğünden alıntıdır. (NOT: Bu sözcük Aramice/Süryanice <i>mlk</i> kökünden gelen aynı anlama gelen מלכ (<i>melekh</i>), (<i>melākhā</i>) sözcüğü ile eş kökenlidir. Bu sözcük İbranice aynı anlama gelen מלך	“Padişah, hükümdar, hakan” (TDK, 2011: 1648).	Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük Rusçada asilzade olarak adlandırılan prens anlamında kullanılır. Rusçadaki Меликов soyadı da bu sözcükten türer (Фасмер, 1986: 595).

	(<i>melekh</i>) sözcüğü ile eş kökenlidir. Bu sözcük Akatça aynı anlama gelen (<i>maliku</i>) sözcüğü ile eş kökenlidir.)” (Nişanyan sözlük).		
Molla → мулла/молла	“<Ar. <i>wly</i> kökünden gelen مولى (<i>mawlā</i>) “veli, hoca, üstad, çelebi” sözcüğünden alıntıdır” (Nişanyan sözlük).	“1. Büyük kadı. 2. Medrese öğrencisi. 3. Büyük bilgin. 4. Dinî yönü ağır basan kimse” (TDK, 2011: 1694).	Türkçeden Rusçaya geçen ve <i>Молла</i> şeklinde de ifade edilen bu sözcük Rusçada din adamı anlamına gelir (Фасмер, 1986: 8; Шипова, 1976: 236).
Müezzin → муэдзин/муэззин	“<Ar. <i>Aḡn</i> kökünden gelen مُؤَذِّن (<i>muʿaḏḏin</i>) “ezan okuyan” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça (<i>aḏḏana</i>) أَذَّن “ezan okudu” fiilinin mufaʿsil vezninde II. etken fiil sıfatıdır. Bu fiil Arapça أَذَّن (<i>aḏḏān</i>) “ezan” sözcüğünün II. fiilidir” (Nişanyan sözlük).	“Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi; ezancı” (TDK, 3011: 1722).	Arapça kökenli bir sözcük olan müezzin Rusçaya Türkçe aracılığı ile geçer. Муэззин şeklinde de ifade edilen sözcük Rusçada da Türkçedeki gibi minareden insanları namaza çağıran müezzin anlamını karşılar (Шипова, 1976: 241; Фасмер, 1987: 21).
Müzevir → музавер, музовер	“<Ar. <i>zwr</i> kökünden gelen مَزُور (<i>muzawwir</i>) “tezvir eden, sahteci, yalancı” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük	“Araboza” (TDK, 2011: 1740).	Türkçe <i>müzevir</i> sözcüğünden Rusçaya geçen bu sözcük, tanrıtanımaz, zalim, acımasız, yalancı, aldatan anlamlarına

	Arapça زَوَّارَ (zawwara) “1. konuk ağırladı, 2. sahte konuştu” fiilinin <i>mufaʿʿil</i> vezninde II. etken fiil sıfatıdır. Bu fiil Arapça (zāra) “ziyaret etti” fiilinin II. fiilidir” (Nişanyan sözlük).		gelir (Фасмер, 1987: 5).
Nakit → нората	“<Ar. <i>nkd</i> kökünden gelen نَقَدَ (<i>naqd</i>) “1. gagalama, eleştirme, 2. metal para, akçe” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça نَقَدَ (<i>naqada</i>) “1. gagaladı, 2. eleştirdi, eleştirel yorumda bulundu” fiilinin <i>faʿl</i> vezninde mastarıdır. (NOT: Bu fiil Aramice/Süryanice ve İbranice #<i>nkd</i> נָקַד “noktalama, sivri bir nesneyle tıklama” kökü ile eş kökenlidir.)” (Nişanyan sözlük)	“1. Para, akçe. 2. Kullanılması hemen mümkün olan para, peşin para; nakit” (TDK, 2011: 1746).	Türkçe nakit para anlamına gelen sözcükten Rusçaya geçer. Rusçada eskiden kullanılan bir para birimi olan grivnanın 1/20 si anlamını taşır (Фасмер, 1987: 79).
Neft → нефть	“<Ar. <i>nft</i> kökünden gelen نَفْطَ (<i>naft</i>) “petrol” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Aramice/Süryanice aynı anlama gelen <i>nephṭ</i> نִפְטָ	“1. Organik maddelerin ayrışmasından oluşan tutuşur sıvıların birçoğu. 2. Çoğunlukla boyacılıkta kullanılan, petrol türevlerinden bir tür mineral yağ; petrol	Türkçe <i>neft</i> sözcüğünden Rusçaya geçen bir alıntıdır. Rusçada petrol anlamına gelir (Фасмер, 1987: 70; Шанский и др., 1971: 291).

	sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Akatça aynı anlama gelen <i>naptu</i> sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Akatça <i>nabātu</i> “yanmak, parlamak” fiilinden türetilmiştir” (Nişanyan sözlük).	yağı” (TDK, 2011: 1761).	
Patlıcan → баклажан/бадаржан	<Ar. <i>بادنجان</i> (<i>bādincān</i>) “patlıcan” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Farsça aynı anlama gelen <i>بادنگان</i> (<i>bādingān</i>) sözcüğünden alıntıdır” (Nişanyan sözlük).	“1. Patlıcangillerden, kalın saplı, uzunca yapraklı otsu bitki (<i>Solanum melongena</i>). 2. Bu bitkinin sebze olarak kullanılan, mor renkli, uzunca veya toparlak ürünü” (TDK, 2011: 1900).	Türkçe patlıcan sözcüğünden Rusçaya geçen bir sözcük olup <i>бадаржан</i> olarak da ifade edilen bu sözcük Rusçada da patlıcan anlamına gelir (Фасмер, 1986: 110; Шанский и др., 1971: 32).
Ramazan → Рамазан	“<Ar. <i>رمضان</i> (<i>ramadān</i>) “İslam öncesi Araplarda Temmuz-Ağustos aylarına tekabül eden ay, İslami ayların dokuzuncusu” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça <i>رمض</i> (<i>ramad</i>) “kuru sıcak” sözcüğünün fa‘alān vezninde	“Ay takviminin dokuzuncu ayı, üç ayların sonuncusu, oruç tutulan ay” (TDK, 2011: 1963).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada kırk günlük Müslüman orucu anlamına gelir (Фасмер, 1987:440).

	masdarıdır” (Nişanyan sözlük).		
Şerbet → шербет	“<Ar. <i>şrb</i> kökünden gelen شربة (<i>şarba</i> (t) “1. bir defada içilen miktar, içim, 2. içecek şey, içki” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Arapça شَرِبَ (<i>şaraba</i>) “içti” fiilinin fa‘la(t) vezninde ism-i merresidir” (Nişanyan sözlük).	“1. Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek. 2. Belli törenlerde konuklara sunulan şekerli içecek. 3. Bazı maddelerin suda eritilmiş. 5. Sözenmek veya nişanlanmak üzere tarafların anlaşması durumunda tören yapılarak içilen içecek” (TDK, 2011: 2216).	Türkçe aracılığı ile Rusçaya giren bir sözcük olup Rusçada şeker ve meyve suları ile yapılan soğuk içecek anlamına gelir (Фасмер, 1987: 429). Uşakov ise sözcüğün Türk dillerinden geçtiğini ifade eder (Ушаков, 1940: 1333).
Takke → тафья	“<Ar. <i>wky</i> kökünden gelen تَقِيَة (<i>takiya</i> (t) “korunma, sakınma” sözcüğünden alıntıdır” (Nişanyan sözlük).	“1. İnce kumaştan dikilmiş veya ipten örülmüş, çoğunlukla yarım küre biçiminde başlık. 2. Yarım küre biçimindeki kubbenin üst bölümü” (TDK, 2011: 2250).	Türkçeden Rusçaya geçen takke sözcüğü, Rusçada eskiden giyilen küçük yuvarlak şapka, bir tür başlık veya yarmulke (Ушаков, 1940: 658; Фасмер, 1986: 29).
Zencefil → зензевель/зензевела	“<Ar. زنجبيل (<i>zancabīl</i>) “kökü baharat olarak kullanılan bir bitki, zingiber officinale” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Aramice/Süryanice ve Orta Farsça aynı anlama gelen זנגביל (<i>zangabīl</i>) sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük	“1. Zencefigillerden, Hindistan ve Malezya’da yetişen yaklaşık 100 santimetre yüksekliğinde, kamış görünüşünde otsu bir bitki (Zingiber officinale). 2. Bu bitkiden elde edilen ve baharat olarak kullanılan toz” (TDK, 2011: 2651).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada kalın gövdeli bitki anlamına gelir (Фасмер, 1986: 94).

	Sanskritçe भृङ्गवेर (<i>śṛṅgavēra</i>) “«boynuz gövde», aynı anlamda” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Sanskritçe (<i>śṛṅga</i>) “boynuz” (NOT: Bu sözcük Hint Avrupa Anadili aynı anlama gelen yazılı örneği bulunmayan <i>*k_ṛh₂- nó-s</i> (<i>*k_ṛ-nó-s</i>) biçiminden evrilmiştir. Bu biçim Hint Avrupa Anadili yazılı örneği bulunmayan <i>*k_{er}h₂- (*k_{er}-)</i> “kafatası, boynuz” kökünden türetilmiştir.) ve Sanskritçe (<i>vēra</i>) “gövde, beden, safran bitkisi” sözcüklerinin bileşigidir” (Nişanyan sözlük).		
--	---	--	--

Türklerin Araplar ile etkileşimi 751 yılında meydana gelen Talas savaşı ile beraber başlamıştır. Arapların Çinliler ile karşı karşıya geldiği savaşın nedenleri arasında Çinlilerin dünyanın en önemli ticaret yollarından olan İpek yolu hâkimiyetini ve Arap hanedanı önderliğindeki Abbasilerin ise İslamiyeti yayma arzusu gösterilebilir. Bu amaçlar doğrultusunda karşı karşıya gelen olan saflardan olan Araplar, Türklerin de desteği ile zaferi elde etmiştir. Türklerin bu savaşta Çinlilere karşı olup Araplara yardımcı olmasının nedeni ise Çinlileri sevmemesi, Asya ile Avrupa’yı birbirine bağlayan İpek yolunu kaybetmek istememesi ve Arapların da

sahip olduğu tek tanrılı inançtan ötürü kendilerine yakın görmesidir. Bu doğrultuda Talas savaşının Türk-Arap ilişkileri açısından bir dönüm noktası olduğu sonucuna varılabilir. Yaşanan bu olay ile birlikte Türk-Arap dostluğu artmış, Türklerin Arapları ve İslamı daha yakından tanıma süreci başlamıştır. Burada Türklerden daha önce İslamiyet'i kabul eden toplum olarak İran'da yaşayan Farsları da göstermek doğru bir tespit olacaktır. Bunun nedeni ise Türklerin Anadolu'ya geçerken İran coğrafyasını kullanması ve Farslarla da etkileşim kurmasıdır. Bu etkileşim süreci Türklerin Arapları, Araplar aracılığı ile Farsları da daha yakından tanımasını sağlamıştır. Böylece Türk-Arap-Fars ilişkisi karşılıklı olarak üçlü bir etkilenme şeklinde meydana gelmiştir. Bu etkilenmenin en somut örneğini ise dil üzerinden görmekteyiz. Bu doğrultuda İslamiyet'i kabul eden Türklerin yeni dini kavramlar, sözcükler ile birlikte Arapçayı ve Farsçayı da öğrendiğini ifade etmek mümkündür. Türklerin Araplar ile olan sıkı ilişkisi ve Arapçayı da öğrenmesi sonucunda Türk diline girecek olan sözcüklerin sayıca fazla olacağı kaçınılmaz bir durumdur (Yıldırım ve Hacibekiroğlu, 2023: 718-720). Bu doğrultuda incelenen etimolojik sözlüklerden Arapça kökenli olup Türkçeye, Türkçe aracılığı ile Rusçaya (Исмаел, 2018: 377) geçtiği tespit edilen sözcüklerin sayıca fazla olduğu görülmektedir. Sözcüklerin fazlalığı diller arasındaki etkileşimin ne denli sıkı olduğunun bir kanıtıdır. Bu sözcüklerden *acem*, *arap*, *dükkân*, *esir*, *harç*, *kalıp*, *keyif*, *kumaş*, *maskara*, *melik* ve *molla* sözcükleri Arapçadan Türkçeye ses değişikliğine uğrayarak ve kökensel anlamına ek olarak yeni anlamlar kazanarak geçen sözcüklerdir. *Âlim*, *Allah*, *hardal* ve *imam* sözcükleri hem biçimsel hem de anlamsal açıdan kaynak dildeki hali ile Türkçeye geçmiştir. Arapça kökenli *kurban* sözcüğü Türkçeye geçerken ses değişikliği bakımından birebir aynı şekilde, anlamsal açıdan ise kökensel anlamına ek yeni anlam kazanarak geçmiştir. *Hançer*, *helva*, *kabala*, *kadı*, *kına*, *müezzin*, *müzevir*, *nakit*, *neft*, *patlıcan*, *ramazan*, *şerbet* ve *zencefil* sözcükleri biçimsel değişikliğe uğramış olmasına rağmen kökensel anlamını Türkçede muhafaza etmiştir. *Aman* sözcüğü ses değişimine uğramamış ancak anlamsal açıdan değişikliğe uğrayarak, *kurban* sözcüğü biçimce birebir aynı biçimde ve kaynak dildeki anlamına ek olarak yeni anlam kazanarak ve *takke* sözcüğü ise sesçe ve anlamca değişikliğe uğrayarak geçen sözcüklerdir. Sözcüklerin biçimce ve anlamca değişikliğe maruz kalması hedef dilin dilbilgisel özellikleri ve kullanım şekillerine bağlı olarak değişiklik göstermiş olabileceği sonucuna varılabilir. Arapçadan

Türkçeye farklılık ve benzerlik göstererek geçen bu sözcükler, Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçerken de bazı değişikliklere uğramıştır. Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçen *aba ~ аба, abdal ~ абдал, allah ~ аллах, aman ~ аман, arap ~ арап, imam ~ имам, kabala ~ кабала, kalya ~ калья* ve *kurban ~ курбан, melik ~ мелик, ramazan ~ рамазан* ve *şerbet ~ шербет* sözcükleri biçimsel değişikliğe uğramadan Rusçaya geçmiştir. *Acem ~ азем/озем, alim ~ алым, batıya ~ бамия/ бамьи стручки, davul ~ тулумбас, dükkân ~ духан, esir ~ есырь/ясырь, hançer ~ ханджар, harç ~ харчи, hardal ~ гардал, helva ~ халва, kadı ~ кадий, kalıp ~ калып/ калыбь/колып/колыбь, keyif ~ кейф, kına ~ хна, kumaş ~ кумач, Kur'an ~ коран, maskara ~ маскал, molla ~ мулла/молла, müezzin ~ муэдзин/ муэззин, müzevir ~ музавер/музовер, nakit ~ норама, neft ~ нефть, patlıcan ~ баклажан/бадаржан, takke ~ тафья, zencefil ~ зензевель/зензевела* sözcükleri ise biçimsel değişikliğe uğrayarak Rusçaya geçmiştir. Türkçeden Rusçaya geçen sözcüklerden *abdal, acem, kalya, keyif, kurban, nakit* ve *zencefil* sözcüklerinin kaynak dildeki ileti dizgeleri Rusçaya geçerken tamamen değişmiştir. Rusçada anlamları değişen bu sözcükler Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde kategorize edilebilir. *Aba, Allah, âlim, hançer, hardal, helva, kabala, kına, melik, müezzin, neft, patlıcan, ramazan, şerbet* ve *takke* sözcükleri Türkçeden Rusçaya geçerken kökensel anlam veya anlamlarından birini Rusçada muhafaza etmiştir. Anlamını muhafaza etmeyi başaran sözcükler Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak geçen verinti şeklinde sınıflandırılabilir. *Kumaş* ve *müzevir* sözcükleri Rusçaya geçerken Türkçedeki anlam veya anlamlarını kaybetmiş ve yeni anlamları ifade etmiştir. Bu açıdan sözcükler Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında gruplandırılabilir. *Aman, arap, dükkân, esir, harç, imam, kalıp* ve *molla* sözcükleri Rusçaya geçerken kaynak dildeki anlamlarından sadece birini muhafaza etmiştir. Anlamca daralan bu tür sözcükler ise Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti başlığı altında toplanabilir. *Davul* ve *batıya* sözcükleri ise Türkçeden Rusçaya anlamsal bir kayba uğramadan kaynak dildeki haliyle geçtiği için Türkçeden Rusçaya anlam kabına uğramadan geçen verinti olarak sınıflandırılabilir. Rusçaya geçen *acem ~ азем/озем, batıya ~ бамия/ бамьи стручки, esir ~ есырь/ясырь, kalıp ~ калып/ калыбь/колып/колыбь, molla ~ мулла/молла, müezzin ~ муэдзин/ муэззин, müzevir*

~ *музавер/музовер*, *patlıcan* ~ *баклажан/бадаржан*, *zencefil* ~ *зензель/зензела* sözcüklerini farklı biçimlerde görmek mümkündür. Türkçedeki yazılışı ile benzerlik gösteren sözcükler arasında ise *aba* ~ *аба*, *molla* ~ *мулла/молла* verintileri gösterilebilir.

2.7. Türkçeden Rusçaya Geçen Arapça+Farsça Kökenli Verintiler

Verinti Sözcük	Verinti Sözcüğün Kökeni	Sözcüğün Türkçe Anlamı	Sözcüğün Rusça Anlamı
Divan → диван	“<Arapça ve Farsça ديوان (<i>dīwān</i>) “1. hükümdarın danışma meclisi, 2. defter, özellikle resmi karar ve hesap defteri, şiir koleksiyonu” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Orta Farsça <i>dīwān</i> “yazı kurulu, sekreteryaya” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Eski Farsça yazılı örneği bulunmayan <i>dipi-vahana-</i> “yazı-evi” biçiminden evrilmiştir. Bu biçim Akatça <i>duppu</i> “yazı tableti” sözcüğü ile eş kökenlidir. Bu sözcük Sumerce <i>dup-</i> “yazı” sözcüğünden alıntıdır” (Nişanyan sözlük).	“1. Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis. 2. Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser. 3. Sedir (Arkalıksız, üstü minderli ve yastıklı olabilen, oturmaya veya yatmaya yarayan ev eşyası; divan). 4. Meclis” (TDK, 2011: 682).	Divan sözcüğü iki farklı kökenden ve kökensel farklılığa bağlı olarak farklı anlamlar kazanarak Rusçaya giren bir sözcüktür. Bunlardan ilki Türkçeden aldığı anlam açısından Türkçe kökenli olanıdır. İkincisi ise Fransızca kökenli olan anlamıdır. Türkçe kökenli olan sözcük Rusçada Türk devlet adamlarının kurduğu büyük meclis anlamına gelir. Fransızca kökenine dayanarak aldığı anlam ise 18. yüzyılın ortalarında Mısır Araplarından aldığı kanep, sedir ve divan anlamlarıdır (Шанский, 1973: 112). NOT: Divan sözcüğü Türkçeden Rusçaya geçer ancak

			Türkçedeki bu sözcük Rusçaya sadece devlet adamlarının olduğu meclis anlamını kazandırır. Üzerinde oturmaya yarayan mobilya şeklindeki kanepeler anlamını taşıyan divan sözcüğü Türkçeden değil aksine Fransızcadan Rusçaya geçmiştir.
Elmas → алмаз	“<Arapça ve Farsça الماس (<i>almās</i> veya <i>almāst</i>) “değerli taşların en sert, elmas” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Orta Farsça <i>almās</i> “metallerin en sert, çelik” sözcüğü ile eş kökenlidir. Bu sözcük Akatça <i>elmēšu</i> “değerli bir metal; parlak, parıldaayan (tanrılara özgü bir sıfat)” sözcüğünden alıntıdır. Eski Yunanca adamās, adamant- "elmas" bir Doğu dilinden alıntıdır. Fransızca <i>diamant</i>, İngilizce <i>diamond</i> "elmas" Latince yoluyla Eski Yunancadan alınmıştır” (Nişanyan sözlük).	“1. Yerin derinliklerinde bulunan, billurlaşmış arı karbon. 2. Mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli taş. 3. Bu taşlarla yapılmış. 4. Elmastraş” (TDK, 2011: 790).	Arapça aracılığı ile Türkçeye geçen bu sözcük, Türkçeden de Rusçaya geçer. Rusçada elmas olarak geçer (Фасмер, 1986: 71; Шапошников, 2010: 23).

Tambura домбра/домпа	→	“<Arapça ve Farsça طنبور (<i>tambūr</i>) “Horasan veya Orta Asya'ya özgü bir tür telli çalgı” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Orta Türkçe <i>dambırtı</i> veya <i>dambıra</i> sözcüğünden alıntı olabilir; ancak bu kesin değildir” (Nişanyan sözlük).	“Türk halk müziğinde kullanılan, cura, bulgari, çoğür, bağlama gibi telli ve mızrapla çalınan çalgıların genel adı” (TDK, 2011: 2258).	Türkçe <i>tamburadan</i> Rusçaya geçen bu sözcük Rusçada da telli çalgı olarak bilinir. <i>Домпа</i> olarak da ifade edilen bu çalgı balalayka görünümü telli bir çalgıdır (Фасмер, 1986: 528; Шанский, 1973: 165).
Zümrüt изумруд/изумруть	→	“<Arapça ve Farsça زمررد (<i>zumurrud</i> veya <i>zumrud</i>) “bir değerli taş” sözcüğünden alıntıdır” (Nişanyan sözlük).	“1. Cam parlaklığında, yeşil renkte, saydam bir süs taşı, doğal alüminyum ve berilyum silikati. 2. Bu taştan yapılan. 3. Koyu yeşil renk. 4. Bu renkte olan” (TDK, 2011: 2666).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada “yeşil renkli” anlamına gelmektedir (Фасмер, 1986: 123; Шанский и др., 1971: 174).

Etimolojik sözlükten yapılan incelemeye göre yukarıdaki sözcüklerin kökensel bakımdan hem Arapçaya hem de Farsçaya dayandığı tespit edilmiştir. Arapça+Farsça kökenli olduğu tespit edilen sözcüklerden *elmas*, *tambura* ve *zümrüt* Türkçeye geçerken ses değişikliğine uğrayarak, divan sözcüğü ise değişikliğe uğramadan geçmiştir. Bu sözcüklerden *divan* ve *elmas* sözcükleri kaynak dilde nitelediği anlamı korumuş, yeni ileti dizgesi edinmiş, *tambura* ve *zümrüt* sözcükleri ise Türkçeye geçerken karşıladıkları anlamı korumuştur. Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçen *elmas* ~ алмаз, *tambura* ~ домбра/домпа, *zümrüt* ~ изумруд/изумруть sözcükleri biçimsel açıdan değişikliğe uğrarken *divan* ~ диван sözcüğünün ise biçimsel hiçbir değişikliğe uğramadan uğramamıştır. Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçen *elmas*, *tambura* ve *zümrüt* sözcükleri kökensel anlamını Rusçada da muhafaza etmiştir. Anlamını muhafaza ettiği belirlenen sözcükler Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verinti sözcükler başlığı altında kategorize edilebilir. *Divan* sözcüğü ise

Rusçaya geçerken anlamlarından sadece birini korumuş ve anlamca daralma yaşamıştır. Bu açıdan *divan* sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında sınıflandırılabilir.

2.8. Türkçeden Rusçaya Geçen Türkçe Kökenli Verintiler

Verinti Sözcük	Verinti Sözcüğün Kökeni	Sözcüğün Türkçe Anlamı	Sözcüğün Rusça Anlamı
Ağaç → арач	“~ Az. <i>ağaç</i> . -Hal. <i>hağaç</i> . -Tkm. <i>ağaç</i> . -Bşk. <i>ağas</i> . -Nog. <i>ağaş</i> . -Kklp. <i>ağaş</i> . -Kzk. <i>ağaş</i> . -Krg. <i>cığaç</i> . -Tat. <i>ağaç</i> . -Özb. <i>yoğaç</i> . -YUyg. <i>cağas</i> . -Sl. <i>ağaç</i> . -Alt. Anaş-ağış. -Hak. <i>ağas</i> . -Tuv. <i>ıyaş</i> . -Tof. <i>ağaş</i> . -Çuv. <i>yıvas</i> . Yakutçada ağaca <i>mas</i> adı verilir. Eski Türkçe <i>ığaç</i> . -Eski Uygurca <i>ığaç</i> . -Orta Türkçe <i>yığaç</i> . -Orta Kıpçakça <i>ağaç</i> . -Harezmi Türkçesi <i>ağaç</i> . -Çağatayca <i>yığaç</i> . -Eski Osmanlıca <i>ağaç</i> . Türkçe <i>ağaç</i> biçiminin ‘bitki’ anlamına gelen <i>ı</i> kökünden geldiği anlaşıyor: <i>ı</i> + <i>-ğaç</i> eki” (Eren, 2020: 5).	“1. Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki. 2. Bu gibi bitkilerin gövdesinden ve dallarından yapılan. 3.Tahta, kereste” (TDK, 2011: 37).	Türkçeden Rusçaya geçer ve bir saatlik uzaklık anlamını karşılar (Фасмер, 1986: 60).
Ağıl / ağul → Аул	“~ Az. <i>ağıl</i> . -Tkm. <i>āğıl</i> . -Özb. <i>ağıl</i> . -Krg. <i>ağıl</i> . -Şor, Sag., <i>koy</i> ., Kaça., Kzl. <i>al</i> . -Kzk., TatK., Tara. <i>aul</i> . Çağdaş diyalektlerde <i>ağıl</i> yanında kullanılan <i>ayıl</i> (> <i>ail</i>) biçimi Moğolcadan alınmıştır. Eski çağlardan başlayarak kullanılır (<i>ağıl</i>). Orta Türkçede <i>ağıl</i> ‘koyun yatağı’ olarak geçer. Eski Kıpçakçada da <i>ağıl</i> biçimi	“1. Evcil küçükbaş hayvanların barındığı çit veya duvarla çevrili yer; arkaç. 2. Hale. 3. Bazı görüntülerdeki çok ışıklı cisimleri çevreleyen ışıklı teker” (TDK 2011: 40).	Türkçede koyunların barındığı ağıl anlamındaki sözcükten Rusçaya geçen bu sözcük Rusçada Asya ve Kafkas halkının barındığı çadır anlamını ifade eder (Фасмер, 1986: 96). Uşakov ve Şanskiy ise Fasmerin aksine ağıl sözcüğünün Tatarcadan

	kullanılır. Kökünü bilmiyoruz. Bilimsel yayınlarda Türkçe <i>ağ</i> kökünden geldiği sık sık dile getirilmiştir. Moğolca <i>ayıl</i> biçimi Türkçeden kalma eski bir alıntıdır. Türkçe <i>ağıl</i> biçimi Moğolcada <i>*ağıl</i> > <i>*ağıl</i> gibi ara duraklardan geçerek <i>ayıl</i>'e çevrilmiştir. Türkçe <i>ağıl</i> biçiminin Moğolca <i>ayıl</i>'den geldiği yolundaki görüş yanlıştır. Türkçeden belli başlı dillere de geçmiştir” (Eren, 2020: 6).		olduğunu ifade ederler (Ушаков, 1935: 70; Шанский, , 163: 175).
Ak yılan → акжилан, акзилан	“Ak + yılan Ak 'ak, beyaz' < <i>āk</i>. TT: AK(+ÇA/ÇİL/ÇİLLAN- /ÇİLLİK/LAMA/LA- /LANMA/LAŞMA/LAŞ- /LIK) ~ <i>āk</i> (Trkm.)” (Gülensoy, 2007: 58). “Yılan < ? *<i>yıl</i>- 'kaymak, sürünmek'. + <i>ān</i> 'fiilden ad yapan ek'. TT.: YILAN+(CIK/kavi) ~ <i>yılan</i> (Bşk., TatK., YUyg.) <i>yılan</i> (Trkm.) <i>cılan</i> (Kırg.) <i>jılan</i> (Kzk.) <i>jılan</i> (Uyg.) <i>ilan</i> (Az., Ker.) <i>ilân</i> (Özb) =çöykö (Alt.) Y(> c, ç, j)I(> i)LA(>â)N	“Ak: 1. Kar, süt vb.nin rengi; beyaz, kara ve siyah karşıtı. 2. Bu renkte olan. 3. Beyaz leke. 4. Temiz. 5. Dürüst. 6. Sıkıntısız, rahat” (TDK, 2011: 58). “Yılan: 1.Sürüngeylerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı; yerdegezen, uzun hayvan. 2. Sinsi ve hain” (TDK, 2011: 2590).	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük yılan anlamını ifade eder (Фасмер, 1986: 65).

	(Y=ø)İLA(>â)N” (Gülensoy, 2007: 1138).		
Al → алый/аль/алий	“1. ‘al (renk)’ <OT. *al al (Trkm.) 2. al ‘hile’ =ET. al ‘hile, usul, vasıta’ =OT. *al. Uyg. al ‘hile, dolap, çıkar yol’. TT.:AL+(DANGIÇ/DANMA/DAN-/DATICI/TILMA/TIL-/TİŞ/TMA/DAT-) An.ağl.: al ‘hile’ ~ alda- (Trkm.) aldağ ‘aldatıcı’ (Ker.) 3. al ‘ön taraf, karşı’. Bu kelimedenden: alın (<al+ın) ‘alt tarafta’; alt (<al+t) ‘alt, aşağıda’; altın (<al+t+ın) ‘altta, aşağıda; altında’ kelimeleri türetilmiştir. ~ al ‘önce, evvel’ -aldin (YUyg.) -aldı (Kzk.) -aldınala ‘önceden’ (Kzk.) -allın ‘önce, ilk’ (Kzk.) -algaşkı ‘ilk. evvel’ (Kzk.)” (Gülensoy, 2007: 61).	“1. Kanın rengi, kızıl, kırmızı. 2. Bu renkte olan: <i>Al Bayrak. Al Çuha.</i> 3. Dorunun açığı, kızıla çalan at donu. 4. Bu renkte olan (at). 5. Yüze sürülen pembe düzgün allık. 6. Aldatma, düzen, tuzak, hile. 7. Alüminyum elementinin simgesi” (TDK, 2011: 79).	Türkçeden Rusçaya geçer. Bu sözcük Rusçada parlak kırmızı anlamını taşır (Фасмер, 1986: 73; Шанский, 1963: 83).
Alaca → аладжа, алача	“‘Çok renkli, karışık renkli’ <ala+ca TT: ALACA(+LA-/LAN-/LI) An.ağl.: alaca (bakla, karga, fasulye)” (Gülensoy, 2007: 62).	“1. Çorum iline bağlı ilçelerden biri. 2. Birkaç rengin karışımından oluşan renk; ala. 3. İki veya daha çok renkli. 4. Birkaç renkli iplikten yapılmış dokuma. 5. Keklik, bıldırcın vb. kuşları avlamak için kullanılan iki renkli bez. 6. Ağaçta ilk olgunlaşan	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük ipekli veya yarı ipekli çizgili kumaş anlamını karşılar (Фасмер, 1986: 68; Шипова, 1976: 27).

		meyve. 7. Meyvelere, genellikle üzüme düşen ben” (TDK, 2011: 80).	
Altın → алтын	“=ET., OT. <i>altun</i> $< altun < al + tın$ $\sim altın$ (Çağ., Trkm., TatK., Nog., KKlp., Kırg.) <i>altun</i> (Tar.) <i>aldın</i> (Tuva) altan ‘bakır’ (Yak.) (<Moğ.) <i>iltteen</i> (Çuv.) <i>ilden</i>, ivDen (Çuv.) Moğ. <i>altan</i> > Yak. <i>altan</i> Tü. > Ar. <i>altun</i>; <i>alti:nci</i>: altın+cı; Rus. <i>altın</i>; Zaza. <i>altun</i> ‘altın’, <i>altunen</i> ‘altından yapılmış olan’ $\sim altunin$” (Gülensoy, 2007: 67).	“1. Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C’de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element; zer (simgesi <i>Au</i>). 2. Bu elementten yapılmış. 3. Altından yapılmış sikke. 4. Üstün nitelikli, değerli” (TDK, 2011: 106).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada 3 kapiğe eşit olan 6 paralık eski küçük para birimi anlamını ifade eder (Фасмер, 1986: 72). Uşakov ise sözcüğün Tatarcadan olduğunu ifade eder (Ушаков, 1935: 29).
Ayran → айран	“=ET., OT. <i>ayrān</i> Eski Kpç. <i>ayran</i> TT.: AYRAN+)CI/CILIK) $\sim ayran$ (Uyg., Çağ., Az.) <i>āyrān</i> (TatK.) <i>uyran</i> (Çuv.) A(ä, u)YRA(>ä)N $\sim$ Moğ. <i>ayir-ag</i> >Yak. <i>ārax</i>” (Gülensoy, 2007: 95).	“1. Süt veya yoğurt yayıkta çalkalanarak yağı alındıktan sonra kalan sulu bölüm. 2. Yoğurdun sulandırılıp çalkalanmasıyla yapılan içecek” (TDK, 2011: 208).	Türkçeden Rusçaya geçer ve ekşi süttten yapılan içecek anlamında kullanılır (Фасмер, 1986: 65). Uşakov ise aynı sözcüğün Türk dillerinden olduğunu söyleyerek genel bir açıklama yapar (Ушаков, 1935: 19).
Ayva → айва	“< OT. <i>awya</i> Göçüşme ile: -wy- >-yv- $\sim ayva$ (Az., Blk., Nog., TatK., Bşk.) <i>hayva</i> (Az., Ker.) <i>heyva</i> (Ker.) Tü. > Rus. <i>ajva</i>” (Gülensoy, 2007: 96).	“1. Gülgillerden, çiçekleri iri, beyaz veya pembe, yapraklarının altı tüylü, orta yükseklikte bir ağaç (<i>Cydonia vulgaris</i>). 2. Bu ağacın büyük, sarı renkte, tüylü, mayhoş, dokusu sertçe, ufak çekirdekli meyvesi” (TDK, 2011: 212).	Türkçeden Rusçaya geçen ayva sözcüğü Rusçada gülgillerden güney bölgesinde bulunan meyve ağacı; bu ağacın elma ve armuda benzeyen meyvesi anlamlarını karşılar (Шапошников, 2010: 19; Шанский, 1963: 55).

Baba → баба́, баба́й	“=Uyg. <i>baba</i> <*yansima =Alt. <i>ada</i>; Kumd. <i>aga/ulug</i> <i>adak</i> ‘baba anne’; YUyg. <i>ata</i>, <i>dada</i>; <i>buva</i> TT.: BABA+(CAN/CANLAŞ- /CANLIK/CIL/CILIK/Ç/LAN - /LI/LIK/tatlısı/YANI/YANİLİ K/YİĞİT/YİĞİTLİK) An.ağl.: <i>babo</i>, <i>baw</i>, <i>bawo</i>, <i>bāwo</i>, <i>bāve</i>, <i>bay</i>; <i>babey</i>, <i>babo</i>, <i>baboş</i>, <i>babu</i>, <i>babuş</i>, <i>bıba</i>, <i>bıbe</i>, <i>boba</i>, <i>bobili</i>, <i>bobuş</i>. BA(>ı, i, o)BA(>e, o, u)+Y/+Ş/+Lİ ~ <i>baba</i> ‘dede’ (Az., Kzk.) <i>bābā</i> ‘dede’ (Özb.) <i>babay</i> ‘dede’ (Bşk., TatK.) <i>bāba</i> ‘dede’ (Trkm.) <i>babakay</i> ‘dede’ (Bşk.) <i>buva</i> ‘dede’ (Özb., Uyg.) BA(>ā, u)B(>v)A+Y/+KAY <i>ata-baba</i> ‘dede’ (Kzk.) <i>aşsi</i> ‘babası’ (<asa-si ‘baba’) (Çuv.) <i>ata</i> ‘baba’ (Az., Bşk., Kzk., Kırg., Uyg.) <i>atay</i> (Bşk.) <i>ātā</i> (Özb.) <i>āti</i> (TatK.) <i>āke</i> (Kzk.) <i>kaka</i> (Trkm.) <i>dada</i> (Uyg.)” (Gülensoy, 2007: 99).	“1. Çocuğu olan erkek; peder. 2. Çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek. 3. Kazılarda çıkarılan toprağın miktarını hesaplayabilmek için yer yer bırakılan toprak dikme. 4. Çatı mertegi. 5. Bir ülkeye veya bir topluluğa yararlı olmuş kimse. 6. Anlayışlı, iyi huylu erkek. 7. Silah kaçakçılığı, kara para aklama ve uyuşturucu madde ticareti vb. kirli ve gizli işler yapan çetenin başı. 8. Koruyucu, babalık duyguları ile dolu kimse. 9. Ata. 10. Çok kaliteli, üstün nitelikli. 11. Tarikatların bazısında tekke büyüğü. 12. Bu gibi kimselere verilen ünvan. 13. Gemi veya iskelede halatın takıldığı yuvarlak başlı iri demir, ağaç veya beton dikme. 14. Bir merdivende, tırabzanın sahanlıkla birleştiği yerde bulunan dikey öge” (TDK, 2011: 219).	Türkçeden Rusçaya geçen baba sözcüğü, Rusçaya dede, ihtiyar ve Rusyanın güneyindeki taş putların adı anlamlarını kazandırır (Фасмер, 1986: 99; Шипова, 1976: 43).
Balaban → балабан	“‘Bir cins av kuşu, şahin’. < Tü. <i>bala-man</i> TT.: BALABAN+(LAŞMA/LAŞ- /LIK)	“1. İri, büyük olan. 2. Nazik. 3. Şişman, gürbüz (kimse, çocuk). 4. Atmaca, doğan vb. yırtıcı bir kuş” (TDK, 2011: 241).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada da av kuşu anlamını taşır (Фасмер, 1986: 111).

	An. ağıl.: ‘1. Av kuşu; 2. Şişman, gürbüz: balaman, balasır, balacan’; <i>balaman</i> ‘mey de denilen nefesli bir saz’. ~ -Kzk. <i>balapan</i>, -Kom. B-<i>balaban</i>, -Kırg. <i>balapan</i> “ördek yavrusu”, -Gag. <i>balaban</i> ‘yiğit’, -YUyg. <i>balaban</i> ‘saz’” (Gülensoy, 2007: 107).		
Baldıran → Балдырьян	“~ Az. <i>baldırgan</i>. -Kzk. <i>baldırgan</i>. -Krg. <i>baldırgan</i>, <i>baltırgan</i>, <i>balturkan</i>. -Krç., Blk. <i>baldırgan</i>. -TatK. <i>baltergan</i>. -Bşk. <i>baltergan</i>. Ağızlarda <i>baldergan</i> olarak da geçer. -Nog. <i>balturkan</i>. -Alt. <i>baltırgan</i>. -Tel. <i>baltırgan</i>. -Hak. <i>paltırgan</i>. -Sag. <i>maltırgan</i>. -Şor. <i>paltırgan</i>. -Tuv. <i>maldırgan</i>. -Çuv. <i>pultaran</i>. ~ Kıp. <i>baldaran</i>. -Çağ. <i>baldırgan</i>. <OT. <i>baltır</i> ‘ekin, ekin sapı’+<i>-gan</i> ekiyle türemiş olabileceği görülüyor” (Eren, 2020: 45).	“1. Maydanozgillerden, nemli yerlerde yetişen zehirli bitkilerin ortak adı; ağı otu, baldırgan (<i>Conium maculatum</i>). 2. Bu bitkiden çıkarılan zehir; baldırgan” (TDK, 2011: 243).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada kedi otu anlamına gelir (Фасмер, 1986: 115).
Balık → балык	‘Suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı’. ~ Az. <i>balug</i>. -Tkm. <i>balık</i>. -TatK. <i>balık</i>. -Bşk. <i>Balık</i>. -Nog. <i>balık</i>. -Kklp. <i>balık</i>. -kzk. <i>balık</i>. -Krg. <i>balık</i>. -Sart. <i>balık</i>. -Alt. <i>Tel</i>, <i>Kuğ</i>, <i>Şor</i>, <i>Sag</i>, <i>Koy</i>, <i>Kaç</i>, <i>Küer palık</i>. -Türki. <i>balık</i>. -Tuv. <i>balık</i>. -Yak. <i>balık</i>. -Çuv. <i>pula</i>.	“1. Omurgalılarından, suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı. 2. Zodyak üzerinde Kova ile Koç arasında yer alan takımyıldızının adı” (TDK, 2011: 243).	Fasmer’e göre balık sözcüğü Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada mersin balığının tuzlu ve kurutulmuş olan sırt kısmı ifade eder (Фасмер, 1986: 119). Uşakov ve Şanskiy ise sözcüğün Türk dillerinden olduğunu

	Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede <i>balık</i> biçimi geçer. Eski Kıpçakçada da <i>balık</i> olarak kullanılır. Türkçeden Arapçaya (Suriye) <i>baliq</i> olarak geçmiştir. Kökünü bilmiyoruz” (Eren, 2020: 46).		açıklayarak bir genelleme yapar. Şanskiy sözcüğün Türk dillerinin bir kolu olan Türkçeden de geçtiğini belirtir (Ушаков, 1935: 84; Шанский и др., 1971: 34; Шанский: 1965: 27).
Balta → балда	“<Türkçe kökenlidir. ‘kesmek, yarmak, yontmak gibi işlerde kullanılan ağaç saplı, demir araç’. ~ Az. <i>balta</i>. -Tkm. <i>palta</i>. -TatK. <i>balta</i>. -Bşk. <i>balta</i>. -Nog. <i>balta</i>. -Blk. <i>balta</i>. -Kklp. <i>balta</i>. -Kzk. <i>balta</i>. -Krg. <i>balta</i>. -ÖzbA. <i>balta</i>. -Tar. <i>baltu</i>. -Alt., Tel, Kuğ, Şor, Sag, Koy, Kaça, Küer <i>palta</i>. -Türki. <i>Paltu</i>, <i>paldu</i>. -Tel, Tub, Şor, Sag <i>malta</i>. -Tuv. <i>baldı</i>. Tuvalar baldı yanında <i>süge</i> adını da kullanırlar. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (<i>baltu</i>). Başlangıçta daha çok ‘savaş <i>baltası</i>’ olarak kullanıldığı göze çarpıyor. Orta Türkçede <i>baldu</i> biçimi geçer. Eski Kıpçakçada <i>balta</i> olarak kullanılır. Türkçe <i>baltanın</i> kökeni bilimsel yayınlarda sürekli olarak tartışılmıştır. Bu nedenle kesin bir kökensel ayrışım yapılamadığı sonucuna varılabilir” (Eren, 2020: 47).	“Ağacı kesme, yarma, yontma vb. işlerde kullanılan ağaç saplı, demir araç” (TDK, 2011: 247).	Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük Rusçada da balta anlamına gelir (Фасмер, 1986: 118). Şanskiy ise sözcüğün Türk dillerinden olduğunu belirterek bir genelleme yapar (Шанский: 1965: 22).
Bardak → бардак	“<OT. <i>bart~yart</i> ‘su içilen bardak, testi, kap’ ~ Eski Kpç. <i>bardak</i>	“1. Su vb. şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap. 2. Bu	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada ağız kısmı geniş kap, saksı anlamını

	< bart+(a)k An.ağl.: badak, bādak, badā, bardağ ‘bardak’; bardak, badak, bardag, bardacık, bardağ, bardah ‘<i>toprak testi, küçük testi</i>’ BART+AG(>ğ, h) BARD+AK BA(R)D+AK BĀ(R)D+AK BARD+ACIK Tü. >Rus. <i>bardak</i>; Blg. <i>bardák</i>; Srp. <i>bárdak</i>; Ar. <i>berdág</i>; (Lib.) <i>birdák</i>; (Mıs., Yem.) <i>bardák</i>; Kürt. <i>bardah</i>, <i>bardağ</i>, <i>pordoh</i>; Zaza. <i>bardaxı</i>; Kbr. <i>bardak</i>. NOT: Bazı Türk dillerinde bardak sözcüğü unutulmuş olup, yerine Rusçalaşmış Türkçe bir sözcük (<i>tostagan</i>, <i>dostagan</i>>) olan <i>ıstakan</i> kullanılmaktadır. Bu sözcük Rusçadaki en ünlü türkizmlerden birisidir” (Gülensoy, 2007: 113).	kabın alacağı miktarda olan. 3. Boduç, çamçak. 4. Toprak testi” (TDK, 2011: 254).	taşır (Фасмер, 1986: 126).
Barış → барыш	“~ Az. <i>barış</i>. –Tkm. <i>barış</i>: <i>barış geliş</i> ‘karşılıklı ilişkiler, birbirini görmeye gitme’ <bar- ‘varmak’ + -(i)ş eki. Türkçede eski <i>bar-</i> kökü <i>var-</i> olarak kullanılır. Buna karşılık <i>bar-</i> kökünden gelen <i>barış</i> türevinde <i>b</i>’nin olduğu gibi kaldığı göze çarpıyor. Kırgızcada <i>kelişim</i> (<: <i>keliş-</i> ‘anlaşmaya varmak’) ‘anlaşma, sözleşme, antlaşma’	“1. Barışma işi. 2. Savaşın bittiğinin bir antlaşmayla belirtilmesinden sonraki durum; sulh, hazar. 3. Böyle bir antlaşmadan sonra insanlık tarihindeki süreç. 4. Uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam” (TDK, 2011: 255).	Türkçeden Rusçaya geçer ve barış, uzlaşma anlamlarını karşılar (Фасмер, 1986: 129; Шанский, 1965: 50).

	olarak kullanılır” (Eren, 2020: 51).		
Bayram → байрам	“~ Az. <i>bayram</i>. -Tkm. <i>bayram</i>. -TatK. <i>bayram</i>. Tatarlar <i>beyrem</i> biçimini de kullanırlar. -Nog. <i>bayram</i>. -Kklp. <i>bayram</i>. -Kzk. <i>meyram</i>. -Krg. <i>mayram</i>. -Özb. <i>bayram</i>. -Sart. <i>mayram</i>. -Alt., Tel., Kuğ., ŞoR., Sag., Koy., Kaça., Küer. <i>peyrem</i>. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede <i>baḍram</i> olarak geçer. Bu örnekte Oğuzlar -ḍ- sesini kurala uyarak -y-‘ye çevirmişlerdir. Kökeni karışıktır. Türkçeden belli başlı komşu dillere de geçmiştir. Tuvalar <i>bayır</i> biçimini ‘bayram, tören’ olarak kullanırlar. İlk bakışta bu biçim ile Türkçe <i>bayram</i> arasında açık bir benzerlik olduğu göz ardı edilemez. Ancak <i>bayram</i> ile <i>bayır</i> arasında etimolojik bir bağdan söz edilemez” (Eren, 2020: 57).	“1. Millî veya dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler. 2. Özel olarak kutlanan gün. 3. Sevinç, neşe” (TDK, 2011: 288).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada dini Müslüman bayramı anlamını karşılar (Шанский, 1965: 13; Фасмер, 1986: 108).
Bey → бей	“Bey-bkz. > <i>beğ</i>. An.ağl.: <i>bey, beg, beğ</i> ‘arı beyi’ ~ <i>bek</i> ‘bey, prens’ Eren (TDES)’nde <i>bey, beg, beğ, bek</i> biçimlerinden hiçbiri YOK (Gülensoy, 2007: 136) <i>beğ</i> ‘Bey’ =OT. <i>beg</i> ~ <i>bèg</i> ‘bey, koca, evli erkek; Uyg. <i>bag</i> ‘soylu kişi, bey’.	“1. Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü. 2. Erkek özel adları yerine kullanılan bir söz. 3. Koca (Bir kadının evlendiği kişi; bey, er, efendi, erkek, ağa, zevç). 4. as (İskambil, domino vb. oyunlarda bir işaretini taşıyan kâğıt veya taş; birli, bey; Bir işte başta	Türkçeden Rusçaya geçen <i>bey</i> sözcüğü Rusçada eskiden Türkiyede kullanılan bir unvan iken şimdi ise isimlerden sonra kullanılan bir saygı sözü anlamını taşır (Ушаков, 1935: 118).

	TT.: BEĞ→BEY ~ bāg (Az.) <i>bey-aga</i> (TatK.)< Çuv. <i>pej-axa</i>. <i>bāk</i> (Uyg.) <i>bay</i> (Kzk., Uyg.) <i>biy</i> (Kmk.) <i>bī</i> (Kar., Yak.) <i>peg</i> (Uyg.) <i>pig</i> (Hak.) B(> p)E(>ä, e, è, i)K(>g,y). [<i>beg</i> kelimesi 15. yüzyılın ortalarından itibaren eski haşmetini kaybetmeye başlar, başta sultan olmak üzere yüksek rütbelilerin unvanlarını sıralanırken buna pek rağbet edilmez. Hatta 15. yüzyılın başlarında Çelebi Sultan Mehmed’ den sonra kitabelerde ‘<i>beg</i>’ görülmez]” (Gülensoy, 2007: 125).	gelen (kimse veya şey). 5. Erkek sıfatlarının hemen arkasına eklenir: Doktor bey. 6. Aşığın çukur yüzünün arkasındaki yumru bölge. 7. Küçük bir toplumun veya devletin başkanı. 8. Komutan. 9. Zengin, ileri gelen kimse, bay” (TDK, 2011: 320).	
Boğa → Бура/бурай	“=ET. <i>būka</i> /<i>buka</i> < * <i>būka</i> An.ağl.: <i>boga</i> <i>boğa</i> <i>boğö</i> (-a>-ö değişimi) <i>boğ</i> (<i>boğ(a)sak</i>) <i>boğu</i> (-a >-u değişimi) <i>bona</i> (<i>bon(<g)arsak</i>)(-g->-n- değişimi;-r-türeme) <i>bo</i> (<i>busak</i>) (-ga- düşmüş, -r- türemiş) <i>böğe</i> (<i>böğesek</i>) <i>bu</i> (<i>busak</i>)(-ga-düşmüş) <i>bua</i> (<i>buasak</i>)(-g-düşmüş) <i>buga</i> <i>buğa</i>	“1. Damızlık erkek sığır. 2. Zodyak üzerinde Koç ile İkizler arasında yer alan takımyıldızının adı, Sevir” (TDK, 2011: 370).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada 1. Boğa. 2. Levye; kaldıraç. Küşkü; hurda anlamlarını karşılar (Фасмер, 1986: 228; Шанский, 1965: 209).

	<i>buğ</i> (<i>buğsak</i>)(-a düşmüş) <i>buğu</i> (<i>buğusak</i>)(-a > -değişimi) <i>buğu</i>, aynı zamanda ‘1. yabani inek; 2. Ceylan; 3. Erkek geyik’ anlamlarındadır. <i>buhra</i> (buhrasak)(-r-türemdir.) < <i>buha</i> <<i>buga</i> veya: <i>buğra</i> ‘erkek deve’ < <i>buhra</i> (An.ağl.: <i>buğur</i>, <i>buhar</i>) <i>buva</i> (<i>buvasamak</i>) <i>bağa</i> (<i>bağarsamak</i>) <i>bağı</i> (<i>bağırsamak</i>) <i>bia</i> (<i>biasak</i>) <i>bığa</i> (<i>bığasak</i>) BO(~ u, >a, ı, ö)G(>ğ)A(> e, ö, u) BU BUA BUVA BAĞ (<i>boğasamak</i>) BIA BIĞA (<i>boğasamak</i>) ~ <i>buğa</i> (Çağ.) <i>boğa</i> (Osm., Kom., Blk.) <i>bøğå</i> (Bşk.) (> Mac. <i>Bika</i>) <i>puga</i> (Oyr.) B(>p)O(> u, e)GA(>â) ~ Moğ. <i>buka</i> (Rus. <i>bugai</i>, <i>bık</i>) Tü. >Kürt. <i>boğ</i>, <i>boxe</i>, <i>boğî</i>” (Gülensoy, 2007: 154).		
Bozdoğan → буздыхан	“1. Bir doğan türü; 2. Yeniçeriler tarafından kullanılan ve atların eyerlerinde asılı duran altın toplu gürz’ <<i>boz</i>+<i>doğan</i>	“1. Bir doğan türü (<i>Falco aesalon</i>). 2. Yeniçeriler tarafından kullanılan ve atların eyerlerinde asılı duran altı toplu gürz. 3. Aydın iline	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada <i>asa</i>; <i>topuz</i> anlamlarını karşılar (Фасмер, 1986: 232).

	An.ağl.: <i>bozdoğan, bozdığan, bozdurğan</i> ‘yazın olan iri, sarı ve iyi cins bir armut’ <i>bostogan</i> (Çağ., Osm.) <i>bozdagan</i> (Osm.) <i>pastan</i> (Kum.) <i>tostakan</i> (Çağ.) <i>tustakan</i> (Kzk.)” (Gülensoy, 2007: 167)	bağlı ilçelerden biri” (TDK, 2011: 392).	
Böbrek → бубер	“~ Az. <i>böyrək</i> . -Tkm. <i>börek</i> . -TatK. <i>böğrek</i> . -Nog. <i>büyük</i> . -Krg. <i>böyrök</i> . -Kklp. <i>büyük</i> . Kzk. <i>büyük</i> . -Özb. <i>buyrak</i> . -Türki. <i>büyük</i> . -Alt. <i>pörek</i> . -Şor. <i>pürek</i> . -Sag. <i>pürek</i> . -Tuv. <i>bürek</i> . -Yak. <i>büör</i> . -Çuv. <i>püre</i> . Eski Kıpçakçada <i>böğrek</i> olarak geçer. < <i>böğür</i> + -(e)k küçültme eki. Eski Türkçe kaynaklarda <i>böğür</i> de ‘böbrek’ olarak kullanılır. Organ adlarında küçültme eklerinin sık sık kullanıldığına tanık oluyoruz. Daha sonra <i>böğür</i> Türkçe’de ‘insan ve hayvan vücudunun kaburga ile kalça arasındaki bölümü’ anlamını almıştır. Moğolca <i>bögere</i> Eski Türkçeden kalma bir alıntıdır. Türkçeden Balkan dillerinde de geçmiştir: Blg. <i>búbrek</i> > <i>b’brek</i> . -Srp. <i>búbreg</i> . Rusçada da <i>bubréğ</i> biçimi kullanılır” (Eren, 2020: 75).	“Kandaki zararlı maddeleri süzüp idrar olarak salan, omurganın sağ ve sol yanında bulunan çift organdan her biri” (TDK, 2011: 395).	Türkçeden geçen bir sözcük olup Rusçada hayvan böbreği anlamını taşır (Фасмер, 1986: 226).
Bucak → буджак	“Orta Türkçede <i>buçgak</i> ‘bucak; aç’ olarak görülür.	“1. Kenarda köşede kalmış yer. 2. İlçelerin, bir müdürle yönetilen	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük köşe ve Karadenizin güney tarafı

	Türkçe bıç- kökeünden türemiştir: <i>bıç-</i> + <i>-gak</i>. ~ Az. <i>bucag</i> ‘bir şeyin iki ucunun birleştiği yer, köşe’” (Eren, 2020: 77).	bölümlerinden her biri; nahiye. 3. Burdur iline bağlı ilçelerden biri” (TDK, 2011: 402).	anlamlarını karşılar (Фасмер, 1986: 229).
Bulgur → булгур	“‘Bulgur’. <Tü.*<i>bur-</i> ‘eğirmek’+<i>-ku-</i> ‘büzülmek’+<i>l</i>.(><i>bulgur</i> ‘-l->-r- göçüşmesi ile’) =eski Kpç. <i>burğul</i>, <i>burğun</i>. TT.: BULGUR+(CU/CUK/LAN/M A/LUK) An.ağl.: <i>bingul</i>, <i>burgul</i>, <i>burğul</i>, <i>burugur</i>, <i>buğlur</i> (<-lg-> -gl- göçüşmesi) TT.: BULGUR+(CU/CUK/LANM A/LUK) ~ (Ker.) <i>burğul</i> (Gülensoy, 2007: 181). Eren ise <i>bulgur</i> ~ <i>burgul</i> olarak belirttiği sözcüğün Türkçeden komşu dillere de geçtiğini nitelendirir. Rusçanın ağızlarında <i>bulgür</i> olarak görülür” (Eren, 2020: 79).	“1. Kaynatılıp kurutulduktan ve kabuğu çıkarıldıktan sonra kırılan buğday. 2. Sert ve ufak taneler durumunda yağan kar; ebebulguru” (TDK, 2011: 409).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada ince dövülmüş buğday anlamını ifade eder (Фасмер, 1986: 238).
Burun → бурн	“‘Karanın, özellikle yüksek ve dağlık kıyılarda türlü biçimlerde denize uzanmış bölümü’. ~ Az. <i>burun</i>. -Tkm. <i>burun</i>. -TatK. <i>boron</i>. -Nog. <i>burın</i>. -Sart. <i>burun</i>. -Krg. <i>murun</i>. -Kklp. <i>murın</i>. -Kzk. <i>murın</i>. -Sag, Koy, Kaça <i>purun</i>. -Şor. <i>murun</i>. -Yak. <i>murun</i>. Yakutlar	“1. Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı. 2. Bazı şeylerin ön ve sivri bölümü. 3. Kibir, büyüklenme 4. Karanın, özellikle yüksek ve dağlık kıyılarda, türlü biçimlerde denize uzanmış	Fasmer’e göre Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük Rusçaya kumlu arazi/sahil, burun ve gaga anlamlarını kazandırır (Фасмер, 1986: 248). Şanskiy ise sözcüğün kökeninin tam olarak bilinmediğini niteler. Bu kapsamda bazılarının

	<i>murun</i> yanında <i>xanso</i> biçimini de kullanırlar. Yalnız Yakutçada geçen bu biçim Moğolcadan alınmıştır. - Çuvaşlar <i>burun</i> yerine <i>samsa</i> biçimini kullanırlar. Eski çağlardan başlayarak kullanılır (<i>burun</i>). Orta Türkçede <i>burun</i> ‘burun; dağ doruğu; önce olarak geçer. Kumancada da <i>burun</i> ‘koklama ve solunum organı’ ve ‘eskiden, ilk başta, önce’ olarak kullanılır. Eski Kıpçakçada da <i>burun</i> ‘organ’ olarak kullanıldığı gibi ‘önce’ anlamında da geçer. Çağdaş diyalektlerde de <i>burun</i> ‘koklama ve solunum organı’ anlamını sakladığı gibi ‘önce, eskiden, ilk başta’ anlamlarında da kullanılır. Diyalektlerde kullanılan <i>bura-</i>, <i>*bur-</i> ‘kokmak, koku vermek’ kökünden <i>-(u)n</i> ekiyle yapıldığı açıktır: <i>bur-</i> <i>+(u)n</i>. Türkçede organ adlarında <i>-n</i> ekinin sık sık kullanıldığı göze çarpar (<i>alın, beyin, bıkın, boyun, erin, taban</i> vb.). Diyalektlerde <i>burun</i>, benzeşme yoluyla <i>murun</i>’a çevrilmiştir” (Eren, 2020: 80).	bölümü” (TDK, 2011: 416).	sözcüğün kökensel açıdan Rusçaya ait olduğunu ve dalga anlamını taşıdığını ifade ederken bazılarının ise sözcüğün Türkçe kökenli olduğunu açıklar (Шанский, 1965: 235).
Buzluk → базлук, базлык	“‘Buz konulan kap’ = OT. <i>buzluk</i> <<i>buz+luk</i>” (Gülensoy, 2007: 191).	“1. Yiyecek ve içecekleri soğutarak saklamak için kullanılan, buzla soğutulan kap veya dolap. 2. Buzdolabının içinde buz	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada balıkçılar tarafından buz üzerinde yürümek amacı ile ayakkabıya tutturulan özgün bir tür nal

		yapan bölme” (TDK, 2011: 421).	anlamında kullanılır (Фасмер, 1986: 106).
Çakır → чихирь	“1. ‘Gök gözlü, çakır gözlü’ =OT. <i>çakır</i> ~ <i>çakil</i> (Çağ.) <i>şagır</i> (Kzk.) <i>çaḡkır</i> (Alt.) <i>çeḡkır</i>, <i>çiḡkır</i> ‘(mec.) mavi’ Kırpç. ‘(mec.) mavi’ Ç(>ş)A(>e, i)ḡ- K(>g)I(>i)R(>l) <Moğ. <i>çakır</i> Eren (TDES): YOK 2. ‘Bir tür kuş’ <*<i>çak-ır</i> TT.: ÇAKIR+(CI/DOĞAN) 3. (hlk.) ‘ısırgan otu’ <<i>çak-</i> ‘ısırmak, dalamak’+ -ır An.ağl.: <i>çakırğa</i> ‘mazi ağacı’; <i>çakırlı</i> ‘ısırgan otu ile yapılmış börek’” (Gülensoy, 2007: 212).	“1. Açık mavi, hareli ela (göz). 2. Çakırdoğan. 3. Şarap” (TDK, 2011: 483).	Türkçeden alınan bir sözcük olup Rusçada kırmızı şarap anlamına gelir (Фасмер, 1987: 368).
Çanak → чинак/ чанак	“~ Az. <i>çanag</i> 1. ‘içi oyularak ağaçtan yapılan kap’; 2. ‘gövde: gemi çanağı’; 3. ‘leğen kemiği’. -Tkm. <i>çanak</i> ‘kap’. -Blg. <i>çın ayak</i> ‘kase’. -Kzk. <i>şını ayak</i>. -Nog. <i>şın ayak</i> ‘kase’. -Tel. <i>çınayak</i> (veya <i>çına</i>). Kırgızca ve Kazakça <i>sabayak</i> (<<i>saba ayak</i>), Tatarca <i>saplayak</i> ve Kazakça <i>saptıyak</i> (<<i>saplı ayak</i>), Özbekçe <i>çinoëk</i> ve benzeri veriler birleşik kelime yapımında <i>ayak</i> ‘kadeh’ sözünün kullanıldığını göstermektedir: <<i>çan + ayak</i>” (Eren, 2020: 97).	“1. Toprak, metal vb. bir maddeden yapılmış yayvan, çukurca kap. 2. Göz çukuru. 3. Çiçeğin en dışında bulunan yeşil yaprakların tümü. 4. Çevresine göre alçakta bulunan, derinliği genişliğinden az olan arazi. 5. Göstermelik, yalan yanlış, önceden belirlenmiş sonucu almaya yönelik” (TDK, 2011: 492).	Türkçeden Rusçaya geçer ve ahşap kâse anlamını taşır (Фасмер, 1987: 314).

Çekiç → чекан	“‘Çekiç’ =OT. <i>çekük</i> <*çak-(i)ç: çaakıl-, çakın-, çakış-, çaktur- fiilleri vardır. TT.: ÇEKİÇ+(LE-) An.aagl.: <i>çakuç, çöküç, çökiç, çeküg.</i> ÇE(<A/>ö)K-İ(~u, ü)Ç ÇEK-ÜG(<ET. çekük). ~ <i>çakic</i> (Az.) <i>çekiç</i> (Trkm.) <i>çükiç</i> (TatK.) <i>sükiş</i> (Bşk.) Ç(<s)E(>ü)KİÇ(<ş)” (Gülensoy,2007: 227).	“1. Çivi çakma, madenleri dövme vb. işlerde kullanılan saplı bir el aleti. 2. Yaklaşık 1,20 metre uzunluğundaki madenî tele bağlı ve ağırlığı 7,257 kilogram olan gülle” (TDK, 2011: 510).	Türkçe çekiç (<i>молоток</i>) sözcüğünden Rusçaya geçer Rusçada savaş baltası, çekiç anlamlarını ifade eder (Фасмер, 1987: 324).
Entari → андарак/ андрак	Kökünü bilmiyoruz. Komşu dillere Türkçeden geçmiştir. Blg. <i>anterjia</i>. Yaygın görüşe göre Arapçaya da Türkçeden geçmiştir. Arap ülkelerinde erkeklerin giydiği uzun, düz üstlüğe de <i>antari</i> adı verilir (Eren, 2020: 168).	“Genellikle tek parçalı kadın giyeceği” (TDK, 2011: 803).	Türkçe entari sözcüğünden Rusçaya geçer. Андарак/ андрак olarak geçen sözcük, Rusçada köylülerin giydiği bir tür etek anlamına gelir (Фасмер, 1986: 78).
Erik → орюк/ урюк	“~ Az. <i>ərik</i>. -Tkm. <i>erik</i> ‘kayısı’. -Bşk. <i>örök</i>. -Kklp. <i>erik</i> ‘kayısı’. -Kzk. <i>örük</i> ‘kayısı kurusu’. -Krg. <i>örük</i> ‘kayısı, kayısı kurusu’. -Sart.,Tar., Türki. <i>örük</i> ‘yabani kayısı’. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede <i>erük</i> olarak geçer. Kaşgarlı Mahmud’a göre şeftali, kayısı, erik gibi yemislere verilen ortak bir addır: <i>tülüg erük</i> ‘şeftali’; <i>sarığ erük</i> ‘kayısı, zerdali’; kara erük. Eski Kıpçakçada <i>erük</i> biçimi	“1. Gülgillerden, beyaz çiçekli bir ağaç (<i>Prunus domestica</i>). 2. Bu ağacın kabuğu ince, çeşitli renklerde, mayhoş veya tatlı, eti sulu, tek ve sert çekirdekli yemişi” (TDK, 2011: 807).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada kuru kayısı anlamını ifade eder (Фасмер, 1987: 155).

	kullanılır. Türkçeden Moğolcaya <i>erük</i> olarak geçmiştir. Rusça <i>orjuk</i> , <i>urjuk</i> biçimlerinin Türk diyalektlerinden kalma alıntılar olduğu açıktır” (Eren, 2020: 169).		
Eşek → ишак	Eski Türkçe <i>eşgek</i> “«yürügen», malum yük hayvanı” sözcüğünden evrilmiştir. Bu sözcük Eski Türkçe <i>eş-</i> “(at vb.) yorga yürümek” fiilinden Eski Türkçe <i>+(g)ak</i> ekiyle türetilmiştir (Nişanyan Sözlük; Eyüboğlu, 1988: 114). “~ Az. <i>eşsek</i> . -Tkm. <i>eşek</i> . -TatK. <i>işek</i> . -Blk. <i>eşek</i> . -Nog. <i>eşek</i> . -Krg. <i>eşek</i> . -Kklp. <i>eşek</i> . -Kzk. <i>esak</i> . -Tel., Şor <i>eşte</i> . -Özba. <i>eşak</i> . -Çuv. <i>aşak</i> . Eski çağlardan başlayarak kullanılır. Orta Türkçede <i>eşgek</i> , <i>eşyek</i> olarak geçer. Eski Kıpçakçada <i>eşek</i> biçimi kullanılır. Bu açıklamaya ek olarak Eren sözlüğünde sözcüğün Tatarcadan da olabileceğini açıklar ve <i>işak</i> sözcüğünün Türkçeden Rusçaya geçtiğini belirtir” (Eren, 2020: 170).	“1. Atgillerden, uzun kulaklı binek ve hizmet hayvanı; merkep, karakaçan, uzun kulaklı. 2. Odun kesme, duvar örme, sıva yapma vb. işlerde kullanılan üç veya dört ayaklı sehpa” (TDK, 2011: 822).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada da eşek anlamını karşılar (Фасмер, 1986: 146). Uşakov ise eşek, aptal ve salak şeklinde açıkladığı sözcüğün Azerbaycanca <i>işek</i> sözcüğünden alındığını belirtir (Ушаков, 1935: 1270).
Gevrek → коврига	“‘gevrek’ OT. <i>kewrek</i> < * <i>kēb-re-k</i> An.ağl.: <i>gevrek</i> ‘simit ya da bir tür ekmek’	“1. Kolayca kırılıp ufalanan. 2. Ağzın içinde kolayca parçalanıp dağılacak biçimde hazırlanmış bir çörek türü. 3. Şen, neşeli” (gülüş) (TDK, 2011: 938).	Tahıllı ekmek, bir tür bisküvi anlamlarına gelen sözcük Fasmer’e Türkçeden Rusçaya geçer (Фасмер, 1986: 272; Шанский и др., 1971: 202). Şanskiy’e göre ise

	Zaza. <i>gewrek</i> ‘beyazımtırak, gri; kumral’” (Gülensoy, 2007: 368).		bu sözcüğün kökeni belli değildir. Ancak bazı bilim insanlarının sözcüğün Türkçedeki <i>gevrek</i> sözcüğünden alınabileceğini ifade ederler (Шанский, 1982: 181).
Kabak → кабак	“~ Az. <i>gabag</i> . -Tkm. <i>kabak</i> , <i>aş</i> . -TatK. <i>kabak</i> . -Bşk. <i>kabak</i> . -Nog. <i>kabak</i> . -Kklp. <i>as kabak</i> . -Çuv. <i>xupax</i> . Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede <i>kabak</i> olarak geçer. Eski Kıpçakçada da <i>kabak</i> biçimi kullanılır. Türkçeden belli başlı komşu dillere de geçmiştir. Macarca <i>kabak</i> biçiminin de Türkçeden alındığı açıktır. Macarca <i>kabak</i> biçimi Kuman-Kıpçak kökenli bir alıntı mıdır, bilmiyoruz. Ancak bu biçimin Slav dillerinden kalma bir alıntı olmadığı açıktır. Kabartaycada kabağa <i>qeb</i> adı verilir” (Eren, 2020: 247).	“1. Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, sarı çiçekli, birçok türü olan bir bitki (Cucurbita). 2. Bu bitkinin türlerine göre yemeği ve tatlısı yapılan ürünü. 3. Esrarkeşlerin kullandığı bir tür nargile. 4. kabak kemane (müzik). 5. Ham, tatsız (kavun, karpuz). 6. Tüysüz, dazlak olan. 7. Dişleri aşarak yüzeyi düzleşmiş olan (taşıt lastiği). 8. Bilgisiz, görgüsüz, kaba olan. 9. Kısa boynuzlu hayvan” (TDK, 2011: 1248).	Türkçeden alınan sözcük Rusçaya kabak ve balkabağı anlamlarını kazandırır (Фасмер, 1986: 145). Şanskiy ise кабачок şeklinde de ifade ettiği sözcüğün öz Rusça olduğunu ve Rusçaya da Ukraynaca kabak sözcüğünden girdiğini belirtir. Buna ilaveten Türkçedeki balkabağı anlamındaki kabak sözcüğünün de buradan geçtiğini açıklar (Шанский и др., 1971: 181).
Kaftan → кафтан кафтанъ/ кавтанъ/ ковтанъ	“Eski Türkçe <i>kaftān</i> “cübbe” sözcüğünden evrilmiştir. Bu sözcük Eski Türkçe yazılı örneği bulunmayan * <i>kap-ton</i> “torba giysi” biçiminden türetilmiş olabilir; ancak bu kesin değildir” (Nişanyan Sözlük).	“1. Çoğu ipektan yapılan, bir tür uzun, süslü üst giysisi. 2. Padişahların gönül almak, ödüllendirmek için birine giydirdikleri değerli kumaş veya kürkten yapılmış giysi; hilat” (TDK, 2011: 1265).	Fasmer sözcüğün Türkçeden Rusçaya geçtiğini açıklar (Фасмер, 1986: 212). Şanskiy’e göre ise Türk dillerinden Rusçaya giren bir alıntıdır. <i>кафтанъ</i> , <i>кавтанъ</i> , <i>ковтанъ</i> şeklinde de görmek mümkündür. Rusçada üst

			kıyafet, uzun giysi, pelerin anlamlarına gelir. Şanskiy bu açıklamaya ek olarak sözcüğün kökensel açıdan bazı kaynaklarda Farsça bazı kaynaklarda da Türk dillerinden olduğunu ve кап - çuval, kılıf+ тон - elbise anlamlarındaki köklerden meydana geldiğini ifade eder (Шанский, 1982: 102).
Kalabalık → Калабалык	“<OT. kala- ‘yığmak, sandığa koymak’ (ba+lık) TT.: KALABALIK+(ÇA/LAŞMA/LAŞ-)” (Gülensoy, 2007: 454).	“1. Çok sayıda insanın bir araya gelmesiyle oluşan insan topluluğu; kalaba, yoğunluk. 2. Gereksiz, karışık şeyler topluluğu. 3. Sayıca çok” (TDK, 2011: 1272).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada kalabalık, insan topluluğu, düzensizlik anlamlarını ifade eder (Фасмер, 1986: 163).
Kalabalık → Калабалык	“=ET. <i>kamış</i> ~ <i>kamuş</i> ~ OT. <i>kamış</i> <*Uyg. kam. TT.: KAMIŞ+(ÇIK/LI/LIK/SI) ~ <i>kamış</i> (KKırg., TatK., Bşk.) <i>kamış</i> (KKırg., TatK., Bşk.) <i>gamış</i> (KKırg., TatK., Bşk.) <i>kabıs</i> (Az., Trkm.) <i>h,amıs</i> (Yak.) K(>g, h)AM(>b)IŞ(>s) = <i>kurak</i> (Kzk.)” (Gülensoy, 2007: 457).	“1. Buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdeli, şerit yapraklı bitkilerin genel adı; kargı (Phragmites australis). 2. Bu bitkiden yapılmış: Kamış sepet. Kamış dam. 3. Sıvı içecekleri bardak veya şişeden kolayca içmek için kullanılan ince, plastik boru, pipet. 4. Erkeklik organı” (TDK, 2011: 1289).	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük Rusçada kıyı sularındaki veya bataklıktaki uzun bir tür ot anlamını karşılar (Фасмер, 1986: 176). Uşakov ise sözcüğün kökeni için Türk dillerinden geçtiğini belirterek bir genelleme yapmıştır (Ушаков, 1935: 1301).
Karakuş → карагуш	“‘tavşancıl’ =OT. <i>karakuş</i> < <i>kara+kuş</i> ~ <i>kara-kara kuş</i> (Çağ.)	“1. Kartal türünden kuşlara verilen ad. 2. Atların ayaklarında şiş yapan bir	Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük Rusçada küçük kartal anlamına

	<i>karakuş</i> (Kar.) <i>karakuş</i> (Kzk.) <i>karaköş</i> (TatK.) KARAKU(<ö)Ş(>s)kus+kara (Yak.) Tü. >Kürt. <i>kerkuş</i> ‘avcı bir kuş’” (Gülensoy, 2007: 464).	hastalık” (TDK, 2011: 1318).	gelir (Фасмер, 1986: 191).
Karataş → карандаш	“<i>kara</i> ‘siyah’. =OT. <i>kara</i> ‘kara, karanlık’. TT.:KARA+(CA/LAMA/LA- /LANMA/LAN- /LATMA/LAT- /LAYIŞ/LI/LIK/LTI/MAK/M SAR/+LAŞ MA(K)/+LIK) An.ağl.: <i>kara</i>, <i>karaçalğı</i> ‘suç; iftira, leke’ ~ <i>karav</i> (Kmk., Blk., Krç., Bşk., Kzk., Kırg., TatK., Uyg.) <i>kara</i> (Özb.) <i>gara</i> (Az., Trkm.) <i>xara</i> (Yak.) <i>xora</i>, <i>xura</i> (Çuv.) = Moğ. <i>kara</i> K(<X,G)A(>O, U)RA(>a) Eren (TDES) <i>kara</i> ‘siyah’ YOK” (Gülensoy, 2007: 462). “taş ‘rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve altı katı madde’ =ET., OT. <i>taş</i> ~ OT. <i>taş</i> (taşla-<taş+la-) <<i>tas</i>/<i>taş</i> TT.: TAŞ+(bademi/baskı/bebek/bil imi/ÇI/ÇIL/ÇILIK/EMEN/IL/ ILLAŞ/ILLAŞMA/ILLI/kömü rü/küre/LA-/LAMA/LAMA- CI/LAMACILIK/LAN-	“Adana iline bağlı ilçelerden biri” (TDK, 2011: 1323).	Türkçeden Rusçaya geçen bir sözcük olan <i>karataş-карандаш</i>, Rusçada kara taş, kara kalem anlamlarını ifade eder (Фасмер, 1986:192). Şanskiy ise sözcüğün kökensel bakımdan Türk dillerinden olduğunu ifade eder ve bu noktadaki görüş ayrılığını şu şekilde açıklar: bazı bilim insanları Türk dillerinden Rusçaya giren bu sözcüğün Türkçe ‘kara’ (кара)+‘taş’ (даш) ibarelerinden meydana geldiğini ancak «Н» harfinin kökeni konusunda net bir bilgi olmadığını ifade ederken bazıları ise Türkçe kaligrafi/kamış kalem sözcüğünden meydana gelebileceğini ifade ederler (Цыганенко, 1989: 169).

	LANMA/LAŞ- /LAŞMA/LAT- /LATMA/levreği/LI/LIK/nane si/ocağı/pamuğu/pudra/SIZ/ya ğı ‘gaz yağı’/yürekli’) ~ <i>dāş</i> (Trkm.) <i>taş</i> (TatK., Kırg., Alt., Tel., Kuğ., Şor., Kaça) <i>tas</i> (Nog., Kzk., KKlp., Sag., Koyb.) <i>tās</i> (Yak.) <*tāş <i>tāş</i> (Özb.) T(>d)A(<ā) (Ā)Ş” (Gülensoy, 2007: 865).		
Karga → карга/копра	“Ağızlarda ‘<i>garga</i>’ olarak geçer. ~ Az. <i>garga</i>. -Tkm. <i>garga</i>. - Tatk. <i>karga</i>. -Bşk. <i>karga</i>. - Nog. <i>karga</i> ‘karga; kuzgun’. - KKlp. <i>garga</i> ‘karga; kuzgun’. - Kzk. <i>karga</i>. -Tel., Alt., Şor., Koy., Kaça., Küer <i>karga</i>. -Özb. <i>karga</i>. -Tar. karga. Tarançılar <i>kāğa</i> (<i>kara kāğa</i>) biçimini de kullanırlar. -Tuv. <i>kārgan</i>. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Özünde ‘<i>karga</i>’ olarak geçer. Ancak <i>gök karga</i> ve <i>kuzgun</i> gibi kuşlara da <i>karga</i> adı verilir. Orta Türkçede de <i>karga</i> olarak geçer. Eski Kıpçakçada da <i>karga</i> biçimi kullanılır. -<i>ga</i> ekiyle kurulduğu bildirmekle yetinilmiştir. Türkçe karga adının, karganın çıkardığı sestten geldiği açıktır. Yabancı dillerde de kargaya	“1. Kargagillerden, kanatları geniş, tüyleri kara renkte bir tür kuş (Corvus). 2. Bir şeyin asıl durumunu yitirerek baş aşağı olması. 3. Yelkenleri toplama” (TDK, 2011: 1326).	Türkçeden Rusçaya geçen karga sözcüğü Rusçaya karga ve ihtiyar kadın/kocakarı anlamlarını kazandırır (Фасмер, 1986: 196). Şanskiy ve Uşakov ise sözcüğün Türk dillerinden geçmiş olabileceğini belirtirler (Шанский и др., 1971: 188; Ушаков, 1935: 1320).

	buna benzer adlar verilir. Örn. Tibetçe <i>kaka</i>, <i>kā-ka</i> adı da karganın sesinden gelir. Bilimsel yayınlarda sık sık Moğolca <i>keriye</i> biçimiyle birleştirildiği göze çarpar. Türkçeden komşu dillere de geçmiştir. Blg. <i>garga</i>; Rus <i>karga</i>. Anadolu ağzlarında <i>alacakarga</i>, <i>kara-karga</i>, <i>küçük karga</i>, <i>çeltik kargası</i>, <i>kestane kargası</i> gibi karga türleri geçer” (Eren, 2020: 262).		
Kaşık → кашик/ ковшик/ ковш	“~ Az. <i>gaşıg</i>. -Tkm. <i>kaşık</i>. -TatK. <i>kaşık</i>. -Nog. <i>kasık</i>. -Kklp. <i>kasık</i>. -kzk. <i>kasık</i>. -Krg. <i>kaşık</i>. -Tel., Şor., <i>kajik</i>. -Bar. <i>kajik</i>. -Tar. <i>koşuk</i>. -YUyg. <i>koşuk</i>. -Hak. <i>xazıx</i>. Hakasça <i>xazız</i>’ı Türkçe <i>kayık</i>’ın yan biçimi olarak vermiştir. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (<i>kaşuk</i>). Orta Türkçede <i>kaşuk</i> biçimi geçer. Eski Kıpçakçada da <i>kaşuk</i> olarak kullanılır. Türkçe <i>kaşı</i>-kökünden geldiği açıktır. Türk diyalektlerinde <i>kaşı</i>-kökünün yalnız ‘<i>kaşımak</i> (<i>to stretch</i>)’ anlamına gelmediği anlaşıyor. Türkçe <i>kaşık</i> komşu dillere de geçmiştir. Blg. <i>kaşık</i>; Srp. <i>kásika</i>. Farsça, Tacikçe gibi dillerde de <i>qaşuq</i> olarak kullanılır” (Eren, 2020: 268).	“1. Sulu veya bazı ufak taneli yiyecekleri ağza götürmeye yarayan saplı sofraya aracı. 2. Ucu iğneli kaşık biçimindeki olta” (TDK, 2011: 1346).	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük tahta veya metal kaşık anlamını karşılar (Фасмер, 1986: 215; Ушаков, 1935, 1389).
Kavun → кавун, каун	“=ET. kagun	“1. Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, iri	Türkçeden Rusçaya geçer ve karpuz anlamını ifade

	~ OT. <i>kāgūn</i>. Eski Kıpç. <i>kāwun</i> ~ <i>kowun</i>. TT.: KAVUN+(CU/-İÇİ) Tü. > Ar. <i>kāvūn</i>; Rus. <i>kavu</i>, <i>kaun</i>; Tac. <i>qavun</i>; Moğ. <i>gaun</i>; Kürt. <i>kavun</i>, <i>kavın</i>, <i>kawın</i>. ~ <i>kāgum</i> (EUyg.) <i>kavın</i> (Bşk., Kzk., TatK.) <i>kāvun</i> (Özb.) <i>koğun</i> (Uyg.) <i>kōn</i> (Kırg.) <i>gāvun/gāvın</i> (Trkm.) <i>govun</i> (Az.) K(>g)A(Ā(>â, o)V(>ğ)U(>ı)N(>m)” (Gülensoy, 2007: 479).	meyveli bir bitki (Cucum). 2. Bu bitkinin genellikle güzel kokulu, sulu ve etli meyvesi” (TDK, 2011: 135).	eder (Шанский и др., 1971: 182; Фасмер, 1986: 154)).
Kayık → каюк	“~ Az. <i>gayıg</i>. -Tkm. <i>gayık</i>. - TatK. <i>kayık</i>. -Kzk. <i>kayık</i>. - Kklp. <i>kayık</i>. -Krg. <i>kayık</i>. -Alt, Tub. <i>kayık</i>. -Yak. <i>xayık</i>, <i>xoyuk</i>. Eski çağlardan başlayarak kullanıldığı anlaşıyor. Orta Türkçede <i>kayguk</i> olarak geçer. Türkçe <i>kay</i>- kökünden geldiği açıktır: <i>kay</i>- + <i>-guk</i> eki. Türkçeden komşu dillere de geçmiştir: Far. <i>qayiq</i>. -Blg. <i>kaik</i>. -Srp. <i>kaik</i>. -Rumca <i>caic</i>. İtalyanca <i>caicco</i> da Türkçeden alınmıştır. Fransızca <i>caique</i> İtalyancadan geçmiştir. Moğolca <i>qayağ</i> biçimi de eski Türkçeden kalma bir alıntıdır. Macarcada gemiye verilen <i>hajo</i> adının da eski bir Türk dilinden kalma alıntı olduğu ortaya atılmıştır.	“1. Kürek veya yelkenle yürütülen ufak tekne. 2. Bir yana kaymış” (TDK, 2011: 1363).	Türkçeden Rusçaya geçen bu sözcük Rusçaya iki kürekli ufak tekne; güvertesiz ve üstü kapalı olan yük gemisi anlamlarını kazandırır (Ушаков, 1935: 1342).

	Yakutça <i>tu</i> ‘kayık’ Ketçeden alınmıştır. Yakutçada ‘ <i>kayık</i> ’ olarak kullanılan <i>onoço~oğçoço</i> biçimleri Moğolcadan geçmiştir” (Eren, 2020: 274).		
Кауmak → каймак	“<OT. <i>kayak</i> ~ <i>kanak</i> ~ <i>kıyak</i> ~ <i>konak</i> ‘yenecek kaymak’ KA(>O, I)Y(N)A(>u)K TT.: KAYMAK+(ÇI/LAN-MA/LAN-/LI/SIZ) ~ <i>kaymak</i> (Bşk., Kzk., Kırg., TatK., Uyg.) <i>kaymāk</i> (Özb.) <i>gaymag</i> (Az.) <i>gaymak</i> (Trkm.) K(>g)AYMA(>ā)K(>g) ~ <i>kāanak</i>, <i>kānak</i> (Hlç.) <i>kaymak</i> (Çağ., Nog., Kırg., TatK., KKlp., Oyr.) <i>kāymak</i> (Özb.) <i>kaymık</i> (Kumd.) <i>kıyak</i> (SUyg., Sag., Kaç., Belt., Koyb., Soy.) <i>kakpak</i> (Tuv.) <i>gaymak</i> (Az., Trkm.) <i>xayax</i> (Hak., Yak.) <i>xaymax</i> (Kız.) <i>xıyma</i> (Çuv.)” (Gülensoy, 2007: 484).	“1. Sütün veya yoğurdun yüzünde zar durumunda ince bir tabaka biçiminde toplanan, açık sarı renkli, koyu yağlı katman; krema. 2. Sütü yayvan kaplar içinde ve hafif ateşte tutarak elde edilen koyu, yağlı öz. 3. Yağmur ve selden sonra toprağın üzerinde kalan özlü tabaka. 4. Bir şeyin en iyi ve seçkin bölümü” (TDK, 2011: 1366).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada kaynatılmış süttten yapılan krema/ekşi krema anlamını karşılar (Фасмер, 1986: 162).
Казан → казан	“<*OT. <i>kāzğan</i> ‘sel sularının açtığı yer’ < <i>kāzğan</i> (<* <i>kār</i>+<i>ğan</i>) Çağ. <i>kazğan</i> KAZ-(Ġ)AN An.ağl.: <i>kazan</i> ‘1. Kuyu; 2. Soba’; <i>kazancık</i> ‘çukur, oyuk’; <i>kazançe</i>, <i>kazençe</i> ‘yağ tavası’; <i>kazankabı</i> ‘kıldan dokunan	“1. Çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarayan büyük, derin kap. 2. Buhar makinelerinde, kalorifer tesisatında, suyun kaynatıldığı büyük derin kap. 3. Ankara iline bağlı	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük, birçok insana yemek yapmak için kullanılan büyük kazan anlamını nitelendirir (Шапошников, 2010: 370).

	büyük heybe'; <i>kazankara</i> 'midye ve kabukları'; <i>kazankarası</i> 'yenilebilen bir bitki'; <i>kazankocası</i> 'kaynayan çamaşırı karıştırmaya yarayan sopa'; <i>kazankulpu</i> 'gökkuşağı'; <i>kazankup</i> 'topla oynanan bir çocuk oyunu'. ~ <i>kazgan</i> (Çağ., eski Kıpç.) <i>kazan</i> (Kzk., Kırg., TatK., Uyg.) <i>kāzan</i> (Har.) <i>kaz,an</i> (Bşk.) <i>kāzān</i> (Özb.) <i>gazan</i> (Az.) <i>ğazan</i> (Trkm.) <i>ğāḍan</i> 'büyük kazan' (Trkm.) < * <i>kazgan</i> <i>xarbox</i> (Yak.) <i>xuran</i> (Çuv.) < *<i>karğan</i> < *<i>kar-ğan</i> K(>g)A(<ā)Z(>z)(G)AN Tü. >Çuv. <i>xozan</i>, <i>xuzan</i> >Çer. <i>ozan</i>, <i>ozan</i>, <i>azan</i>, <i>xazan</i>. Tü. Fars.; Tac. <i>qāzān</i> 'Kessel'; Blg., Srp. <i>kazán</i>; Rumen. <i>Cazan</i>; Arn. <i>Kazan</i>; Yun. <i>kazáni</i>; Rus. <i>kazan</i>; Mac. <i>kazán</i>; Ar. (Cez.) <i>kāzān</i>; (Ir., Mıs.) <i>kazān</i>; Zaza. <i>harani</i> (Çuv. <i>xuran</i>). =Moğ. <i>qaraŋa</i> =Tü. <i>kazan/kayiba</i> 'büyük kazan' < <i>kariba</i> Tü. <i>kazan</i> =Yak. <i>xārbax</i> =Tung. <i>xarbox</i> 'kazan' < Yak., Ewk. <i>kalan</i>, <i>kalakan</i> ay	ilçelerden biri" (TDK, 2011: 1371).
--	---	--

	< <i>kāran, kārakān</i> ” (Gülensoy, 2007: 488).		
Кепенек → кебеньяк, тебеньяк	“< * <i>kap+a-n-(a)k</i> An.ağl.: <i>kepenek, kepelek, kepenyh, kepenk, köpelek</i> . KEPE(>i)NEK KEPEN(E= ø)K Tü.>Kürt. <i>kepelek, kepenek</i> . ~ <i>kepenek</i> (Osm) <i>kebenek</i> (KKırg., Kzk.) <i>köpenek</i> (Osm.) (>Mac. pönyeg) <i>gebenek</i> (Blk.) <i>h.evenek</i> (Soy.) K(>g, h)E(>ö)P(>b, g, v)ENEK” (Gülensoy, 2007: 497).	“1. Çobanların omuzlarına aldıkları dikişsiz, kolsuz, keçeden üstlük; aba. 2. Pervane” (TDK, 2011: 1392).	<i>Кебеньякъ, кобеньяк</i> veya <i>кепенякъ</i> olarak da geçen bu sözcük Türkçeden Rusçaya geçer ve üst giysi anlamını taşır (Фасмер, 1986: 220).
Керпиç → кирпич/киричь	“~ Az. <i>kerpiç</i> . -Tkm. <i>kerpiç</i> . -Nog. <i>kerbiş</i> . -Blk. <i>kirpiç, kırpiç</i> . -TatK. <i>kirpiç</i> . ~ OT. <i>kerpiç</i> . Eski Kıpçakçada da geçer. Yabancı bir dilden alındığı anlaşıyor. Rusçaya <i>kirpic</i> olarak geçmiştir. Balkan dillerinde de <i>kerpiç, kirpiç</i> olarak kullanılır. Türkçeden Moğolcaya <i>kerbiş</i> olarak geçmiştir” (Eren, 2020: 289).	“1. Duvar örmekte kullanılmak için kalıplara dökülüp güneşte kurutulmuş saman ve balçık karışımı ilkel tuğla. 2. Bu tuğladan yapılmış” (TDK, 2011: 1394).	Türkçeden geçen ve <i>кирпичь</i> şeklinde de görülebilen bir sözcüktür (Фасмер, 1986: 238). Uşakov’a göre ise bir şeyi inşa etmek için kullanılabilen tuğla; bu türden olan bir taş anlamlarını taşıyan sözcük Farsça kökenlidir (Ушаков, 1935: 1358).
Кışлак → кишлак	“(hlk.) ‘kışın barınılan yer’ =ET., OT. <i>kışlağ</i> < <i>kış+la-ğ</i> ~ <i>kıştağ</i> (Tuv., Şor.) <i>kışlağ</i> (Hlç.) <i>kışlāğ</i> (Hlç.) <i>kıştu</i> (Alt.) <i>ğışlağ</i> (Az., Trkm.) <i>xıstağ</i> (Hak.) K(>ğ)İŞ+LA(<Ā)K(ğ)	“1. Kışın barınılan yer. 2. Kışın orduların, göçebe oymakların hayvanlarıyla birlikte yayladan inip konakladıkları yer” (TDK, 2011: 1427).	Rusçada kışın barınılan konaklama yeri anlamını ifade eden bu sözcük Türkçeden Rusçaya geçer (Шанский, 1982: 140).

	+TAĞ +TU” (Gülensoy, 2007: 519)		
Kızılçık → кизил, кизиль	“=ET. kızıl+cık < kız+ıl+ca TT.: KIZILCIK + (GİLLER) ~ gızılçığ (Az.) <i>kızıl</i> (TatK.) <i>kızıl</i> (Bşk.) <i>kızıl tal</i> (Kzk.) <i>kizil</i> (TatK., Trkm.) <i>herle</i> (Çuv.) <* <i>karıl</i> = <i>çiye</i> (Kırg.) <i>çiyä</i> (Özb.) Tü. >Ar. <i>kazalcık</i> ; Rus. <i>kizil</i> ” (Gülensoy, 2007: 524).	“1. Kızılçığillerden, yaprak açmadan çiçeklenen iri gövdeli bir ağaç; kiren (Cornus mas). 2. Bu ağacın güzün olgunlaşan, kırmızı, tek çekirdekli, reçeli ve şerbeti yapılan, buruk bir tadı olan yemişi” (TDK, 2011: 1436).	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük, kızılçık/kızıl/ kırmızı (Cornus mas). anlamını ifade eder (Шанский, 1982: 126; Фасмер, 1986: 230).
Kopuz → кобза	“=OT. <i>kubuz</i> ‘ut, kopuz’ < * <i>kop-</i> ‘ (sesle ilgili olarak) Patlamak, yankı vermek’ + -z TT.: KOPUZ+(CU) An.ağl.: <i>kopuz</i> ‘1. Boğaz, dar yer; düz alanlarda görünmeyen oyuklar, çukurlar; 3. deniz kıyısındaki girinti, körfez’ (An.ağl.’ndaki <i>kopuz</i> ’un ET’deki <i>kobı</i> ‘boş’ sözcüğünden + -z eki ile türetilmiş olduğu düşünülebilir). ~ <i>kobuz</i> (Uyg., OT.) <i>kobus</i> (Şor.) <i>kubız</i> (TatK.) <i>købøz</i> (TatK.) <i>koβEs</i> (Çuv.) <i>kuβEs</i> (Çuv.) <i>komus</i> (KKırg.) <i>komuz</i> (Kmk.) <i>komus</i> (Bar., Oyr.)	“Ozanların çaldığı telli Türk sazı” (TDK, 2011: 1480).	Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada sekiz telli müzik aleti olarak ifade edilir (Фасмер, 1986: 268).

	<i>homus</i> (Hak.) <i>homus</i> (Soy.) KO(>U)B(>M, β)U(>I, E)Z(~S) ~ Moğ. <i>kuğur</i>, <i>kuur</i>” (Gülensoy, 2007: 541).		
Kuyruk → курдюк	“~ Az. <i>guyrug</i>. -Tkm. <i>guyruk</i>. - TatK. <i>koyrık</i>. -Bşk. <i>koyrok</i>. - Nog. <i>kuyrık</i>. -Sart. <i>kuyruk</i>. - Tar. <i>kuyruk</i>. -Krg. <i>kuyruk</i>. - Kklp. <i>kuyruk</i>. -Kzk. <i>kuyrık</i>. - Bar. <i>kuruk</i>. -Özb. <i>kuyruk</i>. -Alt., Tel., Kuğ., Küer. <i>kuyruk</i>. -Şor., Sag., Koy., Kaça. <i>kuzuruk</i>. - Şor., Sag. <i>kuzruk</i>. -Hak. <i>xuzurux</i>. -Soy. <i>kuduruk</i>. -Yak. <i>kuturuk</i>. -Çuv. <i>xüre</i>. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (<i>kudruk</i>). Orta Türkçede <i>kudruk</i> (<i>kuğruk</i>) olarak geçer. Eski Kıpçakçada <i>kuyruk</i> biçimi göze çarpar. Rusça <i>kurdjuk</i> biçimi türk diyalektlerinden kalma bir biçimdir. Rusça <i>kurdjuk</i> biçimi ses bakımından düşündürücüdür” (Eren, 2020: 339).	“1. Hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ. 2. Bu organa benzeyen uzantı. 3. Kuşlarda gövdenin sonunda bulunan tüy demeti. 4. Bazı koyun türlerinde er itilerek yağı alınan uzantı. 5. Başın arkasına toplanmış saç demeti. 6. Bir harfin bitiş kısmındaki kavisli kısa çizgi. 7. İnsanların sıra beklemek için art arda durarak oluşturduğu dizi. 8. Birisinin arkasına takılıp ondan ayrılmayan kimse” (TDK, 2011: 1549).	Türkçe <i>kuyruk</i> sözcüğünden Rusçaya geçer. Rusçada bazı koyun ırklarının arkasında bulunan yağ birikimli kuyruk anlamını ifade eder (Ушаков, 1935: 1552; Фасмер, 1986: 425).
Kuytu → койтул	“< <i>kuy</i> ~ <i>koy</i> ‘dere, kuytu yer, dip’ + tu. An.ağl.: <i>kuytak</i>, <i>kuytuk</i>, <i>kuytul</i>, <i>kuytuluk</i> ‘çukur, kuytu yer’; <i>guytu</i>” (Gülensoy, 2007: 584).	“1. Issız, sessiz ve göze çarpmayan, تنها (yer). 2. Uğrak olmayan, içerlek, sapa (yer). 3. Güneş ışığı veya rüzgâr almayan (yer)” (TDK, 2011: 1550).	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük Rusçada ikametgâh anlamını taşır (Фасмер, 1986: 280).
Minder → миндер	“~ TatK. <i>minder</i>. -TatS. <i>mendər</i> ‘şilte, yastık’. -Çuv. <i>minter</i> ‘yastık’. Kökenini bilmiyoruz. Kürtçede <i>minder</i>	“1. İçi yumuşak bir malzeme ile doldurularak dikilen, oturmaya, yaslanmaya yarar şilte. 2.	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük Rusçada kuş tüyü yastık anlamını

	‘matelas’ olarak kullanılır. Rumca biçimleri Türkçeden alınmıştır. Bulgarca (<i>mindër</i>), Sırpça (<i>minder</i>) gibi dillere de geçmiştir” (Eren, 2020: 372).	Yer alıştırmalarında ve atlamalarda, düşmelerin sertliğini gidermek için kullanılan, deri veya kauçuktan yapılmış şilte. 3.Güreş karşılaşmalarının üzerinde yapıldığı, en az 10 santimetre kalınlığında, 9 metre çapında bir çember çizilmiş olan, çaprazlama köşeleri kırmızı ve mavi renklerle belirlenmiş yaygı” (TDK, 2011: 1686).	karşılar (Фасмер, 1986: 623).
Orak → ypak	“~ Az. <i>orag</i>.-Tkm. <i>orak</i>. -Blk. <i>orak</i>. -Nog. <i>orak</i>. -Kklp. <i>orak</i>. -TatK. <i>urak</i>. -Bşk. <i>urak</i>. -Kzk. <i>orak</i> ‘orak; tırpan’; <i>kol orak</i> ‘orak’; <i>çalğı orak</i> ‘tırpan’. -Sag., Kaça <i>orgak</i>. -Tub. <i>orgok</i>. Halaççada <i>höğrāx</i> biçimi geçer. ~ OT. <i>orğak</i>. Eski Kıpçakçada ise <i>orak</i> olarak geçer. Türkçe <i>or-</i> ‘biçmek’ kökünden <i>-ğak</i> ekiyle kurulmuştur; <i>or-</i> + <i>-ğak</i> > <i>orak</i>. Bu ekin başındaki <i>ğ</i> diyalektlerin büyük bir bölümünde düşmüştür. Orta Türkçede <i>baştar</i> da ‘orak’ olarak geçer. Argu alanında kullanılan <i>baştar</i> bir hap. leg. olarak büyük bir olasılıkla yerleşik bir kültür ulusunun dilinden kalma alıntıdır. <i>Baştar</i>’ın <i>orğak</i>’tan farklı özel bir <i>orak</i> olduğu anlaşılıyor. Kökenini açık olarak bilmiyoruz.	“1. Yarım çember biçiminde yassı, ensiz ve keskin metal bir bıçakla, buna bağlı bir saptan oluşan ekin, ot vb. biçme aracı. 2. Ekin biçme zamanı. 3. Ekin, ot vb. biçme işi” (TDK, 2011: 1808).	Türkçeden Rusçaya geçen orak sözcüğü Rusçada ot biçmek amacıyla kullanılan tırpan anlamına gelir (Фасмер, 1987: 166; Даль, 1882: 521).

	Soğdcada buna benzer bir söz geçmediği anlaşılıyor. Halaççada da <i>baştar</i> 'a rastlanmamıştır. Çuvaşlar orağa <i>şurla</i> adını verirler” (Eren, 2020: 388).		
Paşa → паша	“<*baş+ağa TT.: PAŞA+(ağacı/çadsırı/LIK/zade (<Fars.)) An.ağl.: <i>paşa, paşaağa, paşşa</i> ‘1. Baba, 2. Ağabey’. ~ <i>paşa</i> (Az., Bşk., Kzk., Kırg., TatK., Trkm., Uyg.) <i>pâşâ</i> (Özb.)” (Gülensoy, 2007: 689).	“1. Osmanlı Devleti zamanında yüksek sivil memurlara ve albaydan üstün rütbede bulunan askerlere verilen ünvan: Talat Paşa. Ziya Paşa. 2. Cumhuriyet Dönemi'nde general. 3. Uslu, ağırbaşlı” (TDK, 2011: 1897).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada yüksek sivil ve askeri rütbe anlamını taşır (Фасмер, 1987: 223). Uşakov ise Osmanlı Devleti zamanında yüksek askeri ve sivil rütbeli olan unvan olarak açıkladığı sözcüğün Pers dilinden olduğunu ifade eder (Ушаков, 1939: 74).
Sancak → санчак	“< <i>sanç</i> - ‘baturmak, saplamak’ + -kak eki. Türkçeden Arapça ve Farsçaya de geçmiştir” (Eren, 2020: 448).	“1. Bayrak, liva. 2. Çoğunlukla askerî birliklere verilen yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrak. 3. Gemilerin sağ yanı. 4. Osmanlı yönetim teşkilatında ilden küçük, ilçeden büyük olan, bir beyin veya hanedan mensubunun idaresine verilen yönetim birimi; mutasarrıflık” (TDK, 2011: 2026).	<i>Санчакъ</i> şeklinde de ifade edilen sözcük Türkçeden Rusçaya geçer. Rusçada yönetici, vali anlamlarını karşılar (Фасмер, 1987: 558).
Sazan → сазан	“~ Az. <i>sazan</i> (balığı). -Tkm. <i>sazan</i> . -Nog. <i>sazan</i> . -Bşk. <i>hazan</i> . -Kzk. <i>sazan</i> . -Kklp. <i>sazan</i> . -Krg. <i>sazan</i> .	“1. Sazangillerden, Avrupa, Asya ve Amerika'nın tatlı sularında yaşayan, sırt yüzgeci uzun, eti beğenilen kılçıklı bir	Türkçeden Rusçaya geçer ve balık (Cyprinus carpio) anlamına gelir (Фасмер, 1987: 545; Даль, 1882: 131)

	Türkçe <i>saz</i> ‘çamur, bataklık’ kökünden geldiği anlaşıyor: <i>saz+-(a)n</i> küçültme eki. Türkçede <i>-(a)n</i> eki isim köklerinden yeni türevler yapımında kullanılır. Türkçe saman (<<i>saban</i> <: <i>sap</i>) adında olduğu gibi. Buna göre <i>sazan</i>’ın <i>elliptique</i> bir ad olduğu açıktır (<i>sazan balığı</i> ‘bataklık balığı’). Türkçede anlam ve yapı bakımlarından <i>sazan</i>’a benzer birçok örnek vardır. Örn. Göllerde ve bataklıklarda yaşayan bir balığa <i>çamurcuk</i> adı verilir. Bunun gibi <i>çopra</i> (<i>balığı</i>) adının da ‘sık çalılık veya sazlık’ olarak kullanılan <i>çopra</i>’dan geldiği açıktır. <i>Kiliz balığı</i> adı da ‘saz, kamış’ anlamına gelen <i>kiliz</i>’den çıkmıştır. Türkçeden Rumca’ya geçmiştir. Farsçada da <i>sāzān</i> olarak kullanılır. Rusça <i>sazan</i> da Türkçeden geçmiştir. Rusça (ve Bulgarca) <i>saran</i> biçiminde Çuvaş özellikleri göze çarpar. Kalmıkça <i>sazn</i>, <i>sazān</i> da Türkçeden alınmıştır” (Eren, 2020: 452).	balık (<i>Cyprinus carpio</i>). 2. Kolay kandırılan, aldatılabilen kimse” (TDK, 2011: 2051).	
Terlik → терлик	“=OT. <i>terlik</i> ‘teri çekmek için eyerin veya palanın altına konulan keçe’ <ter+lik TT.: TERLİK+(Çİ/ÇİLİK/Sİ) An.ağl.: <i>terlik</i>, <i>tellik</i>.	“1. Genellikle ev içinde giyilen, deri, naylon vb. şeylerden yapılan, arkası açık, hafif ve türlü biçimlerde ayak giysisi. 2. Beyaz patiskadan dikilen	Türk dillerinden Rusçaya geçer. Rusçada eski Rusyada bir tür üst kıyafet anlamını karşılar (Ушаков, 1940: 688). Fasmer ise sözcüğün Türkçeden olduğu

	<i>terlik</i> (Özb., Uyg., Kzk., KKlp.) <i>tärlik</i> (Krm.) <i>terdik</i> (Kırg.) <i>tīrlık</i> (TatK.) <i>tirlık</i> (Bşk.) <i>derlik</i> (Osm., Tuva) <i>därlik</i> (Trkm.) T(>d)E(>ä, i)R+L(>d)İ(>ï)K” (Gülensoy, 2007: 885).	veya yünden örülen takke, başlık” (TDK, 2011: 2331).	görüştünü savunur (Фасмер, 1987: 48).
Terlik → терлик	“~ Az. <i>tuğra</i>. 1. ‘devlet arması’; 2. ‘şah fermanı’. OT. <i>tugrāg</i> ‘hükümdarın mührü ve imzası’ olarak geçer. Bugünkü <i>tuğra</i> sözünün Oğuzca <i>tugrāg</i> sözüne dayandığı açıktır. Arapça ve Farsçaya da geçmiştir. Rusçada da <i>tavro</i> olarak kullanılır” (Eren, 2020: 525).	“Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları, özel bir biçimi olan sembolleşmiş işaret. 2. Tura” (TDK, 2011: 2384).	Türkçeden geçen bir sözcüktür. Rusçada damga anlamını ifade eder. Rusçadaki <i>тавро</i> fiili <i>тавро</i> sözcüğünden türemiştir (Фасмер, 1987: 8). Şanskiy ise sözcüğü Moğolcadan alındığını savunur (Шанский и др., 1971: 435).
Tulum → тулун Tulum → тулум/ тулым	““Önü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi” → <i>tuluk</i> <<i>tū-l+(u)m</i> TT.: TULUM- (CUK/LU/LULAR/SULAR) An.ağl.: <i>tulum</i> ‘1. kadın giysisi; 2. Keçi derisinden yapılmış bir tür pantolon’. ~ <i>tolum</i> (SUyg.) <i>tulum</i> (Yak.) (>Moğ. <i>tulum</i>) <i>tulum</i> (Trkm., YUyg.) <i>tursık</i> (TatK.) <i>turhık</i> (Bşk.)	“1. Bazı yiyecek ve içecekler için koruyucu kap olarak kullanılan, önü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi. 2. Gövdesi bu deriden yapılmış üflemlerli çalgı, gayda. 3. Tüp. 4. Göğüs ve pantolon bölümü bitişik giysi. 5. Şişman, tombul” (TDK, 2011: 2385).	Türkçeden Rusçaya <i>тулун</i> olarak geçen sözcük Rusçada <i>deri tulum</i> anlamına gelir. Ancak kıyafet anlamındaki <i>tulum</i> değil Ruslarda şarabı taşımak ve depolamak amacıyla kullanılan <i>deri tulum</i> anlamını nitelendirir. Rusçaya <i>тулум/ тулым</i> olarak geçen sözcük ise Rusçada nehir veya su yataklarındaki kaya ve taş anlamına gelir (Фасмер,

	Eren (TDES): YOK” (Gülensoy, 2007: 930).		1987: 118; Даль, 1882: 453).
Türk → тyрок	“‘Türk soyundan olan ve Türkçe konuşan kimse.’ =ET. <i>türk</i> ~ <i>türük</i> ‘güç, kuvvet’ ~ OT. <i>türk</i> ‘1. vakit; 2. gençlik çağının ortasında olan genç’ < *tö(~ü)- ‘yaratılmak’+<i>-r+ü-</i> <i>k</i> TT.: TÜRK+(ÇE/ÇECİ/ÇECİLİK/ ÇELEŞ- /ÇELEŞME/ÇELEŞTİR- /ÇELEŞTİRME/ÇÜ/ÇÜLÜK/ iyat (<Ar.)/LEŞ- /LEŞME/LEŞTİR- /LEŞTİRME/LÜK/MEN/ olog (<Fr.) /oloji (Fr.) / uaz (Fr. <i>tuquoise</i>) Ü (<Ar.+î)/ÜCÜ/ÜCÜLÜK/ÜL EŞ-/LEŞME/ÜLE-) An.ağl.: türk ‘adam’ ~ <i>türük</i> (Tar.) <i>török</i> (TatK.)” (Gülensoy, 2007: 948).	“1. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan halk ve bu halktan olan kimse. 2. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan, Türkçenin değişik lehçelerini konuşan soy ve bu soydan olan kimse” (TDK, 2011: 2401).	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük Rusçada hanedan anlamını taşır (Фасмер, 1987: 125). Türk dilini kullanan bütün Türk boyları anlamına gelir (Ожегов, Шведова, 1949).
Tütün → тyтyон	“1. Tütün bitkisi; 2. Tütün bitkisinin kıyılarak sigara biçiminde veya pipo ile içilen yaprağı; 3. (hlk.) duman’ = ET., OT. <i>tütün</i> ‘duman’ < *tū+<i>t-(ü)n</i> TT.: TÜTÜN+(CÜ/CÜLÜK/LÜK) An.ağl.: <i>tütü</i>, <i>tütün</i> ‘duman’ ~ <i>tütün</i> (Trkm.) <i>tütün</i> (Az., Ker., Uyg.) <i>tütünçü</i> ‘tütüncü’; <i>tütünkissesi</i> ‘tütün kesesi; <i>tütünnemeğ</i> (Ker.)	“1. Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan otsu bir bitki bulunan otsu bir bitki (<i>Nicotiana tabacum</i>). 2. Bu bitkinin kurutulup kıyılarak sigara biçiminde veya pipoyla içilen yaprağı. 3. Duman” (TDK, 2011: 2403).	Türkçeden Rusçaya geçer ve Rusçada bir tür yapraklı tütün/tütün tabağı anlamını ifade eder (Фасмер, 1987: 138; Шанский и др., 1971: 458).

	<i>tüdü</i>n (Hak.) <i>tütüm</i> (Yak.) <i>tötöm</i> (TatK.) <i>tödöm</i> (Çuv.) <i>təDəm</i> (Çuv.) TÜ(>ə, ø)T(>d,D)Ü(>ə, ø)N(>m)” (Gülensoy, 2007: 950).		
Yurt → юрт	“~ Az. <i>yurd</i> 1. ‘ülke, vatan’; 2. ‘ev, konut’; 3. ‘çocuk yuvası’. -Tkm. <i>yürt</i> 1. ‘konut, ev’; 2. ‘ülke, memleket’. -TatK. <i>yort</i>. -Bşk. <i>yort</i>. -Kklp. <i>jurt</i>. -Kzk. <i>jurt</i>. -Krg. <i>curt</i>. -Alt., Tel. <i>yurt</i>. -Şor., Sag. <i>çurt</i>. -Hak. <i>çurt</i> ‘ev, konut’. -Tuv. <i>curt</i> ‘ülke’. -Yak. <i>sürt</i> ‘oba’. Ana Türkçe y-‘nin Yakutçada s-‘ye çevrilmesi kuralıdır. -Çuv. <i>surt</i> ‘ev’. Türkçe y-‘lerin Çuvaşçada ś-‘ye çevrilmesi eski bir ses olayıdır. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (<i>yurt</i>). Orta Türkçede <i>yurt</i> ‘kamp yıkıntıları, ev, oturma yeri, eski yapı kalıntıları’ olarak geçer. Eski Kıpçakçada da <i>yurt</i> ‘konak, han’ olarak kullanılır. Kökünü bilmiyoruz. Türkçeden komşu dillere de geçmiştir. Rusçada <i>jurt</i>, <i>jurta</i> ‘göçebe çadırı, çadır’ olarak kullanılır” (Eren, 2020: 582).	“1. Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası; vatan. 2. Memleket. 3. Bakıma ve barınmaya muhtaç bir grup insanın oturduğu, yetiştirildiği veya bakıldığı kurum. 4. Göçebe Türklerin oturduğu çadır. 5. Öğrencilerin kaldığı, barındığı yer. 6. Diyar. 7. Bir şeyin ilk veya çok yetiştirildiği yer, vatan. 8. Yörüklerin yazın veya kışın oturdukları yer. 9. Sahip olunan arazi, emlak” (TDK, 2011: 2617).	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük ülke, yaşanılan yer, vatan anlamalarını ifade eder (Фасмер, 1987: 534).
Yük → БҮӨК	“1. Araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hapsi; 2. Araba, hayvan vb.nin taşıyabileceği miktar; 3. Eşya;	“1. Araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi. 2. Bir şeyin ağırlığı. 3. Araba, hayvan vb.nin taşıyabildiği	Türkçeden Rusçaya geçen sözcük yük hayvanı anlamına gelir (Фасмер, 1986: 373).

	4. (mec.) birinin üzerine almak zorunda kaldığı ağır görev; 5. Bir cismin yüzeyinde biriken elektrik miktarı, şarj; 6. Yüklük; 7. (hlk.) doğacak bebek, cenin; 8. (mec.) tedirginlik veren şey, engel’ =ET., OT. <i>yük</i> ‘yük, bohça’. <*yü-k TT.: YÜK+(ÇÜ/ÇÜLÜK/LE*LEM /LEME/LEN-/LENİL-/LENİLME/LENME/LET-/LETİL-/ETİLME/TME/LEYİCİ/LÜ/LÜK/LÜLÜK) An.ağl.: <i>yük</i> ‘yatak’; yük, yüklük ‘1. Yük; 2. Bir hayvanın taşıyabileceği ağırlık veya oran kadar’ ~ <i>yük</i> (Az., Özb., Trkm., Uyg.) <i>yök</i> (Bşk., TatK.) <i>cük</i> (Kırg.) <i>jük</i> (Kzk., Uyg.) Y(>c, j)Ü(>ö)K” (Gülensoy, 2007: 1188).	miktar. 4. Eşya. 5. Birinin üzerine almak zorunda kaldığı ağır görev. 6. Tedirginlik veren şey, engel. 7. Bir cismin yüzeyinde biriken elektrik miktarı. 8. Yüz bin kuruşluk mal veya tutar. 9. Doğacak bebek. 10. Yüklük” (TDK, 2011: 2621).	Uşakov ise sözcüğün Türk dillerinden Rusçaya geçtiğinin ve Rusçada yük taşıyıcısı olan hayvanın taşıyabileceği yük veya balya haline getirilen şeylerin tamamını anlamlarını ifade ettiğini açıklar (Ушаков, 1935: 530).
--	---	--	---

Analize tabii tutulan Türkçe kökenli sözcükler kaynaklar aracılığı ile tespit edilmiştir. Tespit edilen Türkçe kökenli bu sözcüklerin Eski, Orta Türkçedeki ve Anadolu ağızlarındaki hallerini de sözlükler aracılığı ile görmek mümkündür. Sözcüklerin Türkçe aracılığı geçtiği diğer dillere, o dillerdeki yazılışları, oluşum biçimleri ve genel olarak ifade ettikleri anlama da ulaşılabilir.

Ağaç: Türkçe kökenli *ağaç* ~ *azaç* sözcüğü ses değişikliğine uğramamış ve kaynak dildeki karşılığını tamamen yitirerek Rusçaya geçmiştir. Tamamen yeni bir anlama bürünen sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında sınıflandırılabilir.

Ağıl: Hasan Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğünde sözcüğün kökensel olarak hangi kaynağa dayandığı konusunda net bir bilgiye ulaşamadığını, ağıl sözcüğünün Türkçe ağ kökünden geldiğini ve Türkçe ağıl biçiminin Moğolca ayıl'den geldiği görüşünün de sanılanın aksine yanlış olduğunu ifade eder. Türkçeden Rusçaya biçimsel bakımdan değişikliğe uğrayarak geçen ağıl / ağul ~ аул sözcüğü kaynak dildeki karşılıklarından tamamen kaybederek geçmiştir. Anlamca tamamen değişikliğe uğrayan sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde sınıflandırılabilir.

Ak yılan: ak+yılan sözcüklerinin birleşmesi ile meydana gelen Türkçe kökenli *ak yılan* ~ акжылан, акзилан sözcüğü Rusçaya geçerken biçimsel olarak değişikliğe maruz kalmıştır. Ak yılan sözcüğü Rusçada kaynak dildeki ileti dizgelerinden yalnız birini muhafaza etmiştir. Bu açıdan ak yılan sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde kategorize edilebilir.

Al: Türkçeden Rusçaya geçen *al* ~ алый/аль/алий verintisi biçimsel açıdan varyasyona maruz kalmış anlamsal açıdan ise kısmen değişmiştir. Bu kısmi değişiklik Türkçedeki kızıl, kırmızı anlamını Rusçada da korumasına bağlıdır. Çünkü Rusçada da kırmızı renge sahip bir şeyi belirtmek amacı ile kullanılabilir. Bu açıdan al sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamını kısmen koruyarak geçen verinti şeklinde kategorize edilebilir.

Alaca: Türkçe kökenli *alaca* ~ аладжа, алача sözcüğü Rusçaya biçimsel değişikliğe uğrayarak geçmiştir. Bu sözcük Rusçada kaynak dildeki karşıladığı anlamlardan yalnız birini korumuş ve anlamsal bağlamda daralma yaşamıştır. Yalnız bir iletiyi muhafaza eden sözcük Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini muhafaza ederek ve daralmaya uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde gruplandırılabilir.

Altın: Altın sözcüğü ilk olarak Türkçe, Eski ve Orta Türkçede *altun* şeklinde geçmekteyken daha sonra altın olarak kullanılmaya başlanılmıştır. Türkçeden Rusçaya biçimsel hiçbir değişikliğe uğramadan geçen *altın* ~ алтын sözcüğü Rusçada Türkçeden farklı olarak para birimi anlamını ifade eden bir verintidir. Para birimi anlamını karşılayan sözcük Türkçeden Rusçaya anlamını kaybederek geçen verinti başlığı altında sınıflandırılabilir.

Ayran: Türkçe kökenli olan ayran sözcüğü Eski ve Orta Türkçede de *ayran* şeklinde geçmektedir. *Ayran ~ aýpan* Türkçeden Rusçaya geçerken ses değişikliğine uğramamış fakat yapılaş şekli açısından değişikliğe maruz kalmıştır. Türkçede ayran yoğurttan elde edilirken Rusçada ise ekşi süttten yapıldığı için sözcüğün anlamsal olarak kısmen değiştiği açıktır. Anlamca kısmi bir değişiklik gösteren ayran sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamını kısmen koruyarak geçen verinti başlığı altında sınıflandırılabilir.

Ayva: Orta Türkçede *awya* şeklinde geçen sözcük -wy->-yv göçüşmesi sonucunda Türkçede ayva olarak kullanılır. Türkçe kökenli olan *ayva ~ aýba* sözcüğü Türkçeden Rusçaya geçerken biçimsel ve anlamsal hiçbir değişikliğe maruz kalmamıştır. Kökensel açıdan hem karşılığını hem de yazılışını muhafaza eden sözcük Türkçeden Rusçaya birebir geçen verinti şeklinde gruplandırılabilir.

Baba: Geniş bir anlam yelpazesine sahip olan Türkçe kökenli baba sözcüğü Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçmiştir. Türkçe *baba ~ баба, бабаü* sözcüğü Rusçaya geçerken biçimce tamamen değişmemiş ve Rusçaya Türkçedeki anlamlarından farklı anlamları da kazandırmıştır. Farklı anlamları kazandıran sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde sınıflandırılabilir. Ancak incelen etimolojik sözlük doğrultusunda baba sözcüğünün Rusçada da kullanılan bir sözcük olduğu ve baba sözcüğü için tamamen Rusçada bulunmayan bir sözcüktür ibaresini kullanmanın doğru olmayacağı sonucuna varılabilir. Rusçadaki baba sözcüğünü Türkçedeki baba sözcüğünden ayıran iki ayrı nokta bulunmaktadır. Bunlardan birincisi sözcüğün karşıladığı anlam iken ikincisi ise sözcükte vurgunun düştüğü hecedir. Rusçada bulunan ve *ihtiyar kadın* anlamını karşılayan baba sözcüğünde vurgu ilk heceye (*баба, бабауика*) düşmüştür. Türkçeden aldığı baba sözcüğünde ise vurgu ikinci heceye (*баба, бабаü*) düşerek farklı bir sözcüğü meydana getirmiştir. İki sözcük arasındaki anlamsal farklılık vurgunun düştüğü yerin değişiklik göstermesinden kaynaklanmaktadır.

Balaban: Türkçe kökenli *balaban ~ балабан* sözcüğü Rusçaya geçerken biçimce değişmemiş ve kaynak dildeki anlamlarından sadece birini muhafaza etmeyi başarmıştır. Türkçeden Rusçaya geçerken anlamca daralan ve bir anlamını koruyan

sözcük Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde sınıflandırılabilir.

Baldıran: Türkçeden Rusçaya geçen *baldıran* ~ *балдырьян* sözcüğü hem ses değişikliğine hem de anlamsal değişikliğe uğramıştır. Rusçada Türkçedeki karşılığından tamamen farklı bir anlamı ifade eder. Bu açıdan baldıran sözcüğü Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında gruplandırılabilir.

Balık: Eski ve Orta Türkçede de kullanılan balık sözcüğünün kökeni net değildir. Türkçeden Rusçaya ses değişikliğine uğramadan geçen *balık* ~ *балык* sözcüğü Rusçada kaynak dildeki anlamını yitirmiş ve *mersin balığının tuzlu ve kurutulmuş olan sırt kısmı* anlamını ifade etmiştir. Rusçada karşıladığı anlama bakıldığında balık anlamını karşıladığı düşünülebilir ancak bu yaklaşım yanlış olacaktır. Çünkü Rusçada balığın kendisini değil balığın sırt kısmını belirtmek için kullanılan bir sözcüktür. Tamamen yeni bir mana kazanan sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde sınıflandırılabilir.

Balta: Eren etimoloji sözlüğünde Türkçe balta sözcüğünün kökeni için bilimsel yayınlarda sürekli bir tartışma olduğunu ve kesin bir kökensel ayrışım yapılamadığını ifade etmiştir. Türkçeden Rusçaya ses değişikliğine uğrayarak geçen *balta* ~ *балда* sözcüğü kaynak dildeki anlamını Rusçada da korumayı başarmıştır. Kaynak dildeki anlamını hedef dilde de koruyan sözcük Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verinti sözcük olarak nitelendirilebilir.

Bardak: Türkçeden Rusçaya geçen *bardak* ~ *бардак* sözcüğü biçimsel değişikliğe uğramamış ancak anlamsal açıdan daralma yaşamıştır. Bardak sözcüğü Rusçada Türkçeden farklı olarak saksı manasını da ifade eder. Anlamca daralmış ve yeni anlama bürünmüş bardak sözcüğü Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde kategorize edilebilir.

Barış: Türkçeden Rusçaya geçen *barış* ~ *барыш* sözcüğü biçimsel ve anlamsal hiçbir değişikliğe uğramamıştır. Bu açıdan sözcük Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

Bayram: Bayram sözcüğü Türkçede kullanılan ve kökeninin hangi dilde dayandığı belli olmayan bir göstegedir. Türkçeden Rusçaya hem biçimsel hem de anlamsal bakımdan değişikliğe maruz kalmadan geçen *bayram* ~ *баўрам* sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verinti olarak kategorize edilebilir.

Bey: Türkçede 15. yüzyılın ortalarına kadar *beğ* biçimiyle kullanılan sözcük bu zamandan sonra *bey* şeklinde kullanılmaya başlanmıştır. Türkçe kökenli *bey* ~ *беу* sözcüğü Rusçaya geçerken ses değişikliğine uğramamış ve birebir aynı şekilde geçmiştir. Kaynak dildeki anlamlarından birini korumuş ve anlamca daralma yaşamıştır. Anlamsal açıdan *bey* sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

Boğa: Türkçe kökenli *boğa* ~ *бызаў* sözcüğü Rusçaya geçerken biçimce değişmiştir. Sözcüğün biçimsel değişikliğinin yanında anlamca da kökensel karşılıklarından birini koruduğu ve Rusçada yeni anlamları ifade ettiği açıktır. Bu açıdan *boğa* sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve yeni anlam kazanarak geçen verinti şeklinde sınıflandırılabilir.

Bozdoğan: Türkçe kökenli *bozdoğan* ~ *быздыхан* sözcüğü Rusçaya geçerken biçimsel olarak değişmiştir. Bu sözcük Rusçada kökensel anlamlarını yitirmiştir ve Rusçada tamamen farklı bir anlamı ifade etmiştir. Tamamen anlam değişikliğine maruz kalan sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde gruplandırılabilir.

Böbrek: Türkçeden Rusçaya geçen *böbrek* ~ *быбep* sözcüğü hem biçimce hem de anlamca değişmiştir. Kaynak dilde karşıladığı organ anlamını korumuştur ancak bu anlamı Rusçada sadece hayvanlarda bulunan bir organı ifade etmek için kullanılmıştır. Buradan hareketle *böbrek* sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamını kısmen koruyarak geçen verinti başlığı altında sınıflandırılabilir.

Bulgur: Türkçe kökenli bir sözcük olan bulgur *-l->-r-* göçüşmesi ile meydana gelmiştir. *Bulgur* ~ *булгур* sözcüğü Rusçaya geçerken ses değişikliği bakımından birebir aynı şekilde anlamsal açıdan ise anlamlarından birini koruyarak ve daralma yaşayarak geçmiştir. Uğradığı anlamsal değişim göz önünde tutulunca bulgur sözcüğü

Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde gruplandırılabilir

Burun: Kökensel bağlamda farklı görüşleri içeren ve biçimce birebir aynı şekilde olan *burun* ~ *бурун* sözcüğü, etimolojik kaynaklardan Fasmere'e göre Türk dillerinden özellikle Türkçe kökenli olup kaynak dildeki anlamlarından birini muhafaza etmiş ve anlamca daralma yaşamıştır. Bu açıdan Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir. Ancak Şanskiy ise sözcüğün kökeninin hem tam olarak bilinmeyip Rusçada dalga anlamını karşılayan bir sözcük olabileceğini hem de Türkçeye dayanabileceğini ifade etmiştir. Şanskiy'in açıklamasına göre de Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde kategorize edilebilir.

Buzluk: Türkçe kökenli *buzluk* ~ *базлык, базлык* sözcüğü biçimsel ve anlamsal bakımdan değişikliğe uğrayarak Rusçaya geçmiştir. Kaynak dildeki karşılığını yitiren sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde gruplandırılabilir.

Çakır: Türkçe kökenli *çakır* ~ *чухурь* sözcüğü Rusçaya geçerken biçimce değişmiştir. Anlamsal yönden ise kaynak dildeki anlamlarından birini muhafaza ederek ve daralmaya maruz kalarak geçmiştir. Çakır sözcüğünün yaşadığı değişiklik göz önünde tutularak Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

Çakşır: Türkçe kökenli Çakşır → *чакшурь* sözcüğü biçimsel ve anlamsal bakımdan değişikliğe uğrayarak Rusçaya geçmiştir. Kaynak dildeki karşılığını yitiren sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde gruplandırılabilir.

Çanak: Türkçe kökenli *çanak* ~ *чинак/ чанак* sözcüğü Rusçaya geçerken ses değişikliğine uğramıştır. Rusçaya geçen sözcük kaynak dildeki anlamlarından sadece birini koruyabilmeyi başarmıştır. Anlamsal açıdan çanak sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

Çekiç: Türkçeden Rusçaya ses değişikliğine uğrayarak geçen *çekiç* ~ *чекан* sözcüğü Türkçedeki karşılıklarında sadece birini korumuş ve daralma yaşamıştır. Bu açıdan çekiç sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

Entari: Türkçede kullanılan entari sözcüğünün kökeni belli değildir. Türkçe aracılığı ile Rusçaya biçimsel değişikliğe uğrayarak geçen *entari* ~ *андарак/ андрак* sözcüğü kaynak dildeki anlamını yitirmiştir. Türkçede tek parçalı giysi anlamını belirten sözcük Rusçada köylülerin giydiği etek anlamını karşılamıştır. İleti dizgesi tamamen değişen entari sözcüğü Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde sınıflandırılabilir.

Erik: Türkçeden Rusçaya biçimsel değişikliğe uğrayarak geçen *erik* ~ *орюк/ урюк* sözcüğü Rusçada kaynak dildeki karşılığından tamamen farklı bir anlamı ifade eder. Anlamca tamamen değişen sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde gruplandırılabilir.

Eşek: Eşek sözcüğü, biçimsel olarak değişmiş ve Türkçede kaynak dildeki anlamına ek olarak yeni bir mana kazanmıştır. Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçen *eşek* ~ *ишак* sözcüğü incelendiğinde ses in uğradığı görülmektedir. *Eşek* sözcüğü Rusçaya geçerken kaynak dildeki karşılıklarından yalnız bir tanesini muhafaza etmiş ve anlamca daralma yaşamıştır. Anlamsal varyasyonuna bakılan *eşek* sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

Gevrek: Gevrek sözcüğünün kökeni konusunda net bir bilgi vermeyen Şankiy net bir köken bilgisi bulunmayan sözcüğün biçimsel değişikliğe uğradığı Türkçe *gevrek* ~ *коврига* sözcüğünden alınabileceğini belirtir. Bu sözcük kaynak dildeki Türkçedeki karşılıklarından tamamen farklı bir anlamı belirttiği için Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde sınıflandırılabilir.

Kabak: Türkçe kökenli *kabak* ~ *кабак* sözcüğü Rusçaya biçimsel açıdan değişikliğe uğramadan birebir aynı şekilde geçmiştir. Rusçaya geçen sözcük, kaynak dildeki anlamlarından birini korumuş ve daralma yaşamıştır. Anlam yelpazesine bakıldığında

sözcük Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

Kaftan: Türkçede kullanılan kaftan sözcüğünün nerden ve nasıl geldiğine ilişkin açık bir bilgi yoktur. Eski Türkçeden olabileceği ifade edilse de bunun kesin bir bilgi olmadığı da belirtilmiştir. Türkçeden Rusçaya geçen *kaftan* ~ *кафтан* ve biçimsel açıdan *кафтань/кавтань/ковтань* şeklinde de görülmesi mümkün olan sözcük anlamsal karşılığını hedef dilde muhafaza etmiştir. Şanskiy sözcüğün kökeninin bazı kaynaklarda Farsça olarak geçtiğini de belirtir. Rusçaya geçerken anlamsal iletisini koruyan sözcük Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verinti sözcük olarak nitelendirilebilir.

Kalabalık: Türkçe kökenli *kalabalık* ~ *калалык* sözcüğü Rusçaya hem biçimsel hem de anlamsal açıdan birebir aynı şekilde geçmiştir. Anlamca değişikliğe uğramayan sözcük Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verinti sözcük başlığı altında gruplandırılabilir.

Kamış: Türkçeden Rusçaya biçimsel değişikliğe maruz kalmadan geçen *kamış* ~ *камыш* sözcüğü, kaynak dildeki karşılıklarından yalnız birini muhafaza etmeyi başarmış ve anlamca daralma yaşamıştır. Geçirdiği anlamsal değişime bakıldığında kamış sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

Karakuş: Türkçe kökenli *karakuş* ~ *каракуш* sözcüğü daha önceden karşıladığı tavşancıl yani kartal, akbaba vb. yırtıcı kuş anlamına ek olarak zamanla atların ayaklarında şiş yapan bir hastalık karşılığını kazanır. Rusçaya geçerken biçimce değişmemiş fakat kökensel anlamını yitirmiştir. Kaynak dildeki anlamını yitiren sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde sınıflandırılabilir.

Karataş: Türkçe kökenli karataş sözcüğü *kara+taş* sözcüklerinin birleşmesi sonucunda meydana gelmiştir. Bu sözcük kaynak dilden Rusçaya geçerken hem biçimce *karataş* ~ *карандаш* hem de anlamca değişmiştir. Ancak Türkçeden Rusçaya geçen karataş sözcüğü hakkında bazı görüşler mevcuttur: Rusçaya geçen sözcüğün de *kara+taş* sözcüklerinden oluştuğunu ancak ancak «н» harfinin kökeni konusunda net

bir bilgi olmadığı ve sözcüğün oluşumu konusunda Türkçe kaligrafi/kamış kalem sözcüğünden meydana gelebileceği belirtilir. Anlamsal bağlamda kökensel anlamından tamamen uzaklaşıp farklı bir anlamı karşılamak için kullanılan sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde gruplandırılabilir.

Karga: Türkçe kökenli olan karga sözcüğü adını bu hayvanın çıkardığı sestten ötürü almıştır. Türkçeden Rusçaya geçen *karga* ~ *карга/корга* sözcüğü Rusçaya karga ve ihtiyar kadın/kocakarı anlamlarını kazandırırken kökensel anlamlarından bazılarını muhafaza etmemiş ve daralma yaşamıştır. Biçimsel olarak Türkçedeki yazımını da koruduğu ve farklı bir biçimde de görmenin mümkün olduğu görülmektedir. Karga sözcüğünün anlamsal özelliklerine bakıldığında Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak, anlam kaybına uğrayarak ve yeni bir anlam kazanarak geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

Kaşık: Türkçe kökenli *kaşık* ~ *кашик/ковыш* sözcüğü Rusçaya geçerken ses değişikliğine uğramıştır. Anlamsal açıdan ise kaynak dildeki anlamlarından birini korumuş ve anlamca daralma yaşamıştır. Buradan hareketle kaşık sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında sınıflandırılabilir.

Kavun: Orta ve Eski Türkçede *kagun* Türkçede ise *kavun* biçiminde olan sözcük Rusçaya geçerken yazılış olarak tamamen bağımsızdır değildir. Kaynak dildeki yazılışını da koruyan sözcüğün *kavun* ~ *кавун, каун* şeklinde olabileceği açıktır. Rusçaya geçen sözcük kaynak dildeki anlamından tamamen uzaklaşmış ve farklı bir kaşılığı ifade etmiştir. Bu açıdan kavun sözcüğü Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde kategorize edilebilir.

Kayık: Türkçeden Rusçaya biçimsel değişikliğe uğrayarak geçen *kayık* ~ *каюк* sözcüğü anlamsal bakımdan kökensel karşılıklarından yalnız birini Rusçada da koruduğu için Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında gruplandırılabilir.

Kaymak: Türkçeden Rusçaya biöinsel olarak değişikliğe uğramadan birebir aynı şekilde geçen *kaymak* ~ *каймак* sözcüğü kaynak dildeki anlamlarını tamamen yitirmiş ve farklı bir anlamı ifade etmiştir. Anlamca tamamen değişen sözcük

Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde kategorize edilebilir.

Kazan: Türkçeden Rusçaya hiçbir ses değişikliğine uğramadan ve anlamlarından yalnız birini koruyarak geçen *kazan* ~ *казан* sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında gruplandırılabilir.

Kepenek: Türkçeden Rusçaya biçimsel olarak değişerek geçen *kepenek* ~ *кебеньяк, тебеньяк* sözcüğü kaynak dildeki anlamını yitirmiştir. Rusçada da üst giysi anlamını taşımıştır fakat içerik bağlamında tamamen değişmiş ve çobanların giydiği keçeden üstlük anlamını muhafaza etmeyip sadece üst giysi olarak ifade bulmuştur ve daralma yaşamıştır. Anlamsal değişikliği göz önünde tutulan sözcük Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini kimen koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında sınıflandırılabilir.

Kerpiç: Kerpiç sözcüğünün Türkçedeki kökeni hakkında kesin bir bilgi verilmemiştir. Türkçeden Rusçaya anlamını yitirmeden geçen *kerpiç* ~ *кирпич/кирпичь* sözcüğü için de kökensel bağlamda farklı görüşler mevcuttur. Fasmer etimolojik sözlüğünde sözcüğün Türkçe kökenli olduğunu, Uşakov ise sözcüğün Farsça kökenli olduğunu ifade eder. Kaynak dildeki iletisini koruyan sözcük Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

Kışlak: Türkçeden Rusçaya biçimce değişerek geçen *kışlak* ~ *кишлак* sözcüğü kaynak dildeki karşılığını koruduğu için Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verinti sözcük başlığı altında kategorize edilebilir.

Kızılçık: Türkçeden Rusçaya biçimsel değişikliğe maruz kalarak geçen *kızılçık* ~ *кизил, кизиль* sözcüğü kaynak dildeki anlamını hedef dile geçerken kormuştur. Kökensel anlamını hedef dilde koruyan sözcük Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verinti sözcük şeklinde gruplandırılabilir.

Koruz: Türkçeden Rusçaya geçen *koruz* ~ *кобза* sözcüğü Rusçaya geçerken biçimsel olarak değişmiştir. Anlamsal açıdan ise anlamını kısmen korumuştur. Şöyle ki Türkçede telli saz anlamına gelen sözcük Rusçada da telli bir saz anlamını karşılar fakat Rusçadaki sazın sekiz telden oluşması küçük bir farklılık doğurmuştur. Bu açıdan

kopuz sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamını kısmen koruyarak geçen verinti başlığı altında sınıflandırılabilir.

Kuyruk: Orta ve Eski Türkçede *kudruk* (*kuğruk*) Türkçede de kuyruk olarak kullanılan sözcük Rusçaya geçerken *kuyruk* ~ *кyрдюк* biçimsel bağlamda değişmiş anlamsal açıdan ise kökensel anlamlarından yalnız birini muhafaza etmiştir. Anlamlarından birini muhafaza etmiş ve daralmaya maruz kalmış sözcük Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini kimen koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında sınıflandırılabilir.

Kuytu: Türkçeden Rusçaya hem ses değişikliğine hem de anlamsal değişikliğe uğrayarak geçen *kuytu* ~ *кoйтyл* sözcüğü kaynak dildeki karşılıklarını tamamen yitirmiş ve yeni bir anlama bürünmüştür. Tamamen yeni bir anlamı ifade eden sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde kategorize edilebilir.

Minder: Minder sözcüğünün Türkçede kökeni belli değildir. Fakat Türkçeden diğer dillere geçtiği de söylenmiştir. Türkçeden Rusçaya biçimsel olarak değişikliğe uğramadan geçen *minder* ~ *мyндep* sözcüğü kaynak dildeki anlamı yitirmiş ve Rusçada farklı bir iletiyi karşılamıştır. Kaynak dildeki anlamını kaybeden sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük olarak gruplandırılabilir.

Orak: Türkçe *or-* ‘biçmek’ kökünden *-ğak* ekiyle kurulmuştur; *or-* + *-ğak* > *orak* biçimi *ğ*’nin düşmesiyle meydana gelmiştir. Kökeninin Türkçe olduğunu belirten Eren aynı zamanda net bir açıklama da vermemiştir. Türkçeden Rusçaya biçimsel değişikliğe uğrayarak geçen *orak* ~ *ypak* sözcüğü kökensel anlamlarından yalnız birini muhafaza etmiştir. Kökensel anlamlardan birini koruyan ve daralma yaşayan sözcük Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini kimen koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde gruplandırılabilir.

Paşa: Türkçeden Rusçaya ses değişikliğine uğramayıp birebir aynı şekilde geçen *paşa* ~ *паша* sözcüğü Rusçada kaynak dildeki anlamlarından yalnız birini korumayı başarmıştır. Paşa sözcüğünün geçirmiş olduğu anlamsal özelliklere bakıldığında Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini kimen koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde kategorize edilebilir.

Sancak: Türkçeden Rusçaya hem ses hem de anlamsal değişikliğe uğrayarak geçen *sancak* ~ *санчак* sözcüğü Rusçada tamamen farklı bir anlam kazanmıştır. Tamamen farklı bir anlama bürünen sözcüğün *санчакъ* şeklini görmek de mümkündür. Kaynak dildeki anlamını tamamen yitiren sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti şeklinde kategorize edilebilir.

Sazan: Türkçe *saz* ‘çamur, bataklık’ köküne *saz+-(a)n* küçültme ekinin getirilmesi ile meydana gelmiştir. Rusçaya geçen *sazan* ~ *caзан* sözcüğü hiçbir ses değişimine uğramamıştır. Fakat anlamsal açıdan yalnız bir anlamını korumayı başarmış ve daralmaya maruz kalmıştır. Yalnız bir anlamını koruyan sözcük Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini kimen koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde kategorize edilebilir.

Terlik: Türkçeden Rusçaya biçimsel değişikliğe uğramadan geçen *terlik* ~ *терлик* sözcüğü kökensel karşılığını tamamen yitirmiş ve yeni bir anlama bürünmüştür. Anlamı tamamen değişen sözcük Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında gruplandırılabilir.

Tuğra: Türkçe kökenli ve Orta Türkçede *tugrāg* şeklinde geçen sözcük Oğuzca *tugrāg* sözüne dayanmıştır. Türkçeden Rusçaya Rusçaya biçisel açıdan değişerek geçen *tuğra* ~ *тавро* sözcüğü kökensel anlamlarından birini korumuş ve daralma yaşamıştır. Tuğra sözcüğünün anlamsal değişimi göz önünde tutulduğunda Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini kimen koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük başlığı altında toplanabilir.

Tulum: Tulum sözcüğü Türkçeden Rusçaya hem biçimsel hem de anlamsal açıdan değişikliğe uğrayarak geçen bir sözcüktür. Türkçe kökenli sözcük Rusçaya iki farklı sözcük ve anlam kazandırmıştır. Rusçaya *tulum* ~ *тулун* şeklinde geçen sözcük biçimsel olarak değişmiş ve Ruslarda şarabı taşımak ve depolamak amacıyla kullanılan deri tulum anlamını ifade etmek için kullanılırken, *tulum* ~ *тулум/тулым* şeklinde geçen sözcük ise nehir veya su yataklarındaki kaya ve taş anlamlarını belirtmek amacı ile kullanılmıştır. Tulum sözcüğünün anlamsal bakımdan anlam yelpazesi göz önünde tutulduğu zaman kaynak dildeki anlamını tamamen yitirdiği ve Rusçada yeni anlamları nitelendirdiği için Türkçeden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde kategorize edilebilir.

Türk: Türkçeden Rusçaya biçimsel olarak değışerek geçen *Türk ~ мурок* sözcüğü kaynak dildeki anlamını Rusçada da muhafaza etmiştir. Anlamca ifade ettiği iletiyi koruyan Türk sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlam kaybına uğramadan geçen verinti sözcük şeklinde gruplandırılabilir.

Tütün: Türkçeden Rusçaya biçimsel bakımdan değışerek geçen *tütün ~ тютюн* sözcüğü anlamını kısmen korumuş ve daralma yaşamıştır. Kaynak dildeki karşılığını kısmen koruyan ve daralmaya uğrayan sözcük Türkçeden Rusçaya Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini kısmen koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük olarak kategorize edilebilir.

Yurt: Orta Türkçe ve diğer birçok dilde kullanılan yurt sözcüğünün Türkçeye hangi dilden geldiği konusunda açık bilgiye ulaşamamıştır. Türkçeden Rusçaya ses değışikliğine uğrayarak geçen *yurt ~ юрм* sözcüğü kaynak dildeki anlamlarından birini korumuş ve daralmaya maruz kalmıştır. Kökensel anlamlarından birini koruyan yurt sözcüğü Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük şeklinde gruplandırılabilir.

Yük: Türkçeden Rusçaya biçimsel değışikliğe uğrayarak geçen *yük ~ выюк* sözcüğü kaynak dildeki anlamlarından yalnız birini muhafaza etmiş ve daralma yaşamıştır. Sözcüğün anlamsal özellikleri göz önünde tutulduğunda Türkçeden Rusçaya anlamlarından birini kısmen koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak geçen verinti sözcük olarak kategorize edilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEN RUSÇAYA GEÇEN VERİNTİLERİN SES DEĞİŞİMLERİ

Türkiye Türkçesi aracılığı ile Rusçaya geçen 142 verinti, sözcük türü bağlamında (как части речи) isim soylu sözcük kategorisinde bulunmaktadır. Türkçeden Rusçaya geçen isim soylu bu sözcüklerin Rusçada morfolojik bakımdan ses yapılarında bazı değişiklikler meydana gelmektedir. Sözcüklerde yaşanan bu ses değişiminin nedeni ise Rusçanın ses yapısına uygun hale gelmesidir. Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçtiği tespit edilen sözcüklerdeki ses değişimleri:

3.1.1. Ünlü Değişimi:

Baldıran → Балдырьяn; Buzluk → базлук, базлык; Bozdoğan → буздыхан; Eşek → ишак; Çırak → чирак; Çeltik → чалтык; Çare → чагa; Derman → дурман; Terazi → тереза; Çınar → чинар; Helva → халва; Alım → алым; Çakır → чихирь; Çanak → чинак; Elmas → алмаз; Molla → мулла; Kerpiç → кирпич/ кирпичь; Orak → урак; Tulum → тулым; Kese → киса; Kaburga → кабаргa; Baran → буран; Leğen → легин; Esiğ → есырь/ясырь; Kışlak → кишлак; Karga → корга; Erik → орюк/урюк; Kaşik → кашик/ ковшик; Tütün → тютюн; Müezzin → муэдзин/ муэззин; Müzeviğ → музавeр, музоvер; Kalıp → колыпь; Kuyuk → курдюк.

3.1.2. Ünsüz Değişimi:

Alaça → аладжа, алачa; Balça → балдa; Buçak → буджак; Karaçaş → карандаш; Armut → армуд; Hurma → курма; Pekmez → бекмес; İncir → инжир; Sançak → санçак; Fağfur → фарфор; Kalıp → калыбь; Kuyuruk → курдюк; Kumaş → кумач; Karakuş → карагуш; Tulum → тулун; Ağa → агa; Ağaç → агач.

3.1.3. Ünlü Türemesi:

Bamya → бамия; Harç → харчи.

3.1.4. Ünsüz Türemesi:

Baba → бабай; Boğa → бугай.

3.1.5. Ünlü Düşmesi:

Keyif → кейф; Kına → хна.

3.1.6. Ünsüz Düşmesi:

Kayun → каун.

3.1.7. Ünlü Değişimi+Hece Düşmesi:

Kaşık → ковш; Kızılçık → кизил, кизиль.

3.1.8. Ünlü Düşmesi+Ünlü Türemesi:

Çadır → чадра; Kalya → калья; Türk → түрок.

3.1.9. Ünlü+Ünsüz Değişimi:

Bahçe → бакча/бахча/бакша; Firuze → бирюза; Nişan → мишень; Kişnis → кишнец;

Çekic → чекан; Boğa → Буга; Kaftan → кавтань/ковтань; Kerenek → кебеняк, тебеняк.

Zencefil → зензевель/зензевела; Böbrek → бубрег; Akılan → акжиган, акзилан.

3.1.10. Ünlü+Ünsüz Değişimi ve Ünlü Türemesi:

Zencefil → зензевела.

3.1.11. Ünsüz Düşmesi+Ünlü Değişimi:

Ağıl / ağıl → Аул; Yurt → юрт.

3.1.12. Ünlü Değişimi +Ünsüz Türemesi:

Kadı → кадий; Kuutu → койтул.

3.1.13. Ünsüz Değişimi+Ünlü Düşmesi:

Maskara → маскал.

3.1.14. Ünlü+Ünsüz Türemesi:

Al → алай/алий.

3.1.15. Ses Değişimleri Açısından Tamamen Değişen Verintiler:

Asem → азем/озем; Barbunya → барабуля; Çakşır → чакчуры; Çorap → джурапки, журапки, шурапки; Davul → тулумбас; Dükkân → духан; Entari → андарак/андрак; Gevrek → коврига; Kayık → каюк; Koruz → кобза; Lüle → люлька; Nakit → ногата; Neft → нефть; Patlıcan → баклажан/бадаржан; Poyraz/Poryaz → пурясь; Takke → тафья; Tambura → домбра/домра; Yük → व्योक; Zıyan → изьян, изьян; Zümrüt → изумруд/изумрутъ.

3.1.16. Ses Değişimleri Açısından Tamamen Aynı Olan Verintiler:

Aman → аман; Ayran → айран; Bey → бей; Bayram → байрам; Barış → барыш; Bardak → бардак; Balık → балык; Burun → бурун; Bulgur → булгур; Kalabalık → Калабалык; Kabak → кабак; Çini → чини; Han → хан; Çuval → чувал; Kışmış → кишмиш; Koz → коз; Pilav → пилав; Arap → арап; Liman → лиман; Muşmula → мушмула; Namaz → намаз; Şerbet → шербет; Kurban → курбан; Kaymak → каймак; Kazan → казан; Terlik → терлик; Sazan → сазан; Paşa → паша; Minder → миндер; Altın → алтын; Balaban → балабан; Ayva → айва; Divan → диван; Ramazan → Рамазан; İmam → имам; Makara → макара; Melik → мелик; Kabala → кабала; Abdal → абдал; Aba → аба; Allah → Аллах.

Ses değişikliği bakımından da incelemeye tabii tutulan 142 sözcük ünlü değişimi; ünsüz değişimi; ünlü türemesi; ünsüz türemesi; ünlü düşmesi; ünsüz düşmesi; ünlü değişimi+hece düşmesi; ünlü düşmesi+ünlü türemesi; ünlü+ünsüz değişimi; ünlü+ünsüz değişimi ve ünlü türemesi; ünsüz düşmesi+ünlü değişimi; ünlü değişimi+ünsüz türemesi; ünsüz değişimi+ünlü düşmesi; ünlü+ünsüz türemesi; ses değişikliği bakımından (morfolojik) tamamen değişen verintiler; ses değişikliği bakımından (morfolojik) tamamen aynı olan verintiler adlı başlıklar altında morfolojik özelliklerine göre sınıflandırılmıştır. Bu sözcüklerden 34 tanesinde ünlü değişimi, 17 tanesinde ünsüz değişimi, 2 tanesinde ünlü türemesi, 2 tanesinde ünlü düşmesi, 1 tanesinde ünsüz düşmesi, 2 tanesinde ünlü değişimi+hece düşmesi, 3 tanesinde ünlü düşmesi+ünlü türemesi, 11 tanesinde ünlü+ünsüz değişimi, 1 tanesinde ünlü+ünsüz değişimi ve ünlü türemesi; 2 tanesinde ünsüz düşmesi ve ünlü değişimi, 2 tanesinde ünlü değişimi ve ünsüz türemesi, 1 tanesinde ünsüz değişimi+ünlü düşmesi, 1 tanesinde ünlü+ünsüz türemesi yaşanmıştır. Bunların dışında kalan 61 sözcükten 20si

ses değişikliği bakımından (morfolojik) tamamen değişen verintiler grubunda bulunurken 41 tanesi ise ses değişikliği bakımından (morfolojik) tamamen aynı olan verintiler başlığı altında ele alınmıştır.

SÖZLÜK

Ağaç: meyve verebilen, gövdesi odun görünümlü bitki.

Агач: mesafe bakımından bir saatlik uzaklık.

Al: kırmızı renk, kızıl.

Алый/аль/алий: kırmızı rengine sahip nesne veya eşya.

Abdal: dilenci

Абдал: keşiş veya rahip.

Acem: nota, İranlı.

Азым/озым: uzun kollu olan erkek dış giyimi.

Ağa: köy ve kasabalarda mal varlığı çok olan kimse.

Ara: Türkiye'deki toprak sahibi ve sözü geçen kimse.

Ağıl: hayvanların barındığı alan, yer.

Аул: Asya ve Kafkas halkının barındığı çadır.

Ak yılan: uzun ve ayağı olmayan sürüngen hayvan.

Акжылан, акзилан: yılan.

Alaca: birkaç renkten oluşan; olgunlaşmış meyve.

Аладжа, алача: ipeksi çizgili kumaş.

Allah: yeryüzünde bulunan her şeyi belli bir düzen ve işleyiş içerisinde yaratan.

Аллах: islam dininde Tanrı, yüce kimse.

Âlim: bilgin.

Алым: saf kimse, bilgin.

Altın: sarı renkli paslanmaz ve değeri yüksek olan element.

Алтын: kapiğe eşit olan 6 paralık eski küçük para birimi

Aman: utanç, öfke, yardım, bağışlanma içeren bir söz.

Аман: yardım.

Arap: ten regi koyu olan kimse.

Арап: zenci, siyahi.

Armut: mayhoş tada sahip meyve, armut.

Армуд: ayva, armut.

Ayran: yoğurdun sulandırılıp çalkalanması ile yapılan içecek.

Айран: ekşi sütten yapılan içecek.

Ayva: tüylü ve mayhoş meyve, ayva.

Айва: mayhoş tatlı meyve, ayva.

Baba: çocuğun dünyaya gelmesinde etken kimse, erkek, evlar sahibi olan kişi.

Баба́, баба́й: dede, ihtiyar.

Balaban: iri, büyük, yırtıcı kuş.

Балабан: av kuşu.

Baldıran: nemli alanlarda yetişen zehirli bitki.

Балдырьян: kedi otu.

Bahçe: sebze ve meyve yetiştirilen yer, toprak.

Бакча/бахча/бакша: sebze bahçesi.

Balık: solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvan.

Балык: mersin balığının tuzlu ve kurutulmuş olan sırt kısmı.

Balta: ağaçları kesme, yontma işlemleri için kullanılan alet.

Балда: kesme yontma işine yarayan alet, balta.

Bamya: sıcak yerde yetişen hem taze hem de kurutularak yenilen bitki.

Бамия/ бамъи стручки: yenilebilen pembe kavak.

Баран: yağmur.

Буран: rüzgâr.

Barbunya: balık, kırmızı reklı fasulye.

Барабуля: balık.

Bardak: su ve benzeri sıvı ürünleri içeye yardımcı olan kap.

Бардак: ağız kısmı geniş kap, saksı.

Barış: sulh, huzur, barış, uzlaşma.

Барыш: uzlaşma, barış.

Bayram: milli ve dini değerleri taşıyarak kutlanan özel günler.

Байрам: dini müslüman bayramı.

Bey: saygı bildiren söz, koca.

Бей: isimlerden sonra kullanılan bir saygı sözü.

Boğa: damızlık hayvan, boğa.

Бугай: boğa.

Bozdoğan: doğan türündeki bir kuş.

Буздыхан: asa, topuz.

Böbrek: göğüs kafesinin sol ve sağ bölgelerinde bulunan, kirli kanı süzen organ.

Бубер: hayvan böbreği.

Bulgur: kaynatılıp yemek yapılan bir tür kuru bakliyat.

Булгур: ince dövülmüş buğday.

Burun: nefes almaya yarayan insan organı.

Бурун: kumlu arazi veya sahil, burun.

Buzluk: yiyecek ve içecekleri soğutmaya yardımcı dolap.

Базлук, базлык: balıkçıların buz üzerinde yürümelerine yardımcı olan nal.

Çakır: ela göz.

Чихирь: kırmızı şarap.

Çakşır: erkek şalvarı.

Чакчуры: bir tür kadın ayakkabısı.

Çanak: toprak, metal vb. maddelerden yapılan çukur bicinde kap.

Чинак/ чанак: ahşap kâse.

Çare: bir sorunu çözmek için izlene yol, درمان.

Чага: kadın köle, cariye.

Çekiç: çivi çakmaya yarayan alet.

Чекан: savaş baltası, çekiç.

Çeltik: pirinç.

Чалтык: pirinç.

Çınar: geniş yapraklı ağaç.

Чинар, чинара: çınar ağacı.

Çırak: bir zanaat öğrenmek amacı ile usta birinin yanında çalışan kimse.

Чирак: şamdan, lamba, mum, meşale.

Çini: duvarları süslemek için kullanılan levha.

Чини: porselen.

Çorap: ayağa giyilen giyecek.

Джурапки, журапки, шурапки: renkli çorap.

Çuval: büyük torba.

Чувал: ocak, şmöine, büyük torba.

Davul: tokmakla çalınan çalgı.

Тулумбас: davul.

Derman: güç, kuvvet; bir hastalıktan kurtulma yolu.

Дурман: Datura Stramonium (boru çiçeği)” bitkisi, ilaç.

Divan: büyük meclis.

Диван: Türk devlet adamlarının kurduğu büyük meclis.

Dükkân: küçük market.

Духан: küçük market.

Elmas: değerli olan, mücevher.

Алмаз: elmas.

Ешек: uzun kulaklı binek hayvanı, eşek.

Ишак: eşek.

Entari: tek parçadan oluşan kadın giyeceği.

Андарак/ андрак: köylülerin giydiği bir tür etek.

Erik: çeşitli renkteki tatlı, mayhoş ve ekşi yemiş.

Орюк/ урюк: kuru kayısı.

Esir: köle, esir.

Есырь/ясырь: köle, esir.

Gevrek: kolayca kırılıp ufalanabilen bir tür çörek.

Коврига: tahıllı ekmek.

Fağfur: Çin imparatorlarına verilen bir unvan.

Фарфор: Çin imparatorlarına verilen bir unvan.

Firuze: Küpe ve yüzük taşı süslemeye yarayan mavi renkli değerli mineral.

Бирюза: Çeşitli süslemeler için kullanılan mavi ve yeşil renkli değerli taş.

Нан: unvan.

Хан: yönetici, keşiş veya soyluluk unvanı.

Нурма: hurma.

Курма/хурма: hurma.

Наңер: ucu sivri bir tür bıçak

Ханджар: ucu sivri bir tür bıçak.

Нарç: yükseköğrenim öğrencilerinin ödemek durumunda olduğu para.

Харчи: gelir, kâr.

Нардал: tadı acı olan bir bitki.

Гардал: hardal.

Helva: yağ, şeker ve unun birleştirilmesi ile yapılan tatlı.

Халва: helva.

İmam: camide ezan okuyan ve cemaatle namaz kılarken uyulması gereken kimse.

Имам: camide kendisine uyulan kimse.

İncir: etli ve tatlı olan yemiş.

Инжир/инджир: incir, şarap meyveleri.

Kabak: kabak sebzesi.

Кабак: kabak ve balkabağı.

Kabala: verilen işi bitirme süresinden daha erken zamanda tamamlamak.

Кабала: verilen işi bitirme süresinden daha erken zamanda tamamlamak.

Kaburga: göğüs kafesini oluşturan kemik.

Кабарга: kaburga, kaburga kemiği.

Кadı: Tanzimat döneminde her türlü dava ile ilgilenen kimse.

Кадий: yargıç.

Каftan: değerli kumaş ve kürkten yapılan giysi.

Каftан каftанъ/кавтанъ/ковтанъ: üst kıyafet, pelerin.

Калabalık: insan topluluğu.

Калабалык: insan topluluğu.

Калıp: bir şeye şekil vermek amacı ile kullanılan araç.

Калыпъ, калыбъ/колыпъ/колыбъ: örnek, model.

Калыа: kabak veya patlıcan yemeği.

Калья: salatalık, pancar, et ve balıktan yapılan bir tür çorba.

Камыш: sulak ve nemli yerlerde yetişen şerit yapraklı bir tür bitki veya ot..

Камыш: kıyı sularında veya bataklıkta yetişen bir tür ot.

Каракуш: kartal türünden olan kuş.

Карагуш: küçük kartal.

Караташ: Adana iline bağlı ilçelerden biri.

Карандаш: kara kalem.

Карга: kara renkte olan bir tür kuş.

Карга/корга: karga.

Каşık: yemek yemeye yarayan sofrа aracı.

Кашик/ковшик: tahta kaşık.

Кавун: sulu ve etli bir meyve.

Кавун, каун: karpuz.

Каык: ufak tekne.

Каюк: ufak tekne.

Каумак: sütün ve yoğudun üzerinde duran yağlı katman.

Каймак: kaynatılmış sütten yapılan ekşi krema.

Казан: çok miktarda yemek yapmaya yardımcı olan derin kap.

Казан: çok miktarda yemek yapmaya yardımcı olan derin kap.

Керенек: çobanların giydiği kolsuz ve uzun keçe üst.

Кебеняк, тебеняк: üst giysi.

Керпиç: ilkel tuğla.

Кирпич/ кирпичь: bir yarı inşa etmek için kullanılan tuğla.

Кесе: yıkanırken kir çıkarmak için ele geçirilen küçük bez.

Киса: çanta, kese, çuval.

Кейиф: rahatlık, huzur, dinlenme.

Кейф: aylaklık, dinlenme.

Кина: saçları ve elleri boyamak için kullanılan renkli toz.

Хна: kına.

Кışлак: kışın barınmak için kullanılan yer.

Кишлак: kışın barınmak için kullanılan yer.

Кızılcık: buruk tadı olan kırmızı renkteki yemiş.

Кизил, кизиль: kızılcık, kızıl, kırmızı.

Кішміш: çekirdeksiz üzüm.

Кишмиш: çekirdeksiz üzüm.

Кішніш: maydanozgillerden olan tüysüz bir bitki ve bu bitkinin kurutulması ile elde edilen baharat.

Кишнец: “Coriandrum (kişniş)” bitkisi.

Коруз: telli Türk sazı.

Кобза: sekiz telli bir müzik aleti.

Коз: karşıdaki insanı alt etmek için bilinen ve ona karşı kullanılan önemli şey.

Коз: Hindistan cevizi.

Кумаş: pamuk, yün ve ipekten olan dokuma.

Кумач: kırmızı pamuklu kumaş.

Курбан: dinin buyruğunu veya bir isteğin gerçekleşmesi sonucunda Allah rızası için kesilen adak.

Курбан: dini bayram.

Курук: hayvanların gövdelerinin arkasında bulunan esnek organ.

Курдюк: koyun ırklarının arkasında bulunan yağ birikimli kuyruk.

Кuytu: ıssız ve تنها olan yer.

Койтул: ikametgâh.

Leğen: içinde bir şey yıkamaya yardımcı olan metalden veya plastikten yapılan kap.

Легин: kap.

Лиман: gemi, tekne vb. deniz araçlarının barındığı, yük indirip bindirmelerine yarayan yer.

Лиман: nehrin geniş ağzı ve deniz körfezi.

Лüle: tütün çubuğu, pipo.

Люлька: tütün çubuğu.

Макара: cisimleri kaldırıp indirmeye yarayan araç.

Макара: çile iplik.

Maskara: kadınların makyaj yaparken kirpiklerini kıvrırmak için kullandığı rimel.

Маскал: alaycı, güldürücü.

Melik: padişah, hükümdar.

Мелик: asilzade olarak adlandırılan prens.

Minder: içi yumuşak bir malzeme ile doldurulan üzerinde oturmaya, uzanmaya yarayan yastık.

Миндер: kuş tüyü yastık.

Molla: kadı.

Мулла/молла: din adamı.

Muşmula: yuvarlak, mayhoş ve beş çekirdekli meyve.

Мушмула: tatlı ve mayhoş olan meyve.

Müezzin: namaz vakitlerini bildiren din görevlisi.

Муэдзин/ муэззин: namaz vakitlerini bildiren din görevlisi.

Müzevir: arabozan.

Музавер, музовер: zalim, acımasız, tantıtanımaz kimse.

Nakit: kullanıma hazır peşin para.

Нората: eskiden kullanılan bir para birimi olan grivnanın 1/20 si değeri.

Namaz: müslümanların günde beş defa uygulamak zorunda olduğu ibadet.

Намаз: müslümanların günde beş defa uygulamak zorunda olduğu ibadet.

Neft: petrol türevi bir tür mineral yağ.

Нефть: petrol.

Nişan: iki çift arasında yapılan tören veya nişan; iz, işaret.

Мишень: mühür, damga.

Orak: ekin, ot biçmek için kullanılan araç, tırpan.

Урак: ekin, ot biçmek için kullanılan araç, tırpan.

Paşa: üstün rütbeli asker unvanı.

Паша: bir tür üstün asker rütbesi.

Patlıcan: mor renkli olan sebze.

Баклажан/бадаржан: mor renkli olan sebze.

Pekmez: üzüm, dut vb. meyvelerin kaynatılıp koyulaştırılması ile yapılan enerji veren karışım.

Бекмес: karpuz, armut ve elmanın kaynatılması ile yapılan şerbet.

Pilav: pirinç veya bulgur gibi kurubaklıyalardan yapılan yemek, pilav.

Пилав: et parçaları ve baharatlar ile pişen pirinçli yemek.

Розгаз: rüzgâr.

Рурасъ: rüzgâr.

Ramazan: müslümanların nefislerini terbiye etmek için oruç tuttuğu ay.

Рамазан: kırk günlük müslüman orucu.

Sancak: bayrak.

Санчак: yönetici, vali.

Sazan: balık.

Сазан: ballık.

Şerbet: meyve aromaları, su ve şekerin de eklenmesi ile yapılan içecek.

Шербет: şeker ve meyve suyunun karıştırılması ile yapılan soğuk bir içecek.

Takke: ipten örölmüş başa takılan küçük başlık.

Тафья: başlık.

Tambura: telli ve mızrapla çalına çalgıların geneli.

Домбра/домра: telli çalgı.

Terazi: iki kefedcen oluşun tartı, terazi.

Тереза: iki kefedcen oluşan tartı, terazi.

Terlik: ayak giysisi.

Терлик: bir tür üst giysi.

Torba: çeşitli büyüklükteki taşıma aracı, torba.,

Торба: yulaf torbası, tora.

Tuğra: padişahların imza yerine kullandıkları ve sembol haline gelen işaret.

Тавро: damga.

Tulum: şık giysi.

Тулун: şarabı taşımak ve depolamak amacıyla kullanılan deri tulum.

Tulum: şık giysi.

Тулум/ тулым: nehir veya su yataklarındaki kaya ve taş

Türk: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, türk kökenli kimse.

Турок: Türk dilini konuşan Türk boyları.

Tütün: içerisinde nikotin bulunan, kurutulmuş ve pipoyla içilen bir bitki.

Тютюн: tütün yaprağı.

Yurt: memleket, yaşanılan toprak.

Юрт: ülke, memleket.

Yük: bir şeyin ağırlığı, taşınılacak miktardakim ağırlık.

Вьюк: yük hayvanı, yük taşıyıcısı hayvanın taşı

Zencefil: otsu bitkiden yapılan bir tür baharat.

Зензевель/зензевела: kalın gövdeli bitki.

Ziyan: zarar.

Изъян, изъян: zarar.

Zurna: üflemeli çalgı.

Зурна: obuaıı andıran nefesli çalgı.

Zümrüt: yeşil renge sahip saydam olan değerli bir taş.

Изумруд/изумрутъ: yeşil renkli.

SONUÇ

Ruslar ve Türkler arasındaki ilişki çok eski zamanlara dayanmakla beraber mücadeleci ve gelişimci ruhları doğrultusunda tarihi sahnede önemli bir konuma sahip iki dildir. Bu süreçte ikili arasında sosyal, siyasal, ekonomik, dinsel, kültürel, sanatsal, edebi, mimari, tarım, müzik gibi birçok farklı alanda temas kurulmuştur. Kurulan temasın sonucunda ise diller arasında güçlü bir etkileşim meydana gelmiştir (Крысин, 2004: 26; Исмаел, 2018: 374). Yapılan analizin sonucunda Türkçeden ve Türkiye Türkçesi aracılığı ile Farsçadan, Arapçadan, Moğolcadan, Ermeniceden, Yunancadan Rusçaya geçen 142 isim soylu sözcük tespit edilmiştir. Tespit edilen bu sözcüklerin farklı alanlardan olması da Rusça ve Türkçe arasındaki ilişkinin yoğun ve köklü olduğunu göstermesi açısından dikkate değer bir sonuçtur. Türkiye Türkçesinden Rusçaya geçen verinti sözcükler analiz edildiğinde tamamen kaynak dildeki yapı, biçim ve ses değişikliği özelliklerini koruduğu söylenemez. Bu bağlamda Türkçe kökenli verinti sözcüklerin bir kısmının ses, biçim, anlam ve kullanım alanları bakımından değişime maruz kaldığı görülmüştür. Sözcüklerde yaşanan bu değişimin nedeni ise hedef dilin yani Rusçanın gramer kurallarına uygun bir şekilde işlenip kullanılmasıdır. Türkçeye farklı dillerden giren ve Türkçe aracılığı ile Rusçaya geçen sözcüklerin 34 tanesinde ünlü değişimi, 17 tanesinde ünsüz değişimi, 2 tanesinde ünlü türemesi, 2 tanesinde ünlü düşmesi, 1 tanesinde ünsüz düşmesi, 2 tanesinde ünlü değişimi+hece düşmesi, 3 tanesinde ünlü düşmesi+ünlü türemesi, 11 tanesinde ünlü+ünsüz değişimi, 1 tanesinde ünlü+ünsüz değişimi ve ünlü türemesi; 2 tanesinde ünsüz düşmesi ve ünlü değişimi, 2 tanesinde ünlü değişimi ve ünsüz türemesi, 1 tanesinde ünsüz değişimi+ünlü düşmesi, 1 tanesinde ünlü+ünsüz türemesi olmuş, 20 verinti ses değişikliği bakımından (morfolojik) tamamen değişen verintiler, 41 verinti ise ses değişikliği bakımından (morfolojik) tamamen aynı olan verintiler başlığı altında ele alınmış ve sözcüklerde meydana gelen ses değişimleri, yeni biçimleri gösterilmiştir. Anlamsal bakımdan ise 142 sözcükten 27si Türkiye Türkçesinden Rusçaya anlam kaybına uğramadan, 10 tanesi Türkiye Türkçesinden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve yeni anlamlar kazanarak, 39 tanesi Türkiye Türkçesinden Rusçaya tamamen anlam kaybına uğrayarak, 6 tanesi Türkiye Türkçesinden Rusçaya anlamını kısmen koruyarak, 8 tanesi Türkiye Türkçesinden Rusçaya anlam daralmasına uğrayarak geçen verintiler, 29 tanesi Türkiye

Türkçesinden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak, 1 tanesi Rusçada var olan ve Rusçaya yeni bir anlam kazandırarak, 19 tanesi Türkiye Türkçesinden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak, 2 tanesi Türkiye Türkçesinden Rusçaya anlamlarından birini kısmen koruyarak ve anlam kaybına uğrayarak, 2 tanesi ise Türkiye Türkçesinden Rusçaya anlamlarından birini koruyarak, anlam kaybına uğrayarak ve yeni bir anlam kazanarak geçmiştir.

Yapılan sözcüksel analiz sonucunda Rusların Türkler ile olan ilişkisinin yüzyıllara dayanan derin bir geçmişe sahip olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu etkileşimin sosyal ve siyasal boyutu dışında dilsel bağlamda da olduğu tespit edilmiştir. Tarafımızca yapılan araştırmaya göre Rusça ve Türkçe alanındaki çalışmaların yeterli düzeyde olmaması analiz konusunun hem dilsel bağlamda hem de etkileşimsel bağlamda yapılan analizin bir kez daha önemini gözler önüne sermektedir. Bu çalışmanın amacı da başta etimolojik olarak Rusça-Türkçe arasındaki dil ilişkililerine, sözvarlığına bir açıklık getirerek, sözcüklerde yaşanan semantik (anlamsal), morfolojik (biçimsel), fonetik (ses değişikliği) özelliklere bir netlik getirmek ve Rusçayı yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere ve bireylere bir kaynak niteliği olması açısından katkı sağlamaktır.

KAYNAKÇA

Akbaşak, (2020). Yunancadan Türkçeye Geçmiş Alıntı Sözcüklerde Görülen Ses Olayları Üzerine Bir İnceleme (Yüksek Lisan Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı.

Aksan, D. (1979). *Her yönüyle dil. Ana çizgileriyle dilbilim 1. 2. Baskı. Türk Dil Kurumu Yayınları.* <https://www.scribd.com/document/514917041/Do%C4%9Fan-Aksan-Her-Yonuyle-Dil-Ana-Cizgileriyle-Dilbilim-1>

Aktaş, R. (2022). Türk-Rus İlişkileri Bağlamında Rusya’da Türkoloji’nin Tarihsel Gelişimi. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 10. Sayı: 31 s. 313 – 330. <https://doi.org/10.33692/avrsyad.1131693>

Aktaş, R. (2024). Türk-Rus Dil İlişkilerinin Mirası: Rusçada Türkizmler. *Dil araştırmaları Dergisi*. Cilt: 18, Sayı: 34. s. 139 – 160. <https://doi.org/10.54316/dilarastirmalari.1370029>

Andre Martinet, Çev. Berke Vardar, (1998). *Dilbilim. İşlevsel Genek Dilbilim*. İstanbul: Multilingual.

Ay, A. (2018). *Türkiye Türkçesinin Batı Grubu Ağızlarındaki Arapça Alıntı Kelimelerde Görülen Ses Olayları* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baldane, O. (2021). Farsçada Türkçenin En Eski İzleri. *Dil Araştırmaları*. Cilt 15. Sayı 28. s. 223-231. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1746693>

Başaran, A. (2015). Siyasi İlişkiler-Kültürel İlişkiler Etkileşimi: Türk-Rus İlişkileri Örneği. *Avrasya Etüdları*, Cilt 48. Sayı 2. s. 101-142.

Bayar, A., & Dağtekin, C. (2024). Rusçadan Türkçeye Geçen Alıntı Sözcüklerde Anlamsal Eş Değerlik. *Uluslararası Dil Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 7(3), s. 364-380. <https://doi.org/10.37999/udekad.1475640>

Budu, M. Türkçeden sözlüye Kelimeler Geçenin Fono-Morfo-Semantik Başkalaşması. *Yeni Türkiye*. s. 267-282. https://www.academia.edu/44967992/T%C3%BCrk%C3%A7eden_Rus%C3%A7aya

[a Ge%C3%A7en Kelimelerin Fono Morfo Semantik Ba%C5%9Fkala%C5%9Fmas%C4%B1](#)

Bumann, W. (1990). *Günümüzde Felsefe Disiplinleri*, çev. Doğan Özlem, İstanbul: Ara Yayıncılık. 1. Baskı. <https://www.scribd.com/document/548165196/7249-Gunumuzde-Felsefe-Disiplinleri-Doghan-Ozlem-1990-531s>

Çakmaklı, G. (2011). Ermeni-Türk Dil İlişkileri. Sayı 10. s. 193-203. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155391>

Doğuer, E. B. (2018). Türkçedeki İki Alıntı Sözcük Ceviz ve Koz Üzerine. *TurkishStudies*. Cilt 13. Sayı 5. s.147-156. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12961>

Erdem, İ. (2013). Konuşma Dili Açısından Arapça ve Farsça Alıntı Kelimelerin Bugünkü Durumu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, Cilt 1. Sayı 1. s. 92-100. <https://doi.org/10.16916/aded.16022>

Eren, H. (2020). *Eren Türk dilinin etimolojik sözlüğü (ETDES)*. 1. Baskı. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ergin, M. (2009). *Türk Dilbilgisi Sözlüğü*. Bayrak Basım. İstanbul.

Esen, A. M. (2008). Rus Dilindeki Türkçe Kelimeler Üzerine Bir Tasnif Denemesi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Cilt 3. Sayı 7. s. 364-382. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.506>

Eyüboğlu, İ. (1988). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. 1. Basım. Sosyal Yayınlar.

Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. 1. Cilt. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. 2. Cilt. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Güner, G. (2006). *Türkiye'de Kelime Etimolojisi Üzerine Yayımlanan Makalelere Dair Bir Bibliyografya Denemesi*. TUBA. Sayı 30/II.

Hosking, E. (2011). *Rusya ve Ruslar Erken Dönemden 21. Yüzyıla Russia and the Russians From Earliest Times to 2001*. Çeviren: Kezban Acar. 1. Baskı. İletişim Yayınları.

İnanır, E. (2020). Kültürel bir aktarım olarak Rus sineması-Russian cinema as a cultural transfer. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*. Cilt 4. Sayı 2. s.1-12. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/toplumsalbilimler/issue/59324/836019>

İmer, K., Kocaman, A., Özsoy, S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Karaağaç, G. (2003). Dil, Tarih ve İnsan. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 13. Sayı 1. s. 441-450. <https://www.yumpu.com/tr/document/read/19403885/prof-dr-gunay-karaagac-dil-tarih-ve-insan-frat-universitesi>

Karaman, E. (2009). Rusçadaki Türkçe Ödünçlemeler. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Cilt 4. Sayı 3. s. 1375-1392. https://www.researchgate.net/profile/Erdal-Karaman/publication/242752547_RUSCA%27DAKDTURKCEODUNCLEMELER/links/56c231cc08ae2dc3eb8833ff/RUSCADAKTUeRKCEOeDUeNCLEMELER.pdf

Kayadibi, F. (2003). Fatih Sultan Mehmet Döneminde Eğitim ve Bilim. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*. Sayı: 8. s.1-18. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuilah/issue/972/10950>

Kemaloğlu, İlyas. 2015. *Rusların Gözüyle Türkler*. İstanbul: Kaknüs Yayınevi.

Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesinde Yazı Diline Girmiş Günlük Yaşamla ilgili Alıntı Sözler ve Ekler*. Türk dili. Permanent International Altaistic Conference. Sayı 620.

Köse, O. (2012). Rusya'nın Karadeniz'le İlk Buluşması: İstanbul Antlaşması (13 Temmuz 1700). *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 15(28), 199-220.

Nil Ü., (2003). Grotesk Anlatım ve Türk Oyun Yazarlığında Kullanımı-Grotesque Discourse and its Usage in Turkish Playwriting, *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*. Cilt 16. https://doi.org/10.1501/TAD_0000000018

Nişanyan, S. (2002-2024). *Nişanyan Sözlük*. Erişim adresi: <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/ruz>

Ortaylı, İ. (1999). *XVIII. Yüzyıl Türk-Rus İlişkileri. Türk-Rus İlişkilerinde 500 yıl*. “Türk-Rus ilişkilerinde 500 yıl sempozyumu”. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Rzayev, M. (2011). Yansıma Sözcükler ve Dilin Nedensizlik İlkesi. *Uluslararası Türk Dünyası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(2): 175-188.

Seçkin, S. (2016). Muhsin Ertuğrul: Türk Sinemasının Kurucusu mu Yoksa Günah Keçisi mi? *İnsan ve İnsan Dergisi*. Cilt: 3 Sayı: 10. s. 64-83. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.280023>

Sertkaya, O.S. (2012). Etimoloji Nedir- Ne Değildir Ve İsimden İsim Yapan +ay /+ey Eki Üzerine. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*. 19, 1.s.43-72. https://doi.org/10.1501/Trkol_0000000235

Sunal, G. (2022). Muhsin Ertuğrul sinemasının kuramsal açıdan analizi. *İletişim Çalışmaları Dergisi*. Cilt 8. Sayı 3. s. 317-332. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/icd/issue/72489/1152490>

Taşkesenligil, M., & Baki, E. (2024). Söz Varlığındaki Ödünçlemeler Üzerine Bir İnceleme: Rusça-Türkçe Dil Çiftinde. *Current Perspectives in Social Sciences*. Cilt 28. Sayı 4. s. 544-556. <https://doi.org/10.53487/atasobed.1472566>

TDK. (2011). *Türkçe sözlük*, 11. Baskı. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tervala, O., Толванен, К. (2006). *Заимствованные слова в русском языке в лексике по экономике*. Ювяскюля.

Toshihiko Izutsu 1963'ten çeviren Süleyman Ateş. (1975). *Kur'an'da Allah ve İnsan*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

TYB Akademi. Çoklu Yazar, (2016). Türk-Rus İlişkileri. *Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*. [http://www.rusen.org/Turk_-](http://www.rusen.org/Turk_-Rus_Iliskileri_Ozel_Sayi_Editor_Pr.pdf)

[Rus Iliskileri Ozel Sayi Editor Pr.pdf](http://www.rusen.org/Turk_-Rus_Iliskileri_Ozel_Sayi_Editor_Pr.pdf)

Urazaliev, N. (2021). *Rus Dilindeki Türkçe Kelimeler Ve Türkçe Öğretimine Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı.

Uyar, M. (2020). *Moğollar ve Türkler tarihsel bağlar*. Ötüken Yayınları, İstanbul.

Yarar, H. (2002). Ermeniler ve Türk-Ermeni İlişkileri. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi*. Cilt 13. Sayı 13. s. 35-57.

https://doi.org/10.1501/OTAM_0000000482

Yazoğlu, R. (2002). Dil ve Kültür ilişkisi. *EKEV Akademi Dergisi*. Sayı:6. 21-43.

Yıldırım, A., Hacibekiroğlu, A. (2023). Türklerin İslamiyet'i Kabulünden Sonra Arap Dilinin Türk Diline Tesiri. *Pearson Journal Of Social Sciences & Humanities*. Cilt 8. Sayı 25. s. 717-732. <http://doi.org/10.5281/zenodo.10045327>

Yılmaz, S., Yakşi, A. (2016). Osmanlı Devleti'nden Günümüze Türk-Rus İlişkileri. *TYB AKADEMİ. Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 7. s. 9-57.

[http://www.rusen.org/Turk_-Rus Iliskileri Ozel Sayi Editor Pr.pdf](http://www.rusen.org/Turk_-Rus_Iliskileri_Ozel_Sayi_Editor_Pr.pdf)

Yolcu, M. (2002). Dil: işlevi, çeşitleri ve alanları bağlamında kavramsal bir inceleme. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi II*. Sayı: 4, 67-96.

Zeynep Korkmaz. (2003). Türkiye Türkçesinde Yazı Diline Girmiş Günlük Yaşamla İlgili Alıntı Sözler ve Ekler. *Türk Dil Dergisi*, Sayı 620. s.118-127. https://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/zeynep_korkmaz_turkiye_turkcesi_yazi_diline_girmis_sozler_ekler.pdf

Ахманова, О. С. (1996). *Словарь лингвистических терминов*. Москва: Советская энциклопедия.

Баскаков, А. (1985). *Тюркская лексика в слове о полку и Игореве*. Москва: Наука.

Вербий, А. Н., Гапонова, Т. Н. (2017). Этимология слова. *Вестник. IV. Научная исследовательская работа молодых ученых и студентов*. Выпуск 1(123). с.147-149.

Волкова, Т. И. (2011). Заимствование как результат и проявление взаимодействия культур. *Гуманитарный вектор*. № 1(25). с.108-111.
<https://cyberleninka.ru/article/n/zaimstvovanie-kak-rezultat-i-proyavlenie-vzaimodeystviya-kultur/viewer>

Даль, В. (1882). *Толковый словарь*. Томъ червертый. Москва.

Инфантова и др., (2015). *Русский язык. Введение в науку о языке. Лексикология. Этимология. Фразеология. Лексткография*. Москва: Академический проект.

Исламова, Э.А., Болгарова, Р.М. (2016). *Введение в языкознание*. Казань.

Исмаил, М. (2018). Арабские заимствования в русском языке и особенности их актуализации в новейший период. *Преподаватель XXI век*. с. 373-384.
<https://cyberleninka.ru/article/n/arabskie-zaimstvovaniya-v-russkom-yazyke-i-osobennosti-ih-aktualizatsii-v-noveyshiy-period>

Каримуллина, Г. Н. (2007). *Тюркские лексические элементы в русской лингвографии XVIII-XX веков*. Казань.
<https://www.dissercat.com/content/tyurkskie-leksicheskie-elementy-v-russkoi-lingvografii-xviii-xx-vekov/read>

Крылов, А. (2005). *Этимологический словарь русского языка*. Полиграфуслуги.

Крысин, Л.П. (2004). *Русское слово, свое и чужое*. Языки славянской культуры.

Мжельская, О. К. (2007). Заимствования как результат взаимодействия языков и некоторые направления их изучения. *Омский научный вестник*. № 5(59). с.115-117. <https://cyberleninka.ru/article/n/zaimstvovaniya-kak-rezultat-vzaimodeystviya-yazykov-i-nekotorye-napravleniya-ih-izucheniya/viewer>

Ожегов, С. и Шведова, Н. (1949). *Толковый словарь русского языка*. Академии наук СССР.

Скворцов Л. И. (2009). *Большой толковый словарь правильной русской речи*. Москва: ОНИКС.

Трубаева, Е.И. *Языковые заимствования как фактор взаимодействия культур и условие формирования толерантной личности*. с.46-50.
<https://core.ac.uk/download/pdf/151232102.pdf>

Ушаков, Д. (1935). *Толковый словарь русского языка*. Том 1. А-Кюрины.

Ушаков, Д. (1938). *Толковый словарь русского языка*. Том 2. Л-Ояловет.

Ушаков, Д. (1940). *Толковый словарь русского языка*. Том 4. С-.Ящурный.

Фасмер, М. (1986). *Этимологический словарь русского языка* Том 1. Прогресс.

Фасмер, М. (1986). *Этимологический словарь русского языка* Том 2. Прогресс.

Фасмер, М. (1987). *Этимологический словарь русского языка* Том 3. Прогресс.

Цыганенко, Г. П., (1989) *Этимологический словарь русского языка*. 2-ое издание. Радянская школа.

Шанский, М, Иванов, В., Шанская, Т. (1971). *Краткий этимологический словарь русского языка*. Просвещение.

Шанский, М. (1963). *Этимологический словарь русского языка*. Том 1. Выпуск 1. Издательство: Московского университета.

Шанский, М. (1965). *Этимологический словарь русского языка*. Том 1. Выпуск 2. Издательство: Московского университета.

Шанский, М. (1973). *Этимологический словарь русского языка*. Том 1. Выпуск 5. Издательство: Московского университета.

Шанский, М. (1982). *Этимологический словарь русского языка*. Том 2. Выпуск 8. Издательство: Московского университета.

Шапошников, К. (2010). *Этимологический словарь современного русского языка*. Том 1. Флинта: Наука.

Шипова, Е. Н. (1976). *Словарь Тюркизмов в Русском Языке*. Алма-Ата, "Наука" КазССР.

Яковлев, А. А. Е. Д. Поливанов, (2000). 3 определения языка. Вопросы психолингвистики. Sayı:1 (43). 121-131.

Яновский, Н. М. (1803). *Новый словотолкователь, расположенный по алфавиту: содержащий разные в русском языке встречающиеся иностранные речения и технические термины*. Часть 1. <http://elibrary.ru/nodes/21439-ch-1-ot-a-do-i-1803#mode/inspect/page/64/zoom/6>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı:	Ceren DAĞTEKİN
Doğum Yeri ve Tarihi:	
Eğitim Durumu	
Lisans	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	
Rusça	İleri seviye
Kürtçe	İleri seviye
İngilizce	İyi
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	Akkuyu Nükleer Güç Santrali
YAYINLAR	
Bayar, A., & Dağtekin, C. (2024). Rusçadan Türkçeye Geçen Alıntı Sözcüklerde Anlamsal Eş Değerlik. Uluslararası Dil Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi, 7(3), 364-380. https://doi.org/10.37999/udekad.1475640	
İletişim	
E-posta Adresi:	